

Statens vegvesen

Kjemisk tilstand i vegnære innsjøer

Påvirkning fra avrenning av vegsalt, tungmetaller og PAH

RAPPORT

Utbyggingsavdelingen

nr: UTB 2006/06

Vegdirektoratet
Utbyggingsavdelingen
og Veg- og trafikkavdelingen

Statens vegvesen

Kjemisk tilstand i vegnære innsjøer.

Påvirkning fra avrenning av vegsalt, tungmetaller og PAH

Oppdragsgiver	Oppdragstaker	ISSN-nummer
Statens vegvesen Vegdirektoratet Utbyggingsavdelingen Miljøseksjonen Jørn Arntsen 22 07 34 64 jorn.arntsen@vegvesen.no	NIVA Postboks 173, Kjelsås 0411 Oslo 22 18 51 00 Torleif Bækken torleif.baekken@niva.no	1890-2472
		Rapportnr UTB 2006/06
		Arkivnummer 2003-040870

Kjemisk tilstand i vegnære innsjøer. Påvirkning fra avrenning av vegsalt, tungmetaller og PAH

Sammendrag

Det er dokumentert at avrenning av salt fra veg kan medføre akkumulering av NaCl i innsjøvann over tid og dannelse av saltgradient mot bunnen av innsjøer.

Dannelse av saltgradient avhenger i hovedsak av tilført saltmengde og veglengde i nedbørfelt, innsjø morfologi og årsavrenning fra nedbørfelt og ÅDT (selv om ÅDT prinsipielt er uavhengig av saltmengde).

18 av 59 innsjøer hadde tydelig saltgradient (forskjell i klorkonsentrasjon mellom bunn – topp > 10 mg/l).

Saltgradienten kan hindre fullsirkulasjon og medføre O₂-svinn i bunnvannet.

17 av de 18 innsjøene med saltgradient hadde også tydelig O₂-gradient (forskjell topp – bunn > 6 mg/l).

Det er en tydelig sammenheng mellom kobber og nikkelkonsentrasjoner og ÅDT.

Kobbergradienten i sedimentet kan også i stor grad forklares med ÅDT.

Mange innsjøer hadde PAH-forurenset sediment. Variasjonen i PAH-konsentrasjoner i overflatesediment kunne ikke forklares med ÅDT.

Rapporten er i sin helhet skrevet av NIVA.

Emneord

Vann, Salt, Overvann, Miljøgifter, PAH, Innsjøer, Forurensning,

Forord

Salt har vært i bruk i over 30 år for å bedre sikkerheten på norske veger. De senere årene har saltbruken økt vesentlig, og risikoen for miljøskader har dermed økt.

For å få en indikasjon på tilstanden i innsjøer nær saltede veger, har Statens vegvesen bedt Norsk institutt for vannforskning om å velge ut ca 60 av 1200 vegnære innsjøer og å vurdere saltpåvirkningen av disse.

Undersøkelsen er gjennomført på bakgrunn av Statens vegvesens selvstendige ansvar for å ha kunnskap om de miljøkonsekvenser vår virksomhet gir. Undersøkelsen er også et innspill til miljømyndighetene i forbindelse med kartleggingen av norske vannforekomster som er nødvendig for å følge opp "Forskrift om rammer for vannforvaltningen".

Undersøkelsen er bestilt og finansiert av Miljøseksjonen og Veg- og fergeforvaltningsseksjonen i Statens vegvesen Vegdirektoratet. Rapporten er i sin helhet skrevet av NIVA.

Oslo, desember 2006

Miljøseksjonen

Sidsel Kålås
seksjonsleder

Veg- og fergeforvaltningsseksjonen

Tor-Sverre Thomassen
seksjonsleder

Kjemisk tilstand i vegnære innsjøer

Påvirkning fra avrenning av vegsalt, tungmetaller og PAH

Torleif Bækken og Thrond Haugen
Norsk institutt for vannforskning, NIVA
Oslo

Innhold

Sammendrag og konklusjoner	6
1. Innledning	9
2. Metoder og materiale	10
2.1 Utvalg av vegnære innsjøer	10
2.1.1 Region Vest	11
2.1.2 Region Sør	15
2.1.3 Region Øst	18
2.1.4 Region Midt	21
2.2 Prøvetaking og kjemiske analyser	22
2.3 Veg- og innsjødata	22
2.4 Utvalg av kontrollsjøer	23
2.5 Utvalg av innsjøer med tidsserier	25
2.6 Numeriske analyser	26
2.6.1 Cl-Na-Konduktivitet	26
2.6.2 Statistiske metoder	27
3. Resultater og diskusjon	29
3.1 Vannkjemi	29
3.1.1 Natriumklorid, konduktivitet og oksygen	29
3.1.2 Metaller	35
3.2 Årsaksmodeller vannkjemi	41
3.2.1 Overflatekonsentrasjonene i vannet	41
3.2.2 Salt- og metallgradienter	43
3.2.3 Årsaksfaktorer for kombinerte oksygen- og saltgradienter	46
3.3 Tidsutvikling vannkjemi	49
3.4 Sedimentkjemi	53
3.4.1 Metallene	53
3.4.2 PAH	53
3.4.3 Multivariate analyser	54
3.5 Årsaksmodeller sedimentkjemi	61
3.5.1 Metallgradienter	61
3.5.2 PAH i sedimentoverflate	61
4. Referanser	63

Sammendrag og konklusjoner

1. Statens vegvesen ved Vegdirektoratet har ønsket en undersøkelse for å belyse de vannkjemiske konsekvensene av avrenning fra veger til vegnære tjern og innsjøer, samt omfanget av påvirkede innsjøer i de mest trafikkerte/saltede vegene i Sør-Norge. Regionskontorene ved Statens vegvesen i Sør-Norge har registrert ca 1200 vannforekomster innenfor en sone på 200 m på hver side av hovedvegene. Den foreliggende undersøkelsen omhandler de kjemiske forholdene i vannfase og sediment i 59 innsjøer i Sør-Norge høsten 2005. Utvalget ble basert på 1) nærhet veg, 2) relativ høy ÅDT (årsdøgntrafikk) og 3) bruk av vegsalt (barvegsstrategi). Data på ÅDT og saltbruk er skaffet til veie av Statens vegvesen. Som kontroll (referanse) er det brukt data fra et tilsvarende utvalg innsjøer i NIVAs databaser. 23 innsjøer ble tatt ut som kontroll på tidstrender.

2. Hver innsjø ble prøvetatt én gang i løpet av høsten 2005. Vannprøver ble tatt over det dypeste området i innsjøen, henholdsvis fra 1m dyp og ved bunnen. Her ble det også tatt prøver fra overflatesedimentet (0 til 2 cm) og fra bunnen av sedimentkjernen (2 cm tykt lag). Et utvalg variabler ble målt kontinuerlig nedover i hele vannsøylen ved hjelp av en senkbar sonde. De viktigste variablene herfra var foruten dyp, konduktivitet, temperatur og oksygen.

3. Vannprøver fra 1m dyp og fra bunnområdet ble analysert på metallene kadmium (Cd), krom (Cr), kobber (Cu), jern (Fe), mangan (Mn), nikkel (Ni), bly (Pb) og sink (Zn) samt på kalsium (Ca). For å spore salt ble det målt på natrium (Na) og klorid (Cl). Sedimentet ble analysert på organisk innhold og de samme metallene som i vannet. I tillegg ble det analysert på katalysatormetallene platina (Pt) og rhodium (Rh), samt på PAH (polyaromatiske hydrokarboner).

4. Vannfase.

De gjennomsnittlige konsentrasjonene av både klorid og natrium var betydelig høyere i overflatevannet til de vegpåvirkede innsjøene (effektsjøene) enn i kontrollsjøene. Forskjellene mellom effekt- og kontrollsjøene skyldes med stor sannsynlighet tilførsler av natriumklorid fra vegsalt.

5. I 18 av de 59 effektsjøene ble det registrert en tydelig gradient mellom topp og bunn for både natrium, klorid og konduktivitet (bunn – topp >10 mg/l). Den største andelen innsjøer med gradienter ble observert i region sør, mens de største gradientene ble observert i region vest. 17 av de 18 sjøene med saltgradient hadde også en tydelig oksygengradient (topp – bunn $O_2 >6$ mg/l).

Av andre typer potensielle påvirkninger som kan medføre oksygenreduksjon i disse innsjøene, viste det seg at for ikke saltpåvirkede innsjøer med oksygengradient var det stor sannsynlighet for at årsaken var jordbrukspåvirkninger (lå i områder med mye jordbruk).

6. For de fleste effektsjøene og metallene var forurensningsnivåene i vannfasen, i henhold til SFT klassifikasjonssystem, tilhørende klassene I og II, altså ubetydelig eller moderat forurenset. Det var først og fremst kobber (Cu), og til dels nikkel (Ni) som ble funnet i forhøyede konsentrasjoner. For disse metallene var det ofte å finne innsjøer som var markert, sterkt eller også meget sterkt forurenset. Forurensningsnivåene i bunnvannet, sett fra SFTs system, var stort sett som i overflatevannet.

7. Metallkonsentrasjonene i overflatevannet i effektsjøene i forhold til kontrollsjøene varierte etter typen av metaller, men stort sett var konsentrasjonene høyere i effektsjøene enn i kontrollene. For kadmium (Cd) og bly (Pb) var imidlertid tendensen den motsatte, muligens forårsaket av gjennomgående surere vann i kontrollsjøene. I effektsjøene var det en tendens til høyere konsentrasjoner av metaller i bunnvannet. Stort sett var imidlertid forskjellene små.

8. En multivariat analyse på sammensetning og samvariasjon mellom salt- og metallnivåer i overflatevannet viste en sterkt signifikant forskjell mellom effektsjøene og kontrollsjøene innen samme region. Forskjellen ble

oppretholdt også etter at man har justert for viktige innsjø- og nedbørsfeltkarakteristika. I alt forklarte denne modellen i overkant av 57 % av variasjon-samvariasjons-strukturen mellom de inkluderte elementene.

For enkeltelementene var ikke alltid forskjellen mellom effektsjøene og kontrollsjøene signifikante. Den tilpassede modellen forklarte en signifikant del av variasjonen for alle komponentene, men den forklarte delen av variasjonen varierte fra 13 % (Ni) til 60 % (Na).

9. Årsdøgnetrafikken (ÅDT) hadde en tydelig, signifikant ($p < 0.001$), effekt på konsentrasjonsnivåene av vegsaltvariablene Cl, Na og konduktivitet i effektsjøene. Selv om forbruket av vegsalt i prinsippet er uavhengig av trafikk tetthet, viste testen at det i praksis i stor grad fulgte trafikk tettheten.

Konsentrasjonene av kalsium, jern og mangan hadde en signifikant sammenheng med ÅDT, det samme var konsentrasjonene av kobber og nikkel ($p < 0.001$). Krom og sink lå i en overgangssone der det synes å være en sammenheng mellom konsentrasjon i vann og ÅDT, men at sammenhengen ikke er veldig tydelig ($p = 0.059$ og $p = 0.052$). For metallene kadmium og bly kunne det ikke påvises noen sammenheng mellom konsentrasjoner i overflatevannet i effektsjøene og ÅDT.

10. Alle de vegsaltrelaterte variablene klorid, natrium og konduktivitet dannet gradienter mot bunnen. Beregninger med årsaksmodell viste, ikke overraskende, at kloridgradienten mot bunnen økte med økende relativ innsjødybde og avtok med økende årsavrenning. Årsdøgnetrafikken hadde også en sterk positiv effekt på dannelsen av gradienter. Saltforbruk på vegene hadde størst betydning for dannelse av gradienter ved forholdsvis høye saltingsmengder. Ut fra modellen kunne det konkluderes med at en kan få saltgradienter i innsjøene for enhver saltingsmengde, så lenge innsjøen har mer enn 1 km veg i nedbørsfeltet. Ved saltingsmengder over 25 tonn per km per år vil en kunne få kraftige kloridgradienter selv ved korte vegstrekninger i nedbørsfeltet.

For metallkonsentrasjonene i bunnvannet var det særlig kalsium, jern og mangan (men også til dels krom) som fulgte samme mønster som de saltingsrelaterte elementene. For alle metallene var konsentrasjonen i overflaten viktigste variabel for å forutsi konsentrasjonen i bunnvannet. Alle metallene, unntatt nikkel, hadde økende konsentrasjoner i bunnvannet med økende saltingsmengde.

11. Tidsutvikling.

Gjersjøen har hatt nær en fordobling av konduktiviteten over de siste 50 åra. Dette ser imidlertid ikke ut til å ha ført til oppkonsentrasjon av salter i bunnlaget. For de to andre vannene hvor tidsserier er tilgjengelige, var det mindre endringer i konduktivitet over tid, men Øvre Jerpevann har hatt en økende konsentrasjon siden år 2000. Tidstrenden for 23 kontrollsjøer viste at det har funnet sted en liten reduksjon i konduktivitet over de siste 20 åra. For 7 av de 9 innsjøene med data for tidsvariasjon for konduktivitetsprofiler har det vært en økning i dybde-spesifik konduktivitet over tid. Flere av vannene viste også at det er en økende tendens til oppkonsentrasjon av salter mot dypet over tid (Apeltunvannet, Haukelandsvatnet, Tveitevatnet og Steinstjernet).

12. Sedimenter

I henhold til SFTs klassifikasjonssystem var forurensningsnivåene i sedimentet for de fleste innsjøer og metaller tilhørende klassene I og II, altså ubetydelig eller moderat forurenset. Det var først og fremst krom (Cr) (svenske kriterier), og til dels kadmium (Cd), kobber (Cu) og sink (Zn) som ble funnet i forhøyede konsentrasjoner. For disse metallene var det ofte å finne innsjøer der overflatesedimentet var markert forurenset.

Det var generelt små forskjeller i metallkonsentrasjoner i overflatesediment mellom effektsjøene og kontrollsjøene innen samme region. For bly og mangan var konsentrasjonene alltid høyere i kontrollsjøene. Kadmium og jern hadde høyere konsentrasjoner i kontrollsjøene på Sør- og Vestlandet, mens de øvrige metallene hadde høyest konsentrasjoner i effektsjøene.

I effektsjøene var det en tendens til høyere metallkonsentrasjonene i overflatelaget enn i referanselaget fra bunnen av sedimentkjernen.

For Cu - gradienten i sedimentene så vi at effekten av ÅDT ble forsterket ved høye saltingsnivåer. Det var for øvrig vanskelig å dra generelle konklusjoner om effekt av biltrafikk og salting på metallgradienter i sedimentene.

13. Mange av innsjøsedimentene var forurenset av PAH. I henhold til SFT klassifikasjonssystem for marine sedimenter, hadde nesten 40 % av innsjøene markert eller sterkt forurenset overflatesediment, mens hele 56 % var markert, sterkt eller meget sterkt forurenset av PAH - forbindelsen benzo(a)pyren.

Fordelingen av PAH-konsentrasjoner i overflatelaget viste tydelige regionale forskjeller. Det ble bekreftet i univariate tester (region-effekten er signifikant for all PAH elementene, $p < 0.0001$). Forskjellen besto i at region sør og til dels region vest hadde høyere konsentrasjoner av PAH enn de to andre regionene.

Vi fant ingen effekt av den potensielle tilførselsvariabelen ÅDT på fordelingen av PAH konsentrasjoner i effektsjøene. Vi fant heller ingen sammenheng mellom PAH og industrivirksomhet ved innsjøen. Derimot syntes det å være en viss sammenheng mellom PAH og bebyggelse.

14. Konklusjoner

- Det er dokumentert at avrenning av salt fra veg kan medføre
  - 1) akkumulering av NaCl i innsjøvann over tid,
  - 2) dannelse av saltgradient mot bunnen av innsjøer.
- Dannelse av saltgradient avhenger i hovedsak av
  - 1) tilført saltmengde og veglengde i nedførfelt,
  - 2) innsjømorfologi og årsavrenning fra nedbørfelt,
  - 3) årskjønttrafikk (ÅDT) (selv om den prinsipielt er uavhengig).
- 18 av de 59 innsjøene hadde tydelig saltgradient (Cl – gradient, bunn- topp > 10 mg/l).
- Saltgradienten kan hindre fullsirkulasjon av vannmassene i innsjøene og medføre O₂ - svinn i bunnvannet.
- 17 av de 18 innsjøene med saltgradient hadde også tydelig O₂-gradient (topp- bunn > 6 mg/l)
- O₂ gradient uten saltgradient hadde stor sannsynlighet for å forekomme i jordbruksområder
- Med unntak av Cu og Ni i vann og Cr i sediment, var metallkonsentrasjonene stort sett lave i effektsjøene
- Pb og Cd hadde høyere konsentrasjoner i kontrollsjøene enn i effektsjøene.
- Det var en tydelig sammenheng mellom Cu og Ni - konsentrasjoner og ÅDT. Cu - gradienten i sedimentet kunne også i stor grad forklares med ÅDT.
- Mange innsjøer hadde PAH forurenset sediment. Variasjonen i PAH konsentrasjoner i overflatesediment kunne ikke forklares med ÅDT.

1. Innledning

Statens vegvesen ved Vegdirektoratet har ønsket en undersøkelse for å belyse de vannkjemiske konsekvensene av avrenning fra veger til vegnære tjern og innsjøer, samt omfanget av påvirkede innsjøer i de mest trafikerte/saltede vegene i Sør-Norge.

Avrenningsvann fra vegoverflater, og fra de nærmeste områdene omkring vegene, inneholder forurensninger fra selve trafikken, fra vegbanen og fra drift og vedlikehold av vegene. Forurensningene består i første rekke av vegsalt (NaCl), en rekke tungmetaller og PAH (Polyaromatiske hydrokarboner). Mengdene og konsentrasjonene av forurensninger i avrenningsvannet varierer generelt sett med trafikk tettheten, type vegdekke, og forbruket av vegsalt (Bækken 1993, Amundsen & Roseth 2004), men påvirkes også av faktorer som for eksempel nedbør, kjøreadferd og hastighet.

Vegsalt inntar en spesiell stilling fordi det brukes i store mengder, det løses lett i vann, og følger derfor vannstrømmene. Konsentrasjonene av salt i resipientene kan derfor forventes å øke. Vann med høy konsentrasjon av salt er tyngre enn vanlig ferskvann. Det kan medføre at slik avrenning ikke blandes inn i de øvrige vannmassene når det renner ut i tjern og innsjøer, men legger seg som et tyngre sjikt på bunnen. Normalsituasjonen for norske tjern og innsjøer er at vannet sirkulerer to ganger i året; vår og høst. Dette skjer fordi tetthetsforskjellene mellom vannet i dypet og i overflaten på disse tidspunktene er liten (pga liten temperaturforskjell), og at det vindbeskyttende islaget forsvinner om våren. Det skal derfor små krefter til for å sirkulere alt vannet i innsjøen. Det er vindkreftene som setter i gang sirkulasjonen. Når det så introduseres et tyngre vannlag på bunnen, kreves det større krefter for å fullsirkulere vannet i innsjøen. I noen tilfeller vil derfor innsjøen ikke sirkulere. Da oppstår det et vannlag på bunnen der oksygenet ganske snart brukes opp, og der det heller ikke fylles opp igjen fordi sirkulasjonen uteblir. Det medfører et nytt kjemisk regime, og det oksygenfrie området blir utilgjengelig for dyr og planter. I de tilfeller der bunnen av innsjøen inneholder mye fosfor vil dette løses ut, noe som videre kan medføre fosforlekkasje til overflatevannet, og medføre eutrofiering med økt algevekst. Innsjøer med permanent kjemisk skiktning og oksygenfritt bunnvann finnes også naturlig (meromiktiske innsjøer), men de er meget uvanlige i Norge.

Det er tidligere gjort undersøkelser av saltpåvirkninger i innsjøene Svinesjøen og Padderudvannet (Bækken og Jørgensen 1994, Kjennsmo 1997, Bækken og Færøvig 2004). Disse har vist at salttilførselen i stor grad kan påvirke stabiliteten til vannmassene. Det er også dokumentert at salt avrenningsvann kan legge seg langs bunnen i grunne fordrøyningsbasseng (1 m dype), særlig når isen beskytter mot vindgenerert sirkulasjon (Bækken et al. 2005).

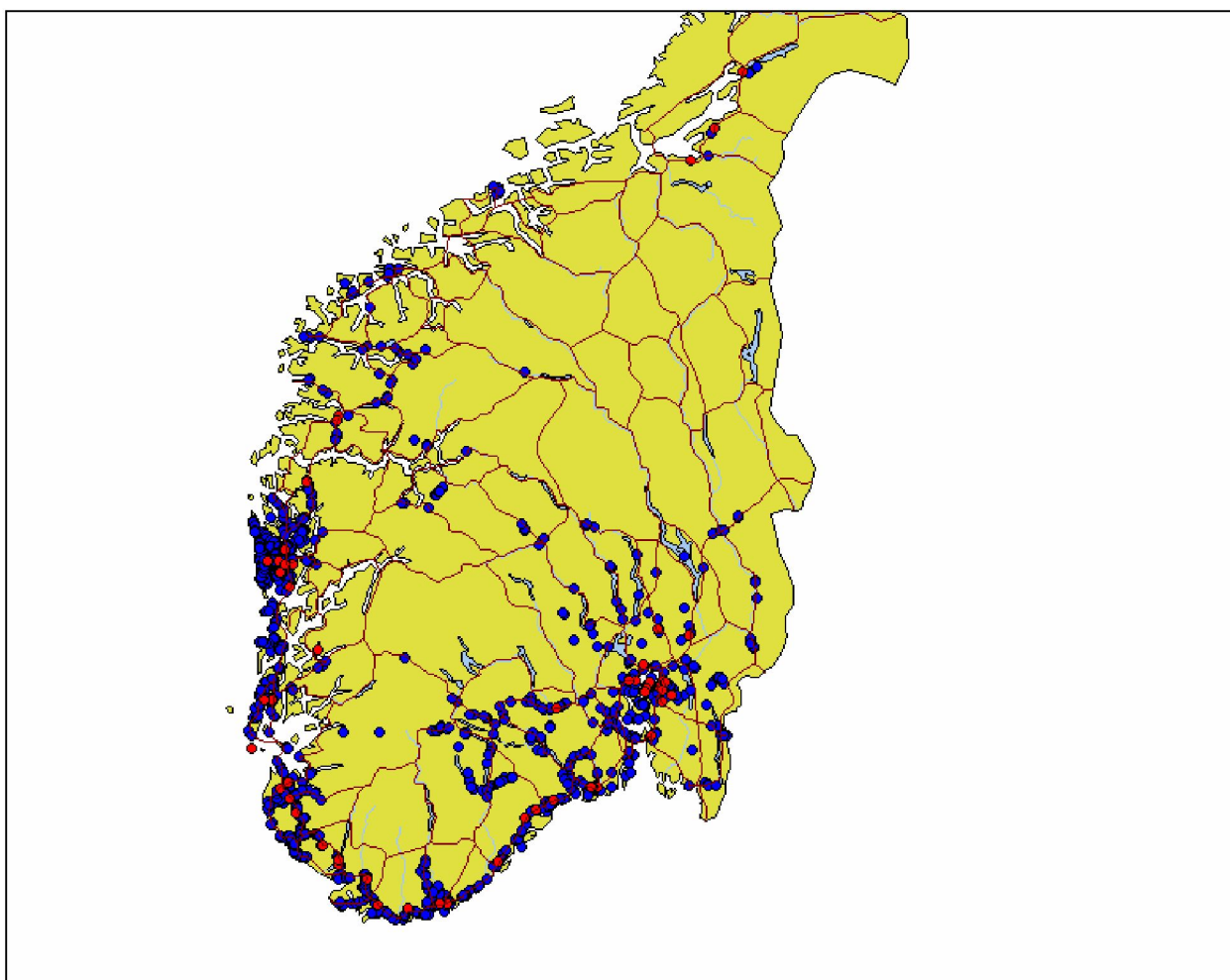
Tungmetaller og PAH i vegavrenningen er i stor grad knyttet til partikler. Disse forbindelsene vil derfor for en del holdes tilbake i grøfter og vegkanter. Etter at de kommer ut i tjern og innsjøer vil en betydelig andel sedimentere på bunnen (Bækken & Færøvig 2004). En mindre andel vil imidlertid kunne holde seg løst i selve vannfasen. Dette avhenger av typen metall og den øvrige vannkjemien. Høye konsentrasjoner av salt smeltevann i grøfter øker mobiliteten til tungmetallene her, og gjør at de lettere transporteres til resipientene.

Den foreliggende undersøkelsen omhandler de kjemiske forholdene i vannfase og sediment i 59 innsjøer i Sør-Norge høsten 2005. Som kontroll (referanse) er det brukt data fra et tilsvarende utvalg innsjøer i NIVAs databaser.

2. Metoder og materiale

2.1 Utvalg av vegnære innsjøer

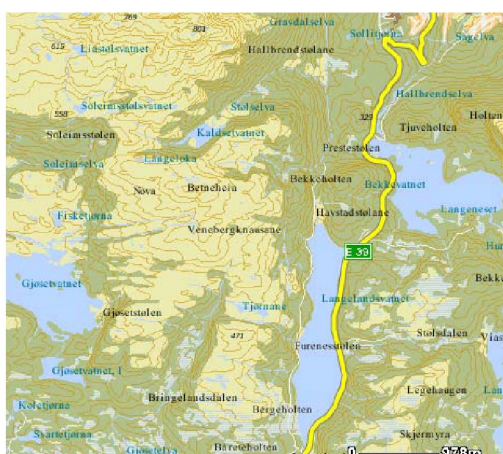
Regionskontorene ved Statens vegvesen i Sør Norge har registrert ca 1200 vannforekomster innenfor en sone på 200 m på hver side av hovedvegene. Ut fra disse valgte NIVA ut 59 tjern og innsjøer for denne underøkelsen (*Figur 1*). Innsjøer fra Nordland, Troms og Finnmark ble ikke tatt med da det ble vurdert at avrenning av salt og andre vegforurensninger ville være langt lavere i denne regionen enn i Sør-Norge, både fordi saltforbruket er mye lavere og trafikktettheten er mye mindre. Innsjøene ble valg ut fra nærhet til veg, saltbruk og trafikktetthet.

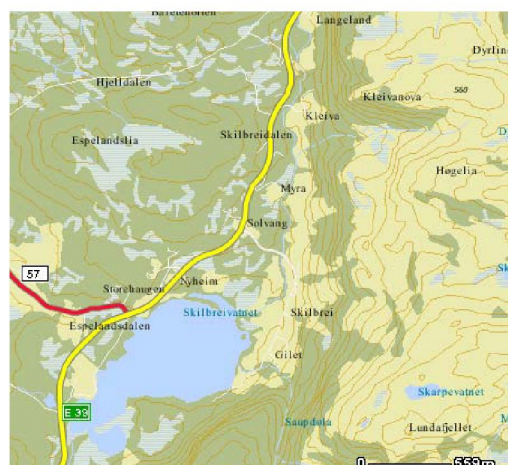
Figur 1. Kart over innsjøer/vannforekomster i Sør-Norge valgt ut av Statens vegvesen (blått) og utvalgte innsjøer for prøvetaking høsten 2005 (rødt).

2.1.1 Region Vest

Region Vest består av fylkene Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland. Dette er et område med mange innsjøer. Det er høy trafikk tetthet i og omkring byene Bergen og Stavanger. Området har også høyt trafikkerte hovedveger. Det er et område der det anvendes betydelig mengder vegsalt. Regionen har stedvis mye nedbør. Det ble valgt ut 23 innsjøer fra denne regionen. Fylkesfordelingen er vist i vedlegg 6.

Langelandsvatnet

Skilbreivatnet

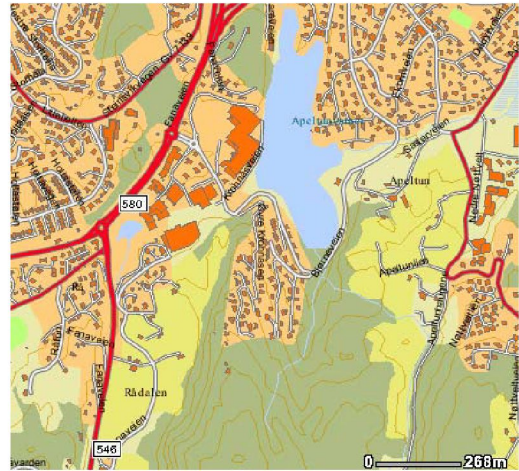
Husevatnet

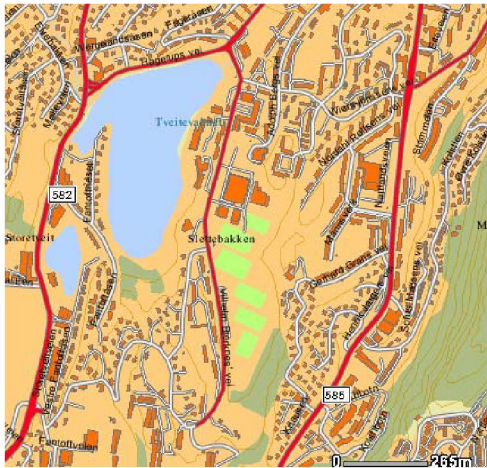
Griggastemma

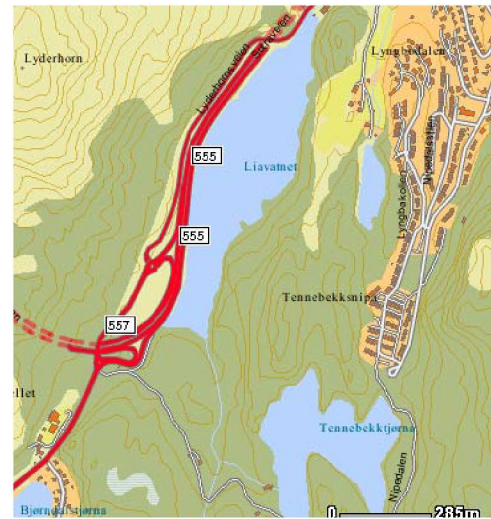
Haukelandsvatnet

Apeltunvatnet og Råtjern

Tveitevatnet

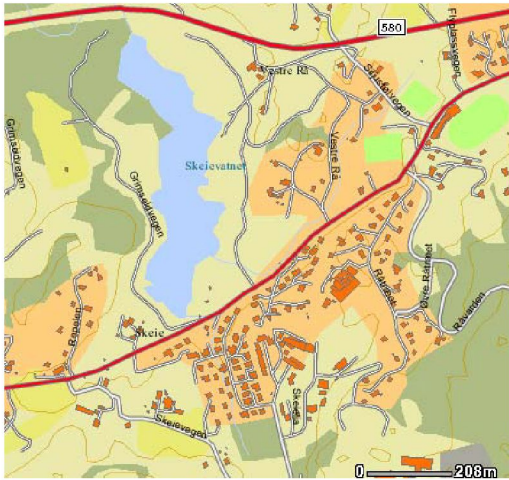
Liavatnet

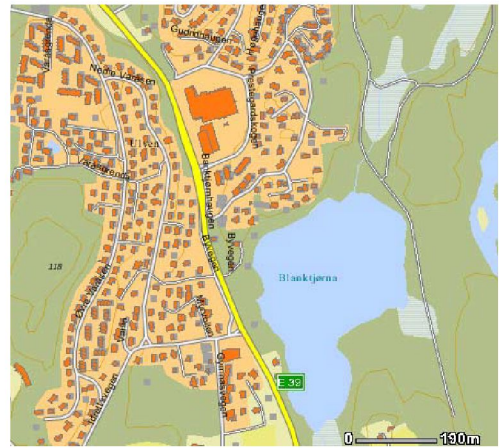
Stovevatnet

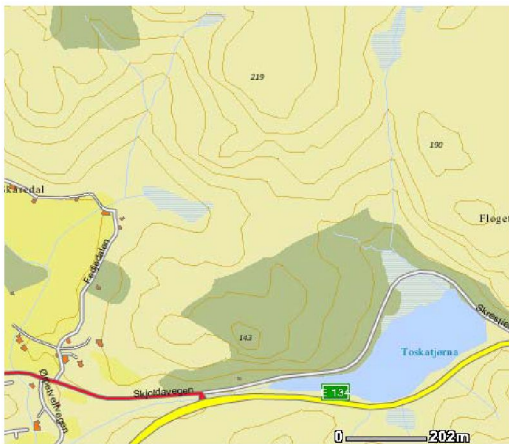
Kvernavatnet

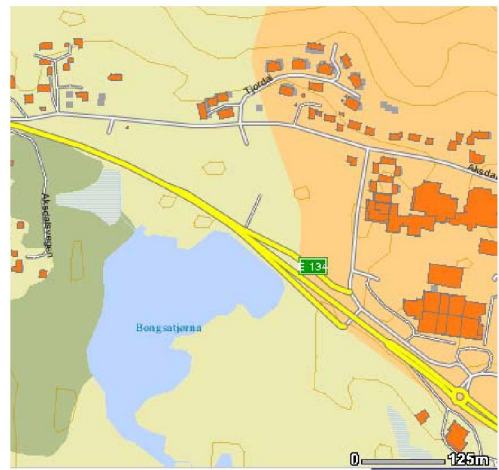
Skeievatnet

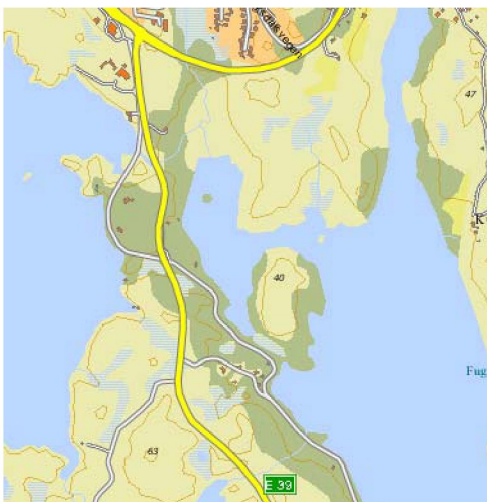
Blanktjørna

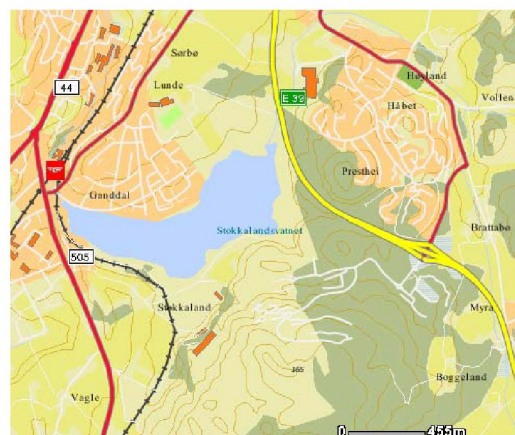
Toskatjørna

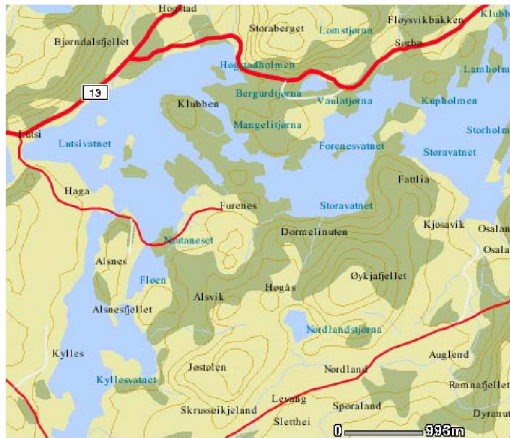
Bongsatjørna

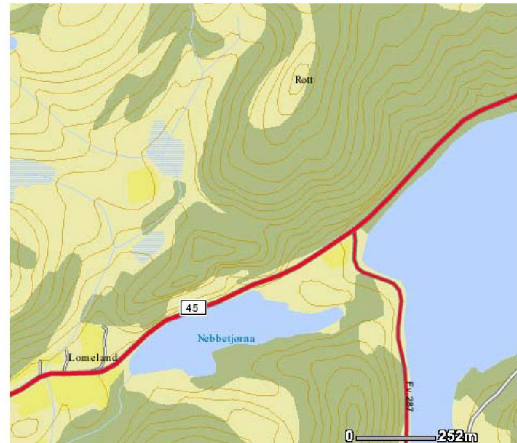
Fulgavatnet vest

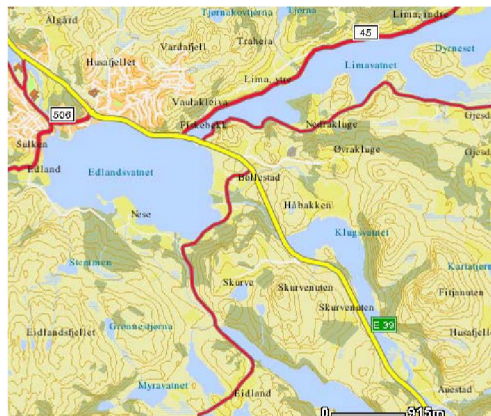
Stokkalandsavatnet

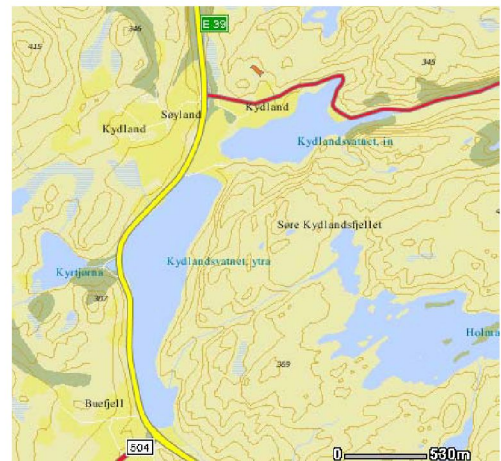
Lutsivatnet

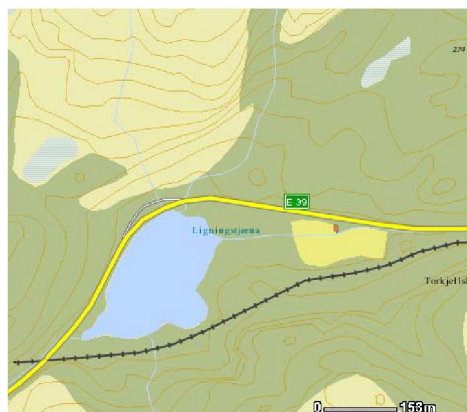
Nebbetjørna

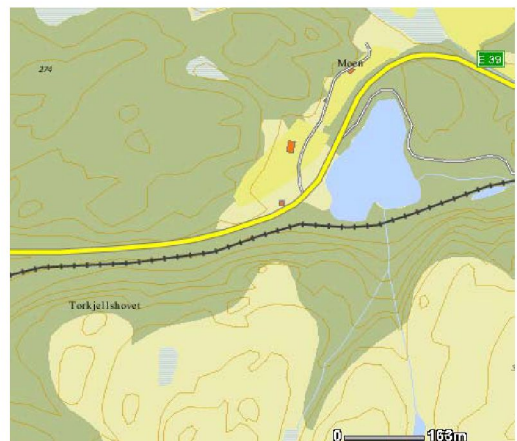
Edlandsvatnet

Ytre Kydlandsvatnet

Ligningstjørna

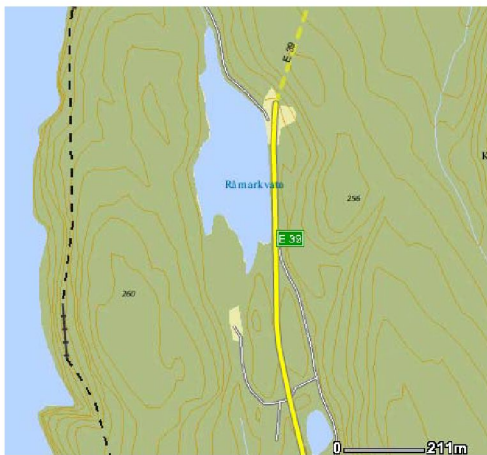

Monatjørna

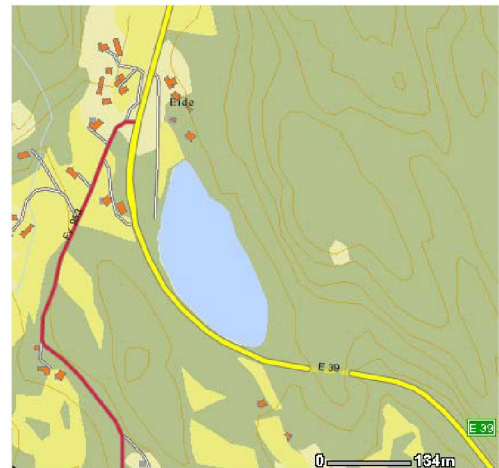
Figur 2. Lokalkart over hver innsjø i Region Vest med veg og omgivelser. Kartene er hentet fra VISVEG (<http://visveg.vegvesen.no/>).

2.1.2 Region Sør

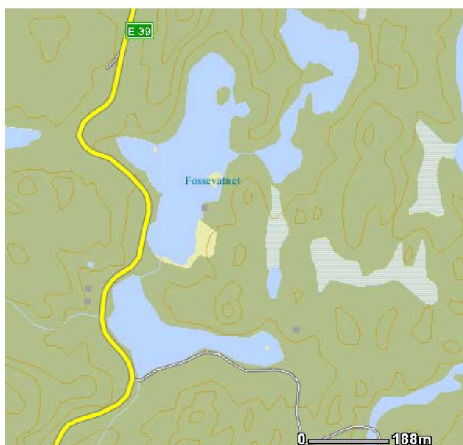
Region Sør består av fylkene Vest- og Aust-Agder, Telemark, Buskerud og Vestfold. Det er mange innsjøer i sør og vest, men færre lengre mot øst. Trafikktettheten er forholdsvis høy langs E18 og ved de største byene. Det er stedvis/årvis stort forbruk av salt. Det ble valgt 15 innsjøer fra denne regionen.

Råmarkvatn

Nedre Tjørna

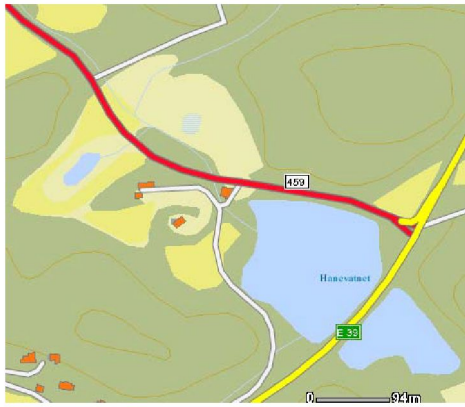

Lille Fossevatnet

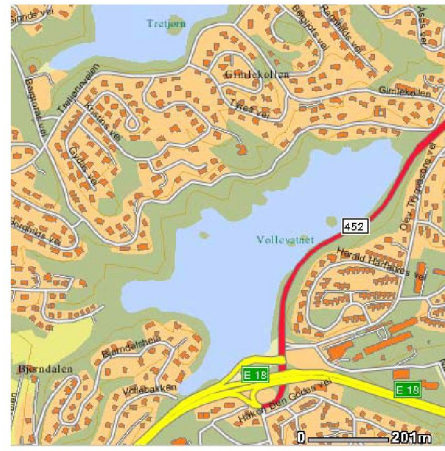

Udlandsvatnet

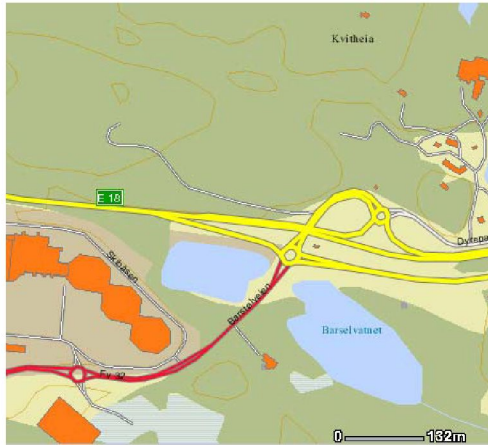

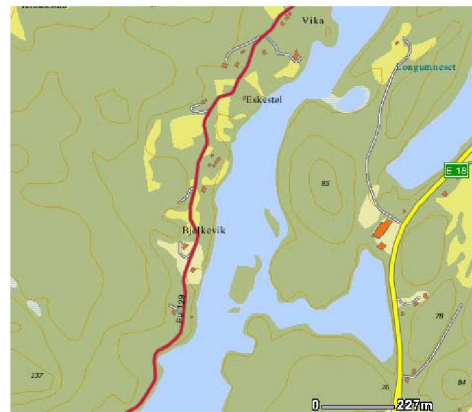
Hanevatnet

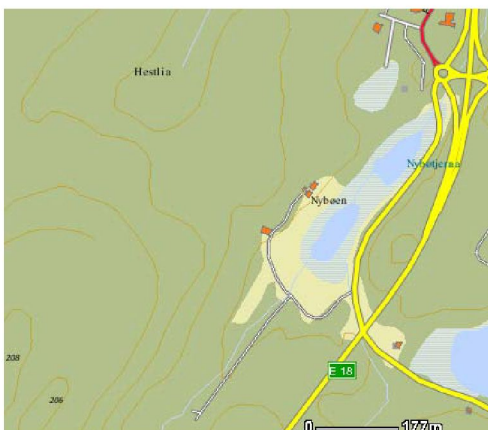
Vollevatnet

Barselvatnet nedre

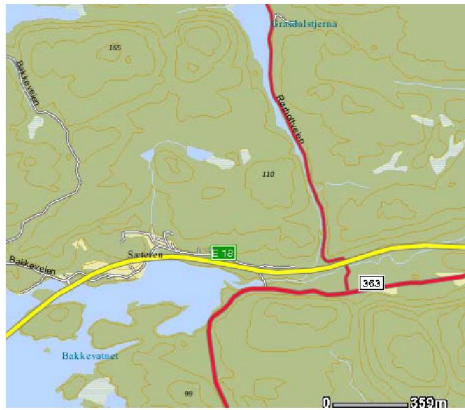
Longumvatnet øst

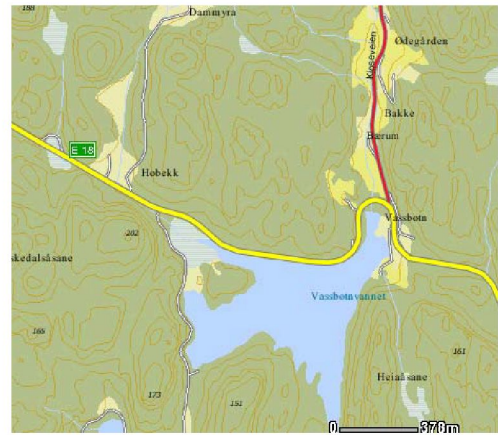
Nybøtjern

Sønnbøvatnet

Bakkevatnet øst

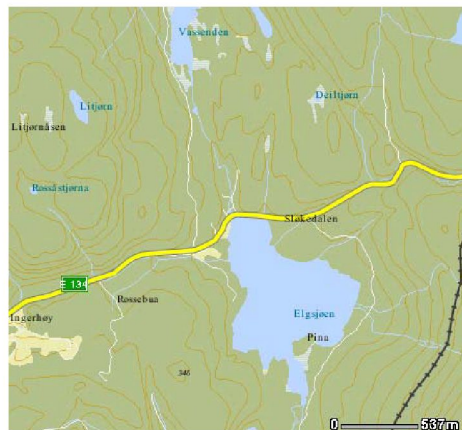
Vassbotnvannet

Paulertjerna øvre og nedre

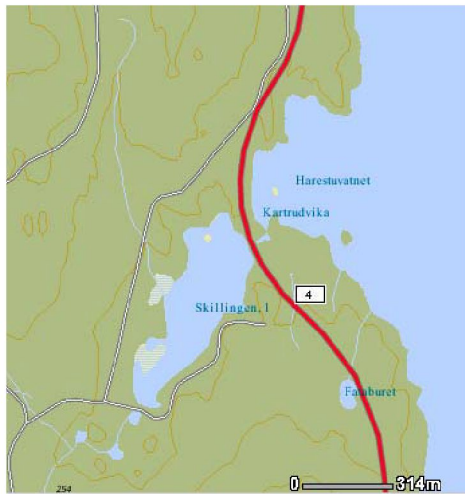
Farriskilen

Elgsjøen

Figur 3. Lokalkart over hver innsjø i Region Sør med veg og omgivelser. Kartene er hentet fra VISVEG (<http://visveg.vegvesen.no/>).

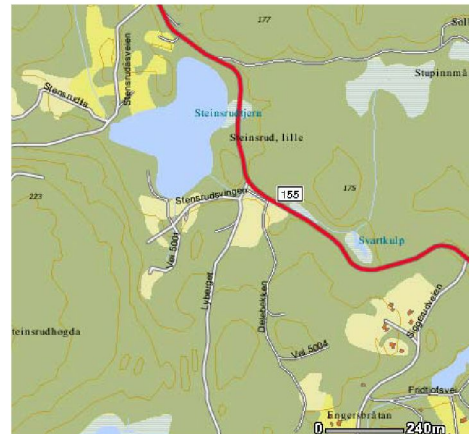
Lille Skillingen

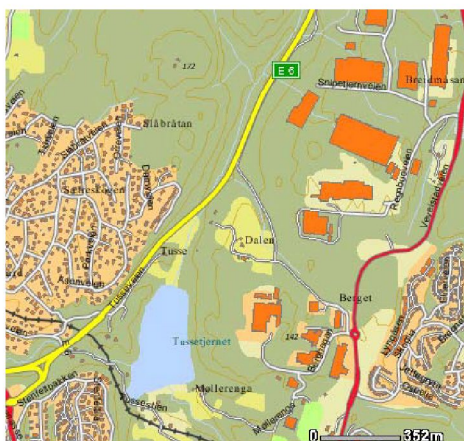
Nordbytjern

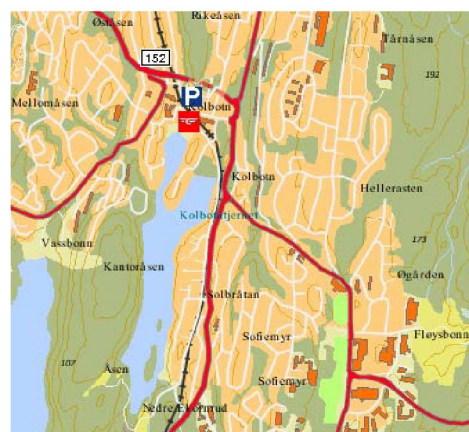
Gjerdsrudtjern

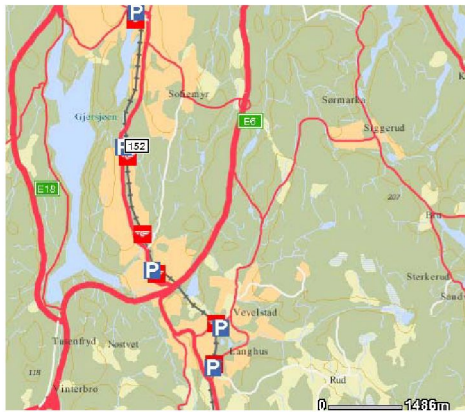
Steinsrudtjern

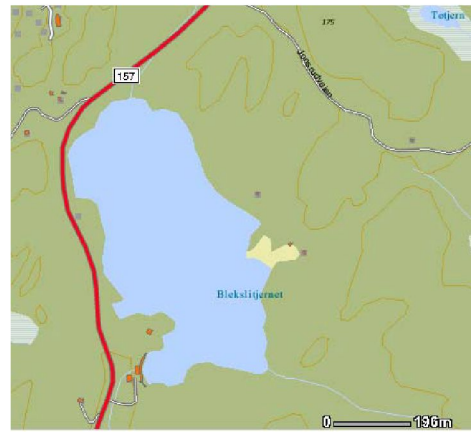
Tussetjern

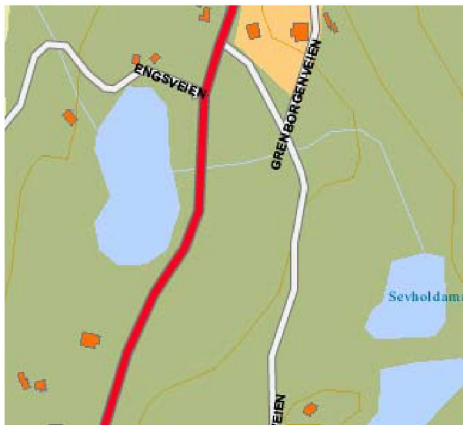
Kolbotntjern

Gjersjøen

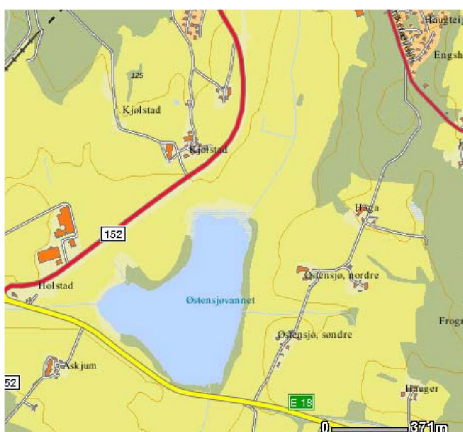
Blekslitjønet

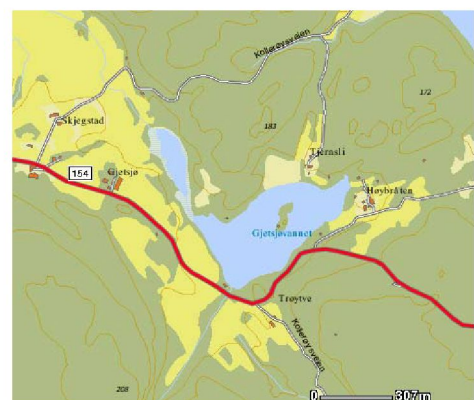
Engsdammen

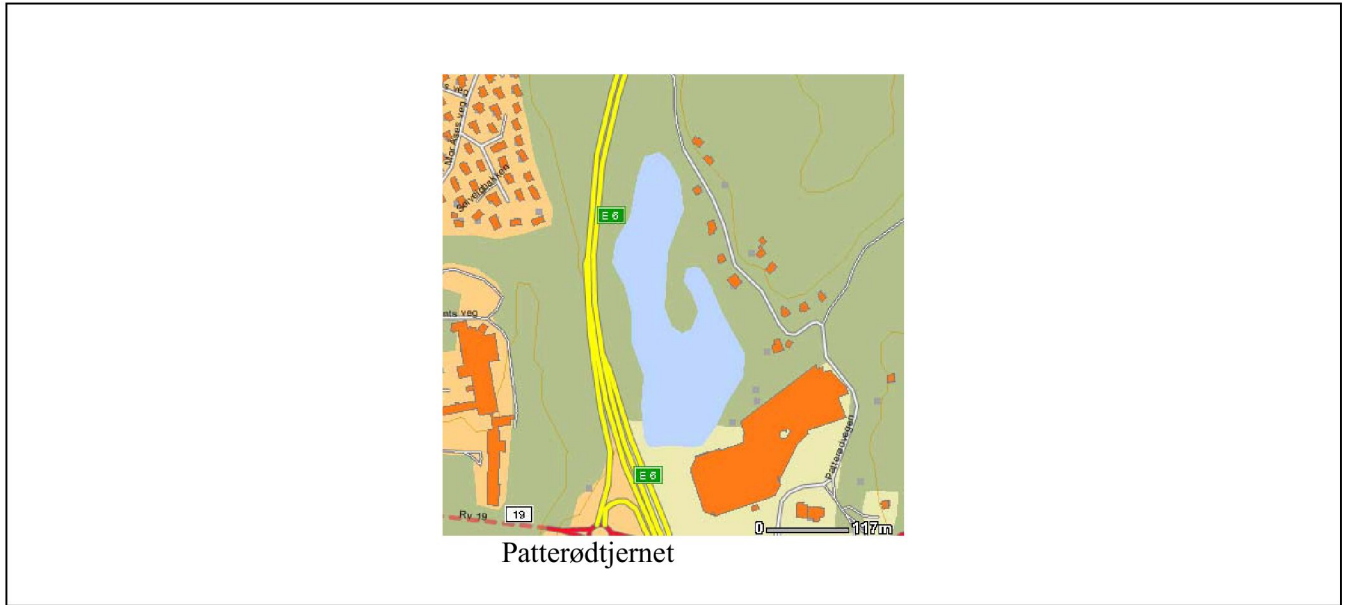
Gaupmyrdammen

Holstadvannet (Østensjøvannet)

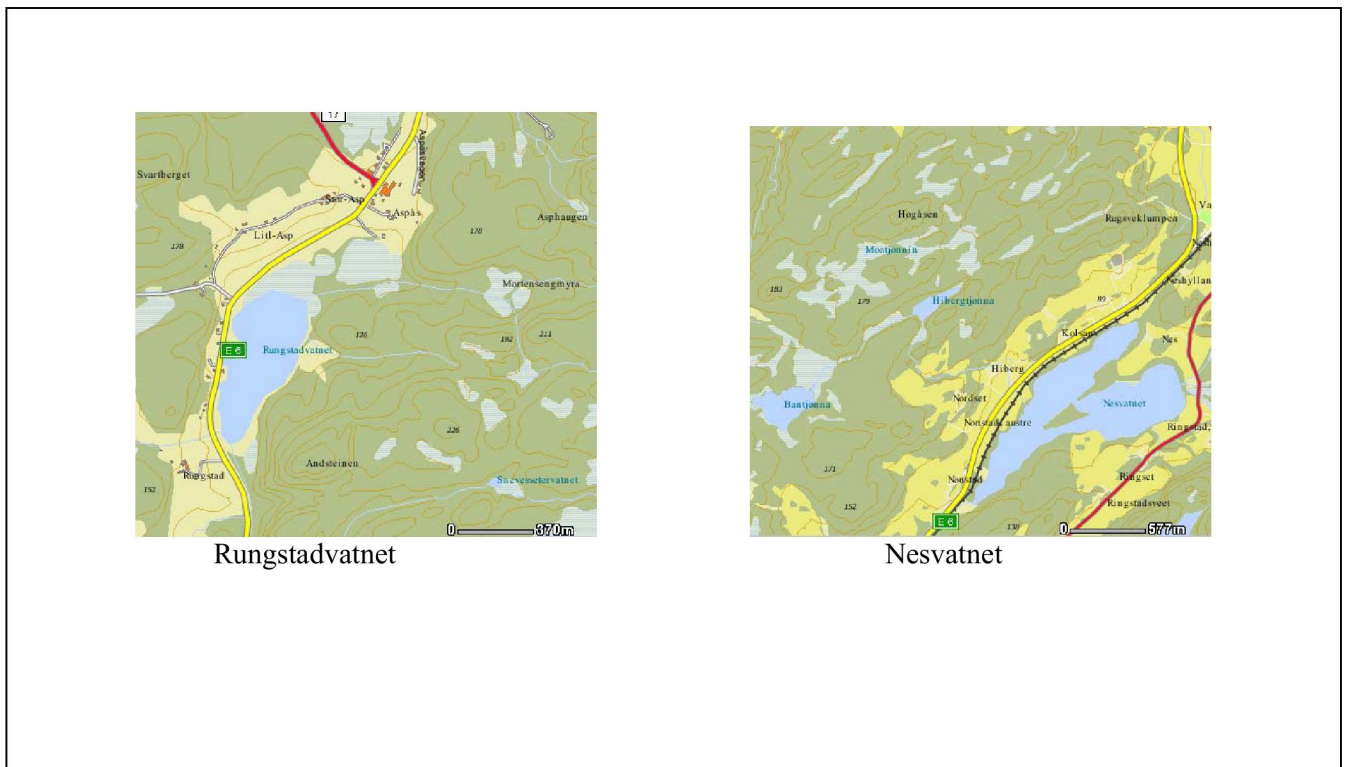
Gjetsjøvannet

Figur 4. Lokalkart over hver innsjø i Region Øst med veg og omgivelser. Kartene er hentet fra VISVEG (<http://visveg.vegvesen.no/>).

2.1.4 Region Midt

Region Midt består av fylkene Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag. Det er en del innsjøer i Møre og Romsdal, men relativt få i Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag. Trafikktettheten er stor omkring Trondheim og langs E6. Det er stedvis/årevis stort forbruk av salt. Det ble valgt 3 innsjøer fra regionen, alle fra Trøndelagsfylkene.

Figur 5. Lokalkart over hver innsjø i Region Midt med veg og omgivelser. Kartene er hentet fra VISVEG (<http://visveg.vegvesen.no/>)

2.2 Prøvetaking og kjemiske analyser

Alle innsjøene ble besøkt en gang i løpet av høsten 2005. Dybdekart var sjelden tilgjengelig for de aktuelle innsjøene. Det største dypet ble derfor oftest bestemt etter en strategisk skanning over innsjøen med ekkolodd. Prøvestedets koordinater ble registrert ved GPS. På dette stedet ble det tatt vannprøver fra 1m dyp og ved bunnen fra det dypeste området. Her ble det også tatt sedimentprøver. Dette ble tatt med en sedimenthenter av corer type med mulighet for uttak av sedimentkiver. Fra sedimentkjernen ble det tatt ut en prøve fra overflaten (0 til 2 cm) og en fra bunnen (2 cm tykt lag). I enkelte innsjøer ble det tatt en vannprøve ca 5 cm over bunnen for å se om slike prøver hadde forskjellig vannkjemi fra de vanlige prøvene fra bunnområdet. Disse prøvene ble tatt fra vann over sedimentkjernen i prøvetakeren. Et utvalg parametere ble målt kontinuerlig nedover i hele vannsøylen ved hjelp av en senkbar sonde. De viktigste parametrene herfra var foruten dyp, konduktivitet, temperatur og oksygen. Sonden ble innstilt på en registrering av data hvert 2. sekund. Fra disse dataene ble det plottet dybdeprofiler.

Vannprøver fra 1m dyp og fra bunnområdet ble analysert på følgende parametere ved NIVAs kjemiske laboratorium: Tungmetaller: kadmium (Cd), krom (Cr), kobber (Cu), jern (Fe), mangan (Mn), nikkel (Ni), bly (Pb) og sink (Zn). Salter: Kalsium (Ca), natrium (Na) og klorid (Cl).

I sedimentet ble det analysert følgende metaller både i overflaten og bunnen av sedimentkjernen: Kalsium (Ca), kadmium (Cd), krom (Cr), kobber (Cu), jern (Fe), mangan (Mn), natrium (Na), nikkel (Ni), bly (Pb) og sink (Zn) samt katalysatormetallene platina (Pt) og rhodium (Rh). PAH (polyaromatiske hydrokarboner) ble analysert bare i overflatesedimentet.

2.3 Veg- og innsjødata

Effektsjøene lå alltid nær veger. Det var/hadde vært saltbruk på alle disse vegene. Alle vegene lå slik til at avrenningen fra dem gikk mot innsjøen. Saltbruken ble estimert av regionskontorene i Statens vegvesen. Bruken var stort sett beregnet fra forbruk over lengre strekninger, ofte da sjablongmessig satt, og derfor ikke nødvendigvis presise mål for det hver enkelt innsjø mottar i nedbørfeltet.

Årsdøgntrafikk (ÅDT) var angitt på alle de aktuelle vegstrekningene.

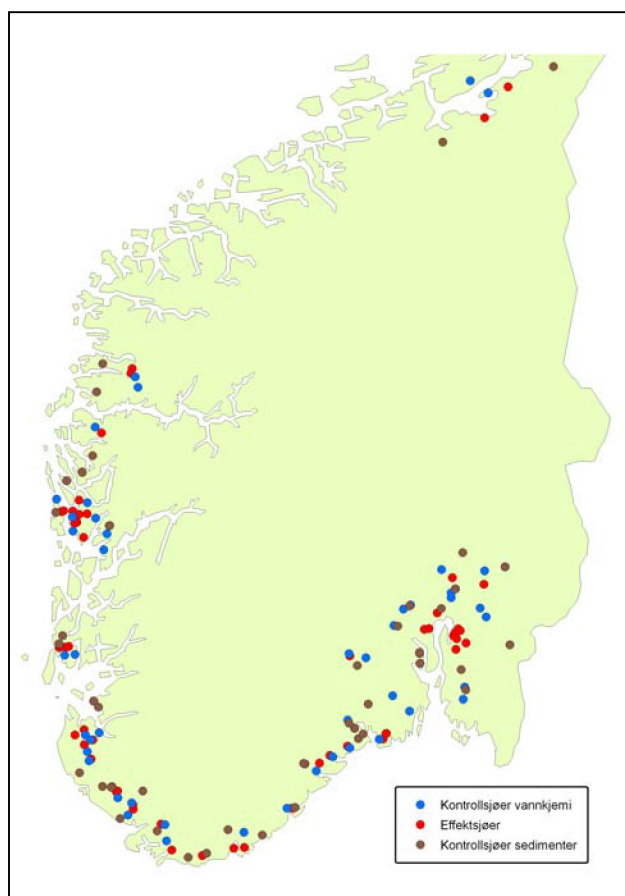
Nedbørfeltene til alle innsjøene ble avgrenset og arealene målt manuelt på 1:50000 kart. Lengde av hovedveg i nedbørfeltet og veglengden inntil vannet (< ca 50 m) ble målt på samme kart. Fra innsjøareal og maksimalt dyp ble det foretatt beregninger av gjennomsnittsdyp og gjennomsnittsvolum av sjøene. Sammen med nedbørfeltareal og nedbørdata ble dette anvendt til å beregne teoretisk oppholdstid av vannet i innsjøene.

Det ble gjort en skjønnsmessig vurdering av andre mulige påvirkningskilder på innsjøen enn avrenning fra veg.

Dataene er vist i vedlegg.

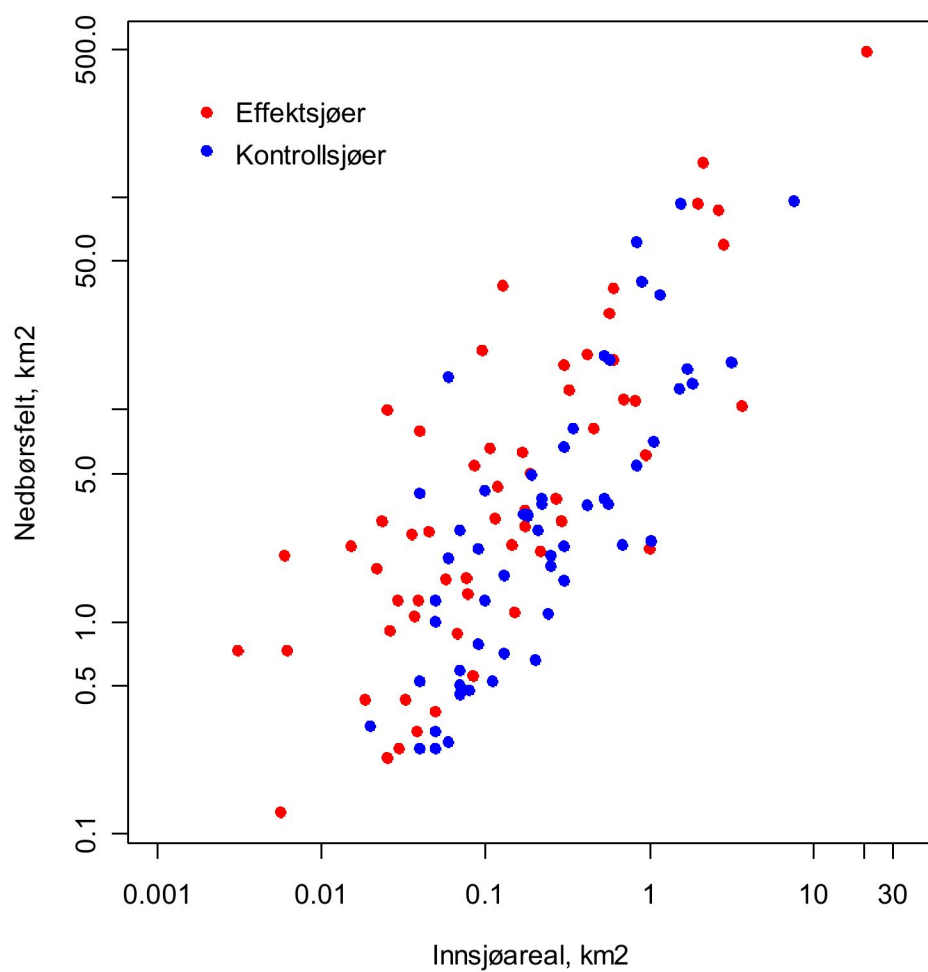
2.4 Utvalg av kontrollsjøer

For å kunne sammenligne de vegnære ”effektsjøene” med innsjøer som er forventet å være upåvirket av vegforurensninger ble det valgt ”kontrollsjøer” fra NIVAs database (*Figur 6*). For de vannkjemiske parametrene ble det valgt like mange kontrollsjøer som effektsjøer. Innsjøene som ble valgt var de som lå nærmest effektsjøene og som lignet mest i størrelse, nedbørsfelt og høyde over havet (*Figur 7* og *Figur 8*). Til tross for disse bestrebelsene viste det seg at kontrollsjøene tenderte til å ligge noe høyere over havet og være litt større enn effektsjøene, men at nedbørsfeltene ikke var signifikant forskjellige i størrelse. Det var imidlertid en tydelig tendens at effektsjøene hadde høyere pH enn kontrollsjøene (*Figur 8*). Det var færre tilgjengelige innsjøer som kontrollsjøer for sedimentene. Her ble det derfor et noe mindre utvalg og fra andre sjøer (*Figur 6*).

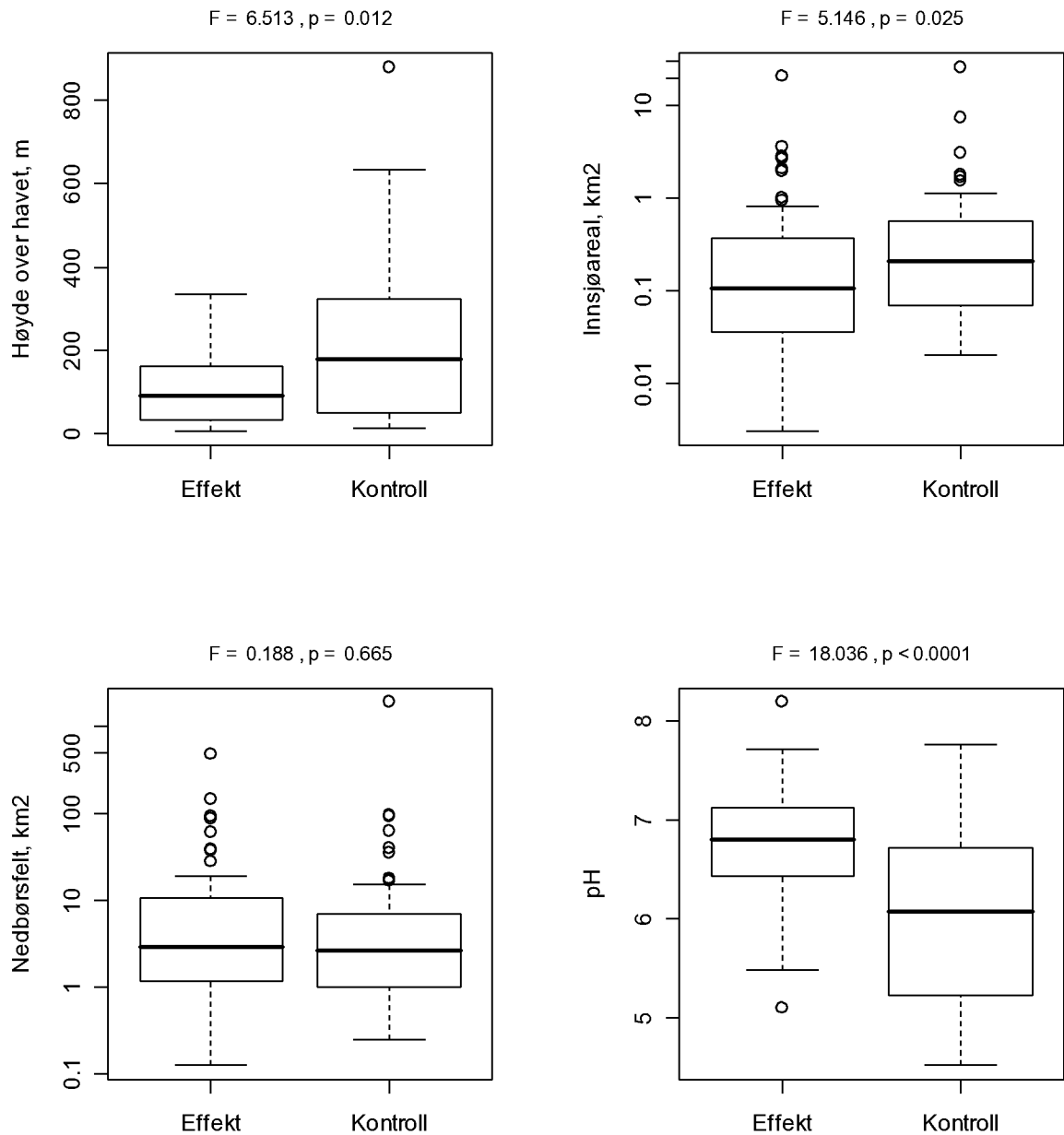

Figur 6. Fordelingen av effektsjøer og kontrollsjøer i Sør Norge.

Figur 7. Forholdet mellom areal på vann og tilhørende nedbørsfelt for effekt- og kontrollsjøer. Merk at begge akser er log-transformerte.

Figur 8. Høyde over havet, innsjøareal, nedbørfeltstørrelse og pH for kontrollsjøer til effektsjøene og kontrollsjøene for vannkjemi. Plottet viser median (tykk vannrett strek), 50 % av materialet (omfattet av boks) samt 10 og 90 prosentilene. Ekstremverdier (verdier som ligger utenfor det som forventes ut fra en normalfordeling) er indikert ved egne punkter. Over hver figur er testobservatorer for enveis ANOVA som tester hvorvidt verdiene i kontrollsjøene er forskjellige fra effektsjøene (F = Fishers testobservator, p = signifikansnivået).

2.5 Utvalg av innsjøer med tidsserier

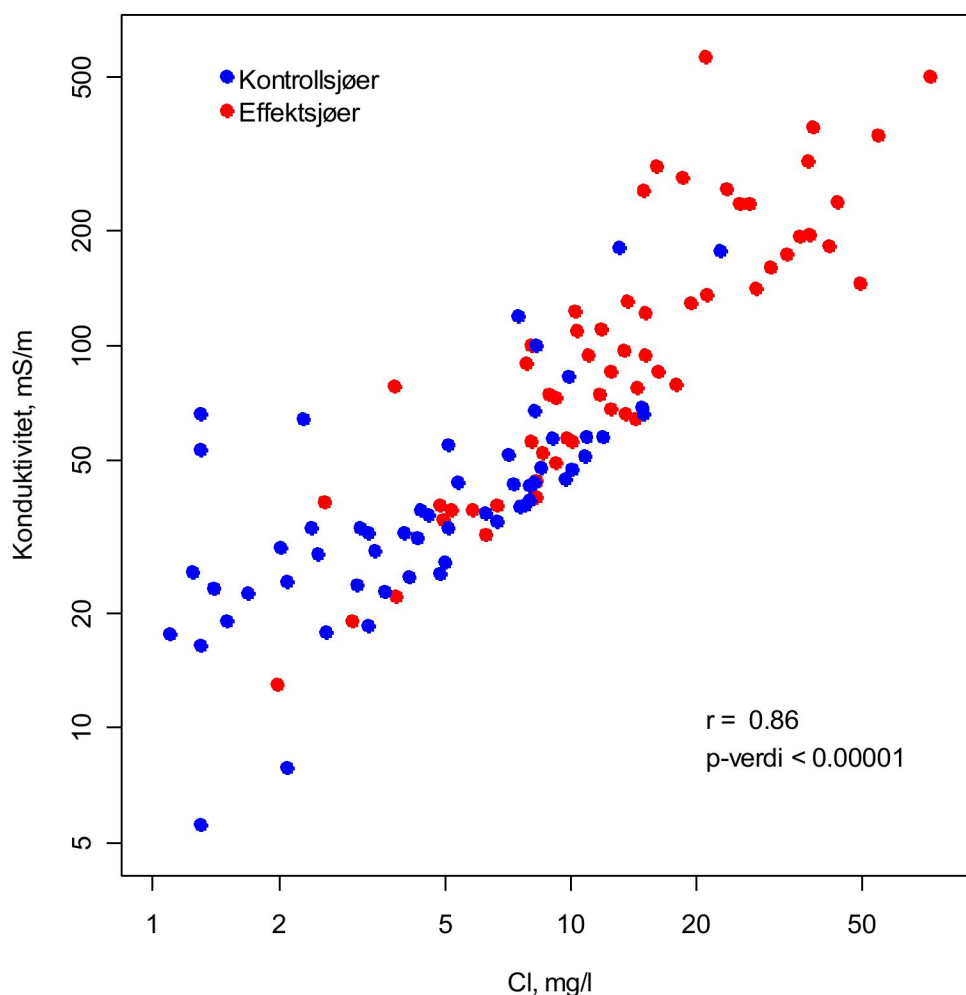
Det ble utført søk i litteraturlister etter andre undersøkelser i de samme innsjøer som i foreliggende undersøkelse, for om mulig å anvende dataene herfra i en analyse av tidsutvikling av saltkonsentrasjoner. Flere

av innsjøene hadde data fra tidligere år. Det var imidlertid oftest sporadiske undersøkelser med data fra en kort periode. Det ble også vurdert innsjøer i NIVAs database. I tillegg til effektsjøer langs veg, ble et utvalg på 23 innsjøer tatt ut som kontroll på tidstrender. Innsjøene var blant de samme som ble valgt ut som kontrollsjøer.

2.6 Numeriske analyser

2.6.1 Cl-Na-Konduktivitet

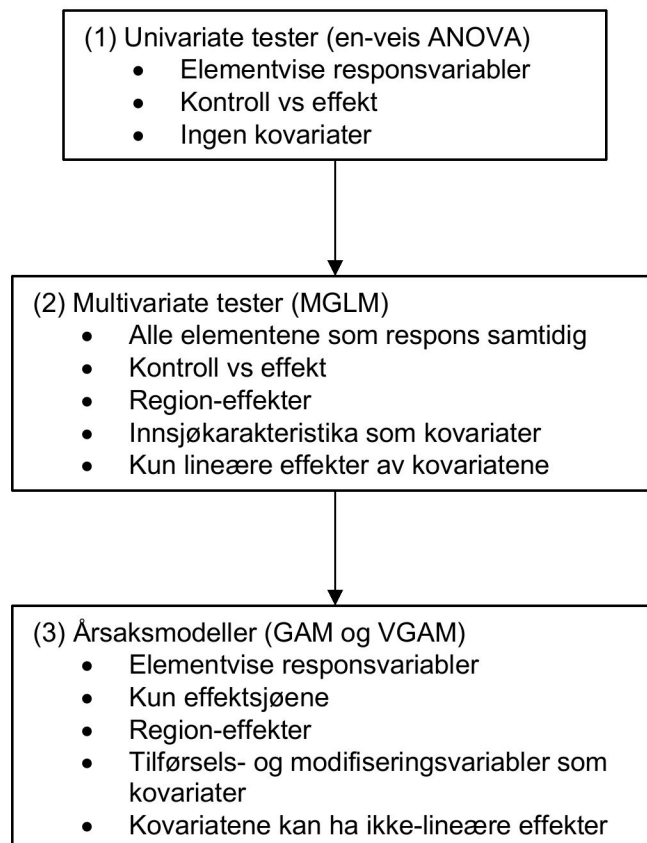
Både klorider og natrium samvarierer med konduktiviteten. **Figur 9** viser at det er en meget tydelig sammenheng mellom konsentrasjonene av klorid og konduktivitet. Variasjoner i konduktiviteten er derfor en god indikator på variasjoner i klorid- og natriumkonsentrasjonene (salt). Der klorider og/eller natrium mangler i datasettene, har vi derfor anvendt konduktivitet som en erstatning for disse.

Figur 9. Relasjonen mellom overflate Cl-konsentrasjon og overflatekonduktivitet. Merk at begge akser er log-skalerte. r angir korrelasjonskoeffisienten for hele materialet og p -verdien er signifikansnivået for korrelasjonen.

2.6.2 Statistiske metoder

Vi har gjennomført de statistiske testene på en slik måte at vi først tester hvorvidt effektsjøene har ulik vannkjemis i forhold til kontrollsjøene innen samme region. Dette har vi gjort ved elementvise univariate enveistester (ANOVA). Til tross for at innsjømessige forhold er forholdsvis like mellom effektsjøene og kontrollsjøene (se **Figur 7**) så er ikke nødvendigvis disse univariate testene helt valide da ikke-målte innsjøfaktorer kan ha innvirkning (og vi vet at de to innsjøgruppene har ulike plassering i forhold til høyde over havet (**Figur 8**)). Videre er ikke de ulike elementene uavhengige av hverandre – dvs. de samvarierer, og denne samvariasjonen kan være viktig å ta med i betraktning når en studerer forskjeller mellom de to innsjøkategoriene. Vi gjennomførte derfor en større multivariat modelltilpasning (multivariate generaliserte lineære modeller, MGLM, McCulagh and Nelder 1990) der de viktigste elementene inngår som responsvariabler (y-variabler) og viktig innsjø- og nedbørsfeltkarakteristika inkluderes som prediktorer (kovariater, x-variabler) slik at vi i større grad fikk fram den unike effekten innsjøkategori har på vannkjemisk sammensetning. Til sist går vi i dybden på hvilke faktorer som påvirker elementsammensetningen i effektsjøene samt hvordan disse former kjemiske gradienter i innsjøene. En skjematisk oversikt over analyseforløpet er framstilt i **Figur 10**.

Figur 10. Tre-steg-forløpet for de statistiske analysene som ble fulgt både for vannkjemis- og sedimentkjemianalysene.

For å forstå bedre mekanismene som ligger bak dannelsen av kjemiske gradienter i effektsjøenes vann- og sedimentkjemis gjennomførte vi en serie modelltilpasninger til dataene der vi i utgangspunktet ikke la noen føringer på hvorvidt forklaringsvariablene skulle ha lineære effekter på kjemigradientene eller ei. Dette gjorde vi ved å anvende det statistiske modelleringsverktøyet Generaliserte Additive Modeller (GAM, Hastie and Tibshirani (1990)). Denne metoden tillater at en tilpasser både lineære effekter (som i vanlig lineære

regresjonsanalyser) samt ikke-lineære effekter. Grad av ikke-lineæritet velges ut ved kryssvalidering slik at en sitter igjen med den modellen som ved bruk av færrest mulig parametere (frihetsgrader) forklarer mest av variasjonen i materialet som analyseres. En søker altså den mest parameterfattige modellen som forklarer mest av variasjonen. Ved å tilpasse flere modellalternativer som vi, ut fra rådende kunnskap på feltet, ser på som de mest relevante (*a priori* modeller), kan vi plukke ut den modellen som har enklest struktur og som forklarer en signifikant del av variasjonen i materialet. I og med at hovedfokus i dette prosjektet er på effekter av salting, tok vi (1) først utgangspunkt i de saltingsrelaterte variablene, Cl, Na og konduktivitet. (2) Vi tilpasset en rekke modellvarianter for disse (uavhengig av hverandre) og plukket ut den modellen som passet best for alle de tre variablene. (3) Deretter tilpasset vi samme modellstruktur til de enkelte metallkonsentrasjonene for å studere i hvilken grad disse viste samme respons som de saltings-relaterte variablene.

Generelt ble GAM-verktøyet brukt i disse testene, men i ett tilfelle ønsket vi å teste ut hvilke forhold som påvirker sannsynlighet for at innsjøene tilhører tre forskjellige salt- og O₂-gradientkategorier. I dette tilfellet er responsen en gruppevariabel (dvs ikke kontinuerlig) og for å tilpasse en slik modell tok vi i bruk et verktøy som er beslektet med GAM, nemlig vektorisert GAM (Yee og Wild 1996) i form av multinominal modelltilpasning. Disse sannsynlighetene modelleres på tilsvarende måte som ved GAM-modellering – bare at responsen er kategorisk i stedet for kontinuerlig.

Grunnmodellen for (V)GAM-analysene tok utgangspunkt i konsentrasjonen av de ulike elementene er bestemt av tilførsel av disse elementene i nedbørsfeltet og at de tilførte elementene modifiseres av prosesser i innsjøen og i nedbørsfeltet. Vi opererer således med to typer prediktorvariabler (x-variabler) som kan grupperes slik:

1. tilførselsvariabler
  - a. saltingsmengde
  - b. veg i felt
  - c. veg langs vann
2. modifiserende variabler
  - a. størrelse på nedbørsfelt
  - b. innsjømorfologi (dybde/areal)
  - c. teoretisk oppholdstid
  - d. trafikkmengde (ÅDT)

I situasjoner hvor vi ønsket å tilpasse modeller som predikterer bunnkonsentrasjoner la vi inn overflatekonsentrasjon/verdier som prediktorvariabel. På denne måten korrigerer vi for generelle bakgrunnsverdier, slik at de resterende forklaringsvariablene i hovedsak forklarer prosesser som er relatert til *gradienten* mellom overflate og bunnverdiene. Grunnmodellen så da slik ut:

$$Y = s(X) + s(\text{tilførselsvariabler}) + s(\text{modifiseringsvariabler}) + \text{region} + \text{residualer} \quad (1)$$

Der Y er overflateverdier og X er bunnverdier. Notasjonen $s(\dots)$ betyr at variablene som er inkludert i parenteser modelleres som ikke-lineære (dvs som polynomer), med mulighet for lineæritet som spesialtilfelle (dvs med én frihetsgrad).

I tilfeller hvor vi modellerte verdier av ulike metaller som man kan mistenke har tilførsler fra biler vil trafikkmengde (ÅDT) fungere som en tilførselsvariabel.

3. Resultater og diskusjon

3.1 Vannkjemi

I denne delen av rapporten sammenligner vi kontrollsjøene med effektsjøene når det gjelder de ulike elementenes konsentrasjonsfordeling i overflate- og bunnvannet. For metallelementene går vi gjennom konsentrasjonsnivåene for de ulike elementene og relaterer disse til SFT sine klassifikasjonsgrenser for vannkvalitet. Vi gjennomfører enkle tester mellom effektsjøene og kontrollsjøene (innen hver region) der vi ser på forskjeller for hvert enkelt element. Vi sammenligner så sammensetningen av alle elementene mellom effektsjøene og kontrollsjøene etter å ha korrigert for innsjø- og nedbørsfeltforhold i multivariate analyser. Formålet med dette er å påvise hvorvidt vegnære sjøer har en annen kjemisk sammensetning enn den en skulle forvente dersom sjøene ikke hadde ligget nær en veg med salting.

3.1.1 Natriumklorid, konduktivitet og oksygen

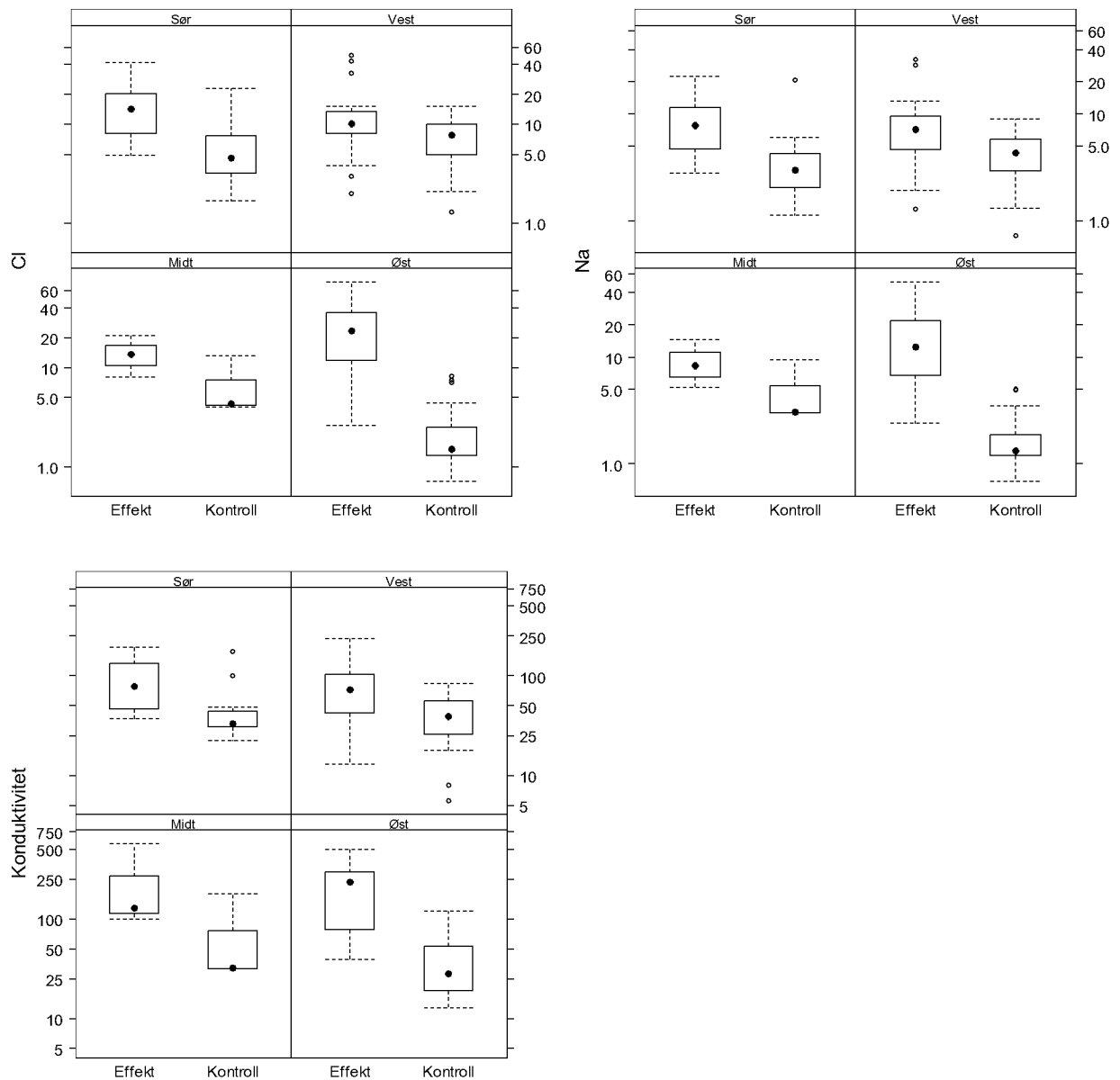
Effekt og kontrollsjøer

De gjennomsnittlige konsentrasjonene av både klorid og natrium var betydelig høyere i overflatevannet til de vegpåvirkede innsjøene (effektsjøene) enn i kontrollsjøene (**Figur 11**). Forskjellene i konduktivitet var tilsvarende høy. Det var små forskjeller mellom regionene for disse variablene, vestlandet hadde signifikant lavere konduktivitet enn de andre ($p = 0.002$, Vedlegg 1), men regionene hadde noe ulike forskjeller mellom effekt og kontrollsjøene med størst forskjeller i region øst ($p < 0.0001$ for alle tre variablene) og minst forskjell i midt-Norge ($p = 0.19, 0.23$, og 0.03 for Cl, Na og konduktivitet, respektivt). Forskjellene mellom effekt og kontrollsjøene skyldes med stor sannsynlighet tilførsler av natriumklorid via vegsalt.

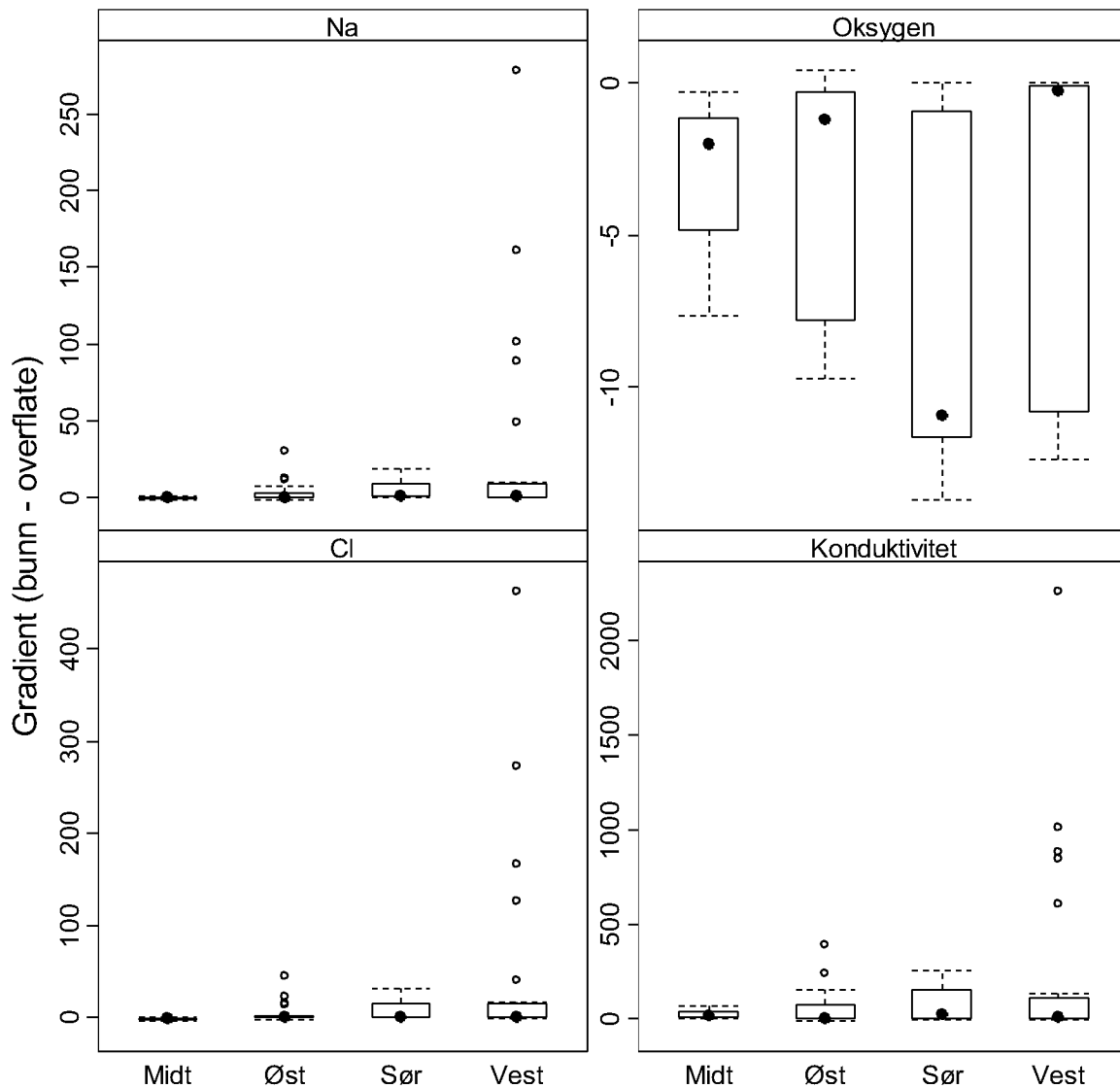
Gradienter mellom topp og bunn

Innenfor hver effektsjø ble det registrert betydelige gradienter mellom topp og bunn for både natrium, klorid og konduktivitet. Den største andelen innsjøer med gradienter ble observert i region sør, mens de største gradientene ble observert i region vest (**Figur 12**). For konduktiviteten ble det også målt dybdeprofiler i alle effektsjøene (**Figur 13–Figur 15**). Gradientene varierte fra ingen gradient til markerte gradienter. Omkring $\frac{1}{4}$ av alle innsjøene hadde en tydelig sjiktning i konduktiviteten nedover i dypet. Den samme andelen av sjøene hadde også en temperatursjiktning, dvs lavere temperatur mot bunnen med tydelig sprangsjikt (**Figur 13–Figur 15**). Selv om vi finner at de aller fleste av de saltsjiktete sjøene også har en temperaturgradient, så finner vi også en del eksempler på sjøer der det er saltsjiktning uten temperatursjiktning (f eks Steinsrudtjern, Råttjern og Griggastemma) og vice versa.

Det var ikke målt oksygenkonsentrasjoner i kontrollsjøene. Oksygenkonsentrasjonene viste, som normalt er, høye verdier i overflatevannet i alle sjøene. Noen innsjøer hadde imidlertid noe reduserte konsentrasjoner i det øverste vannlaget. Det indikerer at vannmassene nylig har sirkulert, helt eller delvis, og at vann som har hatt oksygenvinn er blandet inn. En del innsjøer hadde tydelig sjiktning. Andelen innsjøer med tydelig oksygenjiktning var omkring halvparten for hele materialet (**Figur 13–Figur 15**). Gradienten fra topp til bunn var størst i innsjøer fra region sør, med medianverdi på omkring -10 mg/l (**Figur 12**). Vi vet ikke sikkert om de sjiktete sjøene fremdeles kunne ha sirkulert utøver høsten. For de fleste syntes det lite sannsynlig, fordi prøvetakingen ble tatt seint på høsten, noe som tilsier at de allerede burde ha sirkulert dersom de hadde hatt mulighet. Snart ville også isen ha lagt seg på mange av sjøene og effektivt hindre ytterligere sirkulasjon.

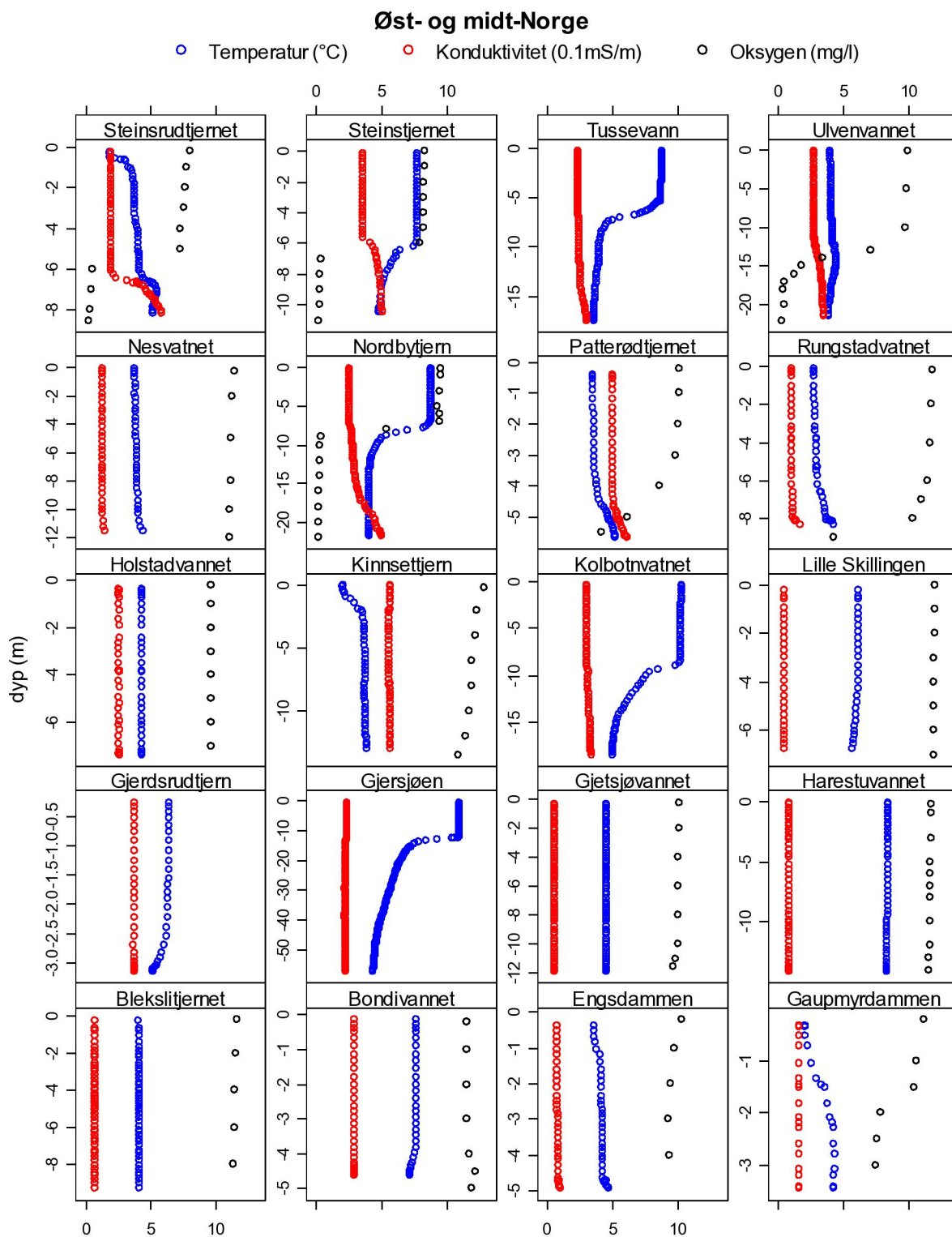

Figur 11. Regionvise konsentrasjonsfordelinger av klorid (Cl⁻), natrium (Na⁺) og samt konduktivitetsfordelinger i overflatevann i effektsjøene og kontrollsjøene. Verdiene er angitt på logaritmisk skala. Den svarte prikken indikerer medianverdien, mens 50 % av observasjonene befinner seg innenfor rektangelet. Stiplede horisontale linjer angir 10 og 90 prosentilen og enkeltpunkter angir uteliggere (dvs verdier som ligger utenfor normalfordelingsforventningen). Merk at fordelingene for midt-Norge er basert på kun 3 verdier.

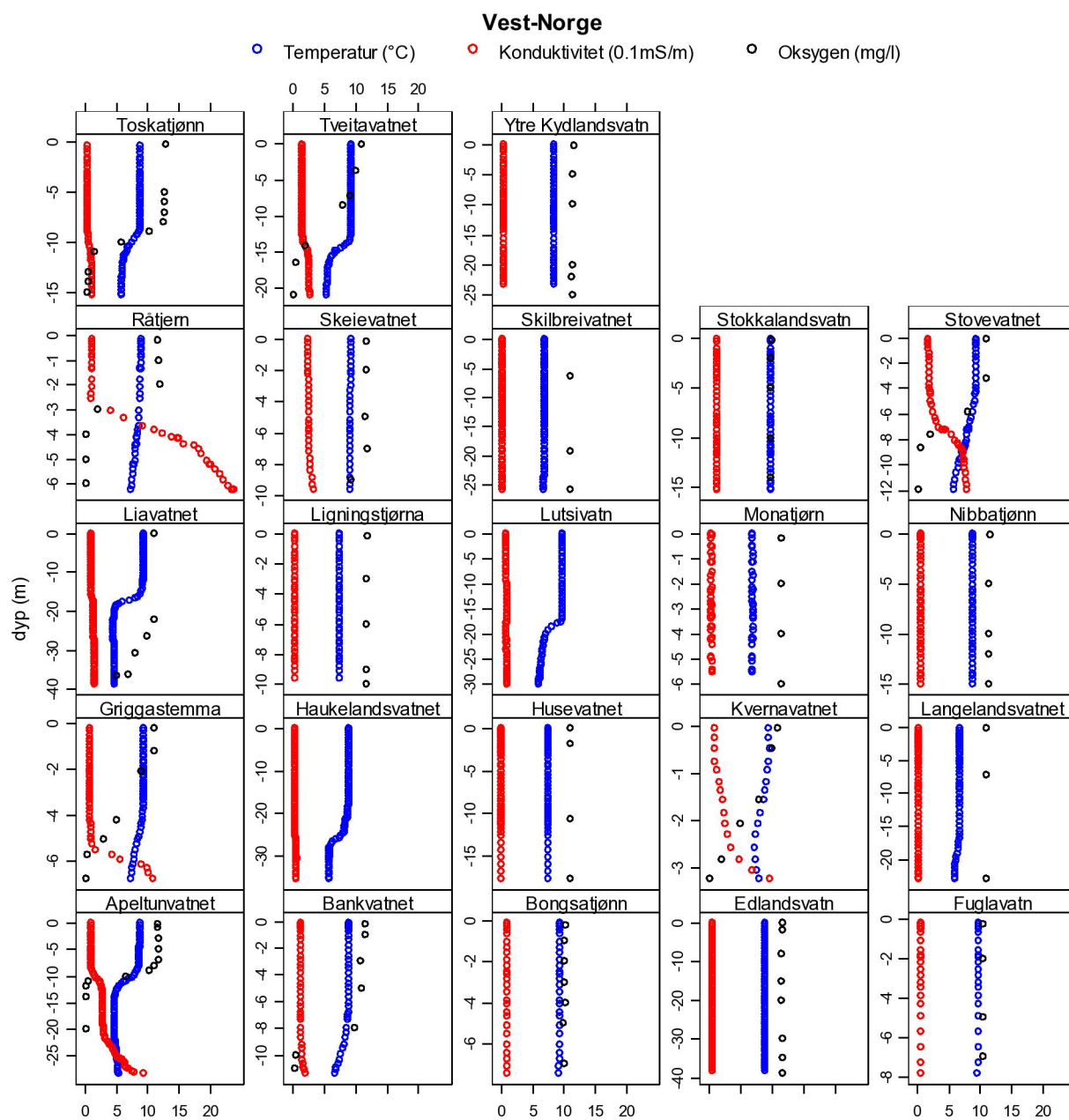

Figur 12. Na- og Cl-gradienter, samt oksygen og konduktivitetsgradienter fordelt på de ulike regionene. Gradientene er beregnet fra differansen mellom bunnverdiene og overflateverdiene, slik at negative tall innebærer at det er høyere konsentrasjoner ved overflaten enn ved bunn. For forklaring av boksene se Figur 11.

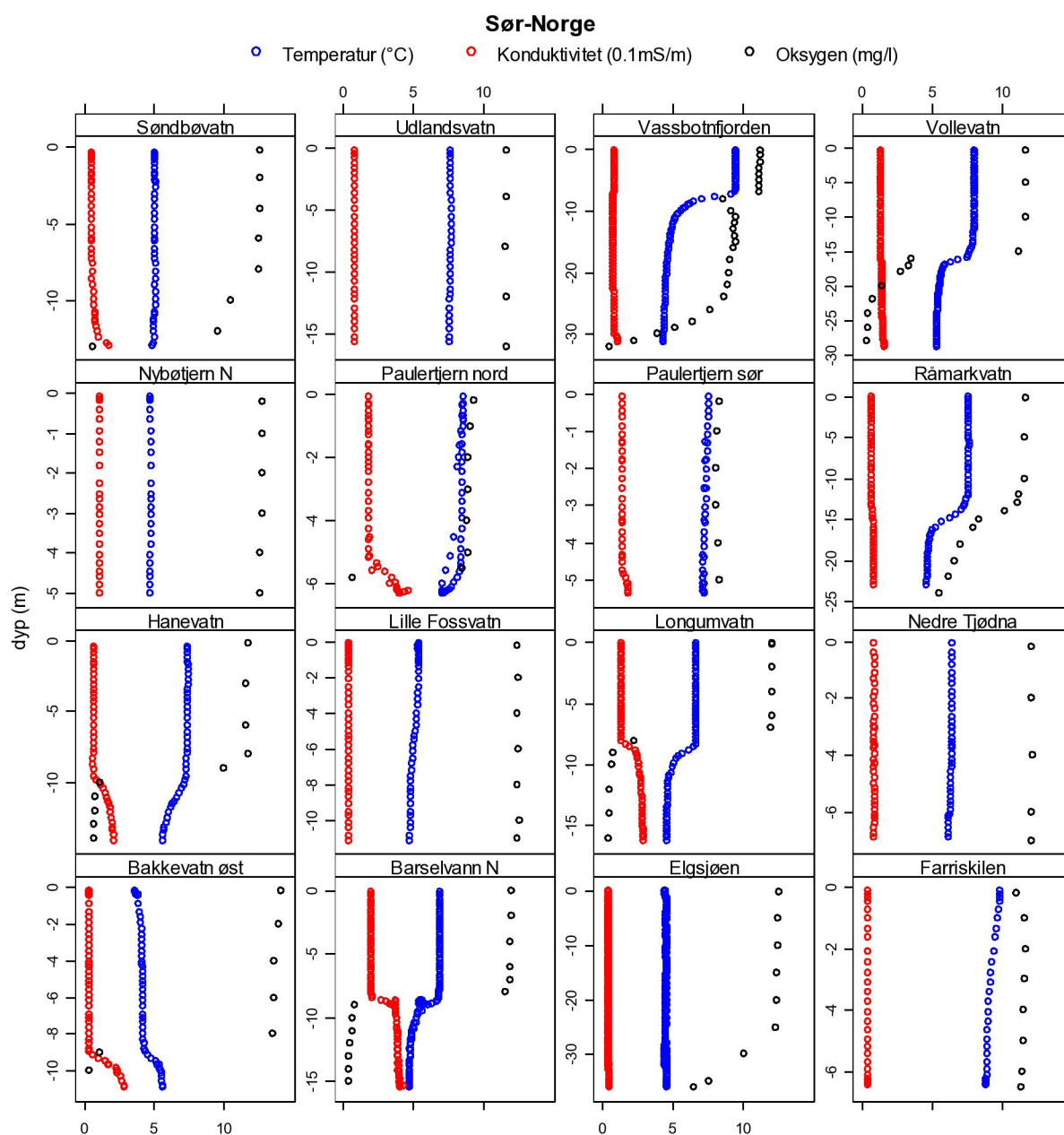

Figur 13. Innsjøvise konduktivitets-, temperatur- og oksygenprofiler med separate paneler for regionene øst- og midt-Norge. Merk at konduktivitetsverdiene skal multipliseres med 10 for å få de reelle verdiene. Jo kraftigere knekk på kurven, jo tydeligere er sjiktningen. For noen sjøer mangler oksygenmåleren.

Figur 14. Innsjøvise konduktivitets-, temperatur- og oksygenprofiler med separate paneler for regionene vest-Norge. Merk at konduktivitetsverdiene skal multipliseres med 10 for å få de reelle verdiene. Jo kraftigere knekk på kurven, jo tydeligere er sjiktningen. For noen sjøer mangler oksygenmåleren.

Figur 15. Innsjøvise konduktivitets-, temperatur- og oksygenprofiler med separate paneler for regionene Sør-Norge. Merk at konduktivitetsverdiene skal multipliseres med 10 for å få de reelle verdiene. Jo kraftigere knekk på kurven, jo tydeligere er sjikningen. For noen sjøer mangler oksygendata pga svikt i oksygenmåleren.

3.1.2 Metaller

For de fleste innsjøene og metallene var forurensningsnivåene tilhørende klassene I og II, altså ubetydelig eller moderat forurenset

Tabell 1). Det var først og fremst kobber (Cu), og til dels nikkel (Ni) som ble funnet i forhøyede konsentrasjoner. For disse metallene var det ofte å finne innsjøer som var markert, sterkt eller også meget sterkt forurenset. For de andre metallene var det sporadiske funn av forhøyede konsentrasjoner. Konsentrasjonsnivået i bunnvannet var stort sett i overensstemmelse med konsentrasjonene i overflatevannet. I noen innsjøer ble det tatt vannprøver 5-10 cm over sedimentoverflaten. Det var gjennomgående noe høyere konsentrasjoner her. Særlig syntes konsentrasjonen av kadmium å øke nær sedimentoverflaten. I enkelte innsjøer var det en betydelig forskjell i konsentrasjonsnivåer for de fleste metaller i vannet nær sedimentet og det vannet som ble tatt 0.5 - 1 m over sedimentet. Noe av denne generelle økningen kan skyldes at det har kommet med partikler fra bunnsstratet selv om det under prøvetakingen ble prøvd å unngå synlige partikler.

Metallkonsentrasjonene i overflatevannet i effektsjøene i forhold til kontrollsjøene varierte etter typen av metaller, men stort sett var konsentrasjonene høyere i effektsjøene enn i kontrollene (**Figur 16, Figur 17**). For kadmium (Cd) og bly (Pb) var imidlertid tendensen den motsatte, med jevnt over høyere konsentrasjoner i kontrollsjøene. Vi har ikke en fullstendig forklaring på dette, men noe av forklaringen kan ligge i det faktum at kontrollsjøene stort sett har lavere pH (surere vann) (**Figur 8**), og derved lettere holder metallene løst i vannet. pH forskjellene kan være naturlige grunnet geologi eller påvirkninger fra jordbruk. Kalsium fra veien vil også bidra til at vegnære innsjøer får høyere pH (økt bufferkapasitet i forhold til surt vann). Kalsium vil da komme delvis fra vegsalt (ca 1000 ppm i tørt vegsalt) og delvis fra vegslitasje (Bækken 1993).

Forskjellene mellom konsentrasjoner i overflaten og i bunnvannet i effektsjøene viste en gjennomgående tendens til høyere konsentrasjoner i bunnvannet (**Figur 18**). Stort sett var imidlertid forskjellene små. Særlig for jern og mangan kan man forvente en slik forskjell på grunn av kjemiske prosesser (redoks forhold) i sjøer med oksygenvinn i bunnvannet. I noen få innsjøer, først og fremst i region vest, ble registrert med høyest konsentrasjoner av enkelte metaller i overflaten.

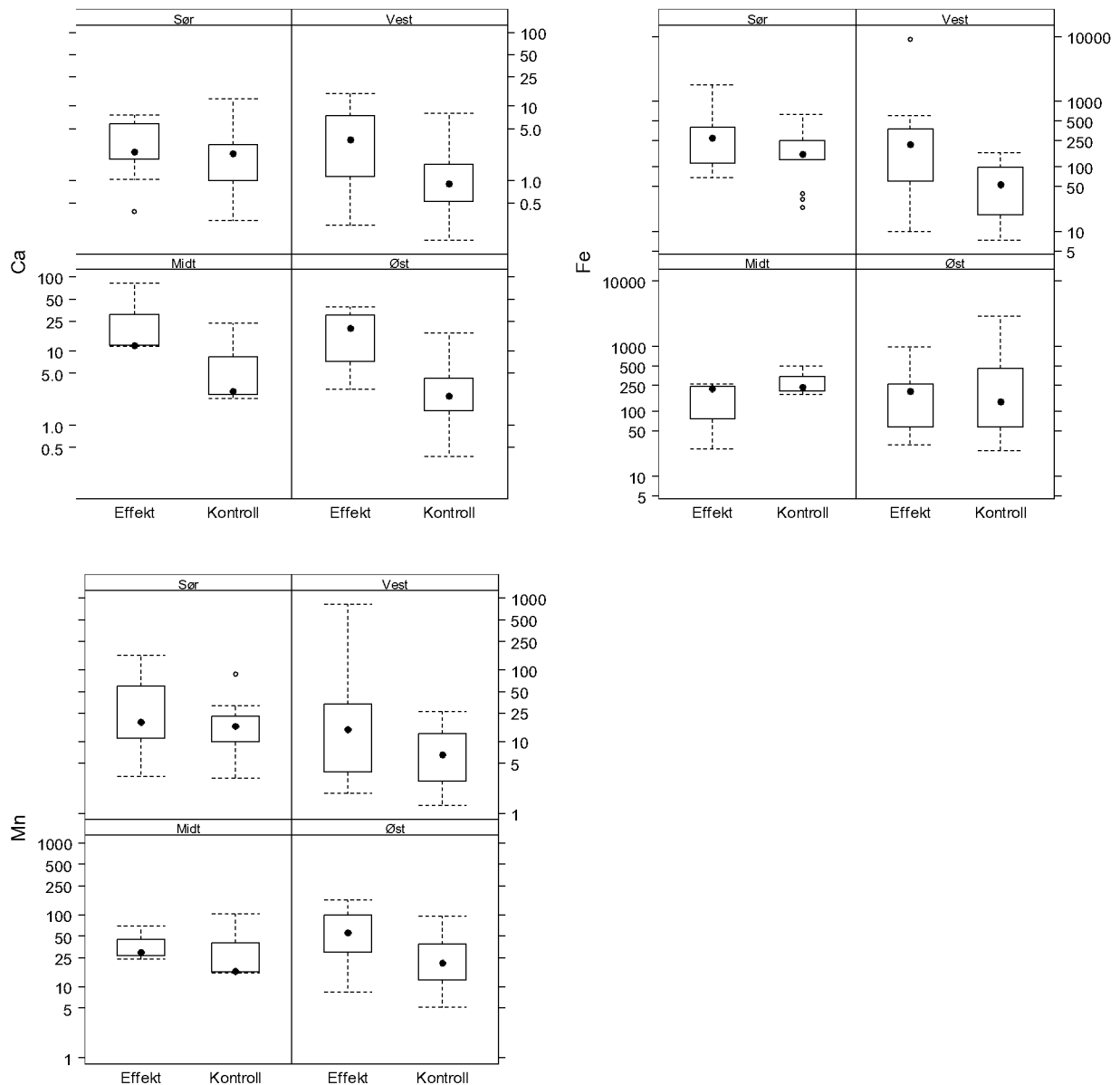
De multivariate analysene som analyserer på sammensetning og samvariasjon mellom salt- og metallnivåer i overflatevannet viser at det er en sterkt signifikant forskjell mellom effektsjøene og kontrollsjøene innen samme region (merk at regionene har blitt slått sammen i øst-midt og sør-vest i denne analysen). Analysene viser også at det er betydelige forskjeller også mellom regionene. Alle disse testene opprettholdes også etter at man har justert for viktige innsjø- og nedbørsfeltkarakteristika (Tabell 2, *Responsmatrisetest*). I alt forklarer denne modellen i overkant av 57 % av variasjon-samvariasjonsstrukturen mellom de inkluderte elementene.

Analysere man på enkeltkomponentene ser en at bildet blir noe annerledes (Tabell 2 øvre del). Den tilpassede modellstrukturen forklarer en signifikant del av variasjonen for alle komponentene, men den forklarte delen av variasjonen varierer fra 13 % (Ni) til 60 % (Na). En ser at saltingsrelaterte elementer som Cl, Na og konduktivitet gir nøyaktig det samme bildet: effektsjøene har signifikant høyere overflateverdier og nivået er høyere på Østlandet enn på Vestlandet. Dette er også tilfelle for metallene Ca, Cr, Cu og Mn, men ikke for Fe, Pb og Zn. For Fe og Zn er det forskjell mellom regionene som avgjør hvorvidt effektsjøene har høyere konsentrasjoner enn kontrollsjøene, mens for Pb er konsentrasjonene høyere i kontrollsjøene enn i effektsjøene i begge regionene. Pb skiller seg også ut i forhold til effekten av høyde over havet der alle elementer, bortsett fra Pb, har avtagende konsentrasjoner i overflatevann med økende høyde over havet.

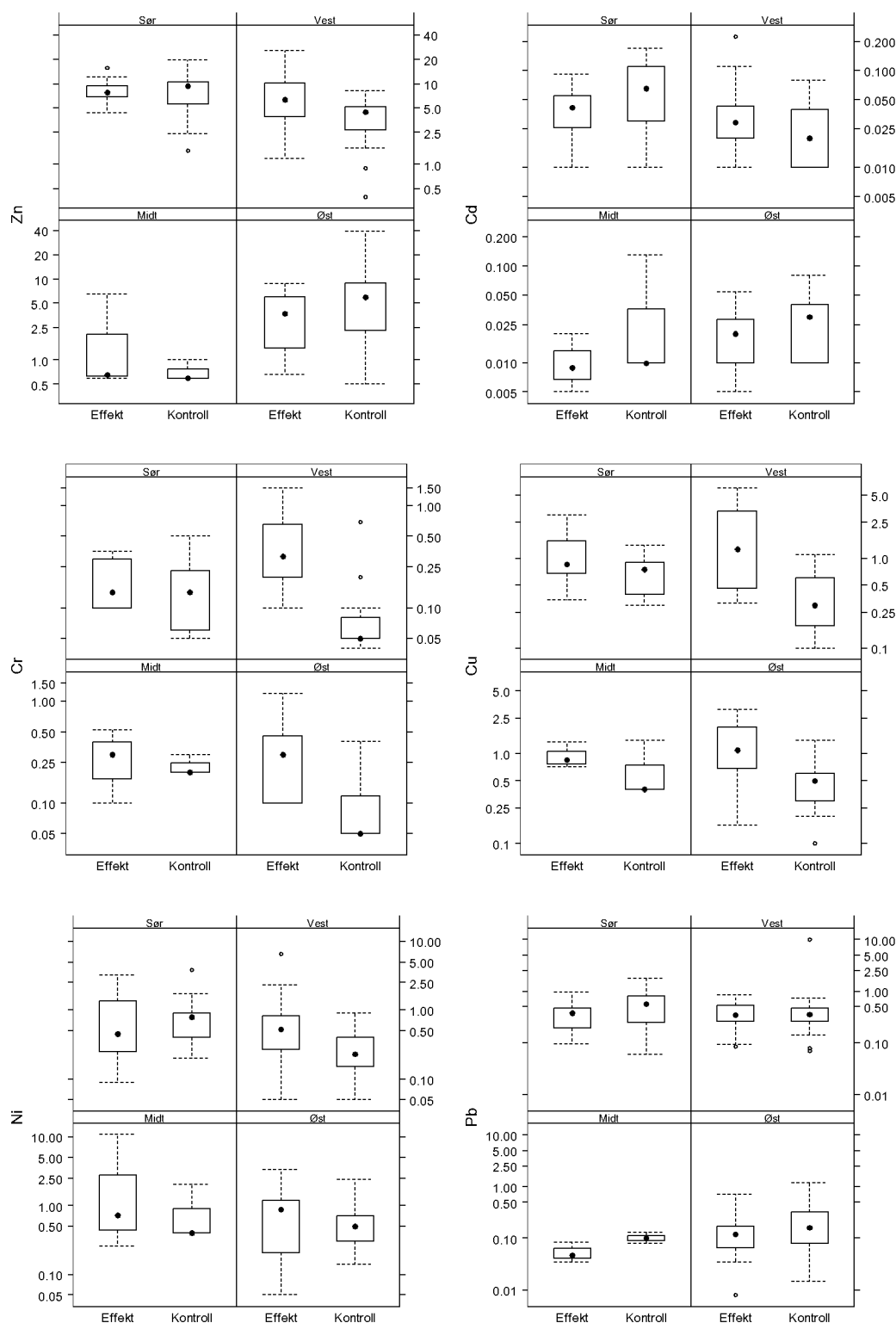
Tabell 1. Konsentrasjonsnivåer av metaller i effektsjøene i henhold til SFT, henholdsvis i overflatevannet (1m) og ved bunnen. Noen innsjøer er prøvetatt 5-10 cm over sedimentet (lengst til høyre i tabellen). Fargene angir forurensningsgrad i henhold til SFTs klassegrenser for konsentrasjoner i ferskvann.

I – ubetydelig   II – moderat   III – markert   IV – sterkt   V – meget sterkt

	dyp	Cd	Cr	Cu	Ni	Pb	Zn	dyp	Cd	Cr	Cu	Ni	Pb	Zn	dyp	Cd	Cr	Cu	Ni	Pb	Zn
Apeltunvatnet	1	I	II	IV	II	II	II	20	I	I	III	II	I	II							
Bakkevatn øst	1	II	I	II	II	I	II	10.5	II	I	II	II	III	I	11	III	I	II	II	III	II
Bankvatnet	1	I	II	IV	II	I	II	10.5	I	II	III	II	I	II	11	I	II	III	II	I	II
Barselvann N	1	II	II	III	III	I	II	14.5	I	I	II	III	I	II	15	III	I	IV	III	III	III
Bleikslitjernet	1	I	II	I	II	I	I	10	I	I	I	II	I	I							
Bondivannet	1	I	I	II	I	I	I	5	I	I	II	I	I	I							
Bongsatjønn	1	II	II	IV	IV	II	II	7	I	II	IV	IV	II	II							
Edlandsvatn	1	I	II	I	I	I	I	37	I	I	I	I	I	I							
Elgsjøen	1	I	II	II	I	II	II	36	I	I	I	I	II	II	38	I	II	II	I	III	II
Engsdammen	1	I	II	II	II	I	II	4.5	I	II	II	II	I	II							
Farriskilen	1	I	I	II	I	I	II	6.5	I	II	II	I	I	II							
Fuglavatn	1	I	II	II	I	I	II	7	I	II	II	I	I	II							
Gaupmyrdammen	1	I	I	II	I	I	II	3.5	I	I	II	II	I	II							
Gjersrudtjern	1	I	II	III	III	I	I	3	II	II	III	III	I	I							
Gjersjøen	1	I	I	III	II	I	I	52	I	II	III	II	I	I							
Gjetsjøvannet	1	II	II	II	II	I	II	12	II	II	II	II	I	II							
Griggastemma	1	I	II	IV	II	I	II	7	I	III	IV	II	II	II							
Hanevatn	1	II	II	II	II	I	II	13.5	III	I	II	II	III	II	14	IV	I	II	II	III	II
Harestuvannet	1	I	I	I	I	I	II	14	I	I	I	I	I	II							
Haukelandsvatn	1	III	II	I	I	I	II	35	II	II	II	II	I	II							
Holstadvannet	1	I	II	IV	III	II	II	7	I	II	IV	III	II	II							
Husavatn	1	II	II	I	I	I	II	18	II	II	I	I	I	I							
Kinnsettjern	1	I	I	II	V	I	II	13.5	I	II	II	V	I	II							
Kolbotnvann	1	I	I	II	I	I	I	17	I	I	II	II	I	I							
Kvernavatnet	1	II	II	III	II	I	III	3.5	I	II	I	II	I	I							
Langelandsvatn	1	I	II	I	I	I	I	24	I	II	I	I	I	I							
Liavatnet	1	I	II	III	II	I	II	40	I	II	III	II	I	III							
Likningstjønn	1	II	I	I	I	II	II	10.5	II	I	I	I	II	II							
Lille Fossvatn	1	II	I	I	I	I	II	11.5	II	I	I	I	I	II	12	III	II	I	I	III	II
Lille Skillingen	1	I	I	I	I	I	II	7.5	I	I	I	I	I	II							
Longumvatn	1	I	II	II	II	I	II	16.5	I	I	I	II	I	I	17	III	I	III	II	II	II
Lutsivatn	1	I	II	II	I	I	I	30	I	II	I	I	I	I							
Moentjern	1	I	II	I	II	I	II	6	I	II	II	II	I	II	6.5	IV	II	III	II	IV	II
Nedre Tjødna	1	I	I	I	I	I	II	7	I	II	II	I	I	II							
Nesvatnet	1	I	II	II	II	I	II	11.5	I	II	II	II	I	I	12	III	II	III	II	II	II
Nibbatjønn	1	I	I	I	I	I	I	15	I	I	I	I	I	I							
Nordbytjern	1	I	II	I	II	I	II	20	I	II	I	II	I	I							
Nybøtjern N	1	II	II	III	III	II	II	5	II	II	III	III	II	II							
Patterødtjernet	1	I	II	III	II	I	II	5.5	I	II	III	II	I	I	6	III	II	IV	II	IV	II
Pauler tjern N	1	II	I	I	I	I	II	6.5	II	I	II	I	I	II							
Pauler tjern S	1	I	I	III	I	I	II	5.5	II	II	IV	II	II	II							
Rungstadvatnet	1	I	II	II	I	I	I	10	I	II	II	I	I	I							
Råmarkvatn	1	II	II	II	II	I	II	24.5	II	II	II	II	II	II	25	IV	II	II	II	I	II
Råtjern	1	I	II	V	II	II	II	6.5	II	I	IV	II	II	II							
Skeisvatn	1	I	II	IV	II	II	II	9	I	II	IV	II	II	II							
Skilbreivatn	1	I	II	I	I	I	I	26.5	I	I	I	I	I	I							
Steinsrudtjernet	1	I	II	II	II	I	II	7.5	I	II	II	II	II	II	8	III	II	II	II	II	II
Steinstjernet	1	I	II	II	I	I	I	10.5	I	I	I	I	I	I							
Stokkalandsvatn	1	IV	II	II	II	II	II	14	I	II	II	I	I	II							
Stovevatn	1	I	II	IV	II	I	II	13	I	III	III	II	I	II							
Søndbøvatn	1	II	II	II	II	I	II	13.5	II	I	III	II	II	II	14	IV	II	III	II	II	II
Toskatjønn	1	I	II	II	II	II	II	15	II	II	II	II	III	II							
Tussevann	1	I	I	III	II	I	I	17	I	I	II	II	II	II							
Tveitavatnet	1	I	I	I	I	I	I	22	I	I	I	I	I	I							
Udlandsvatn	1	II	II	I	I	II	II	16.5	II	II	I	I	I	II	17	IV	II	II	I	III	II
Ulvenvannet	1	I	II	III	II	I	I	22	I	II	II	II	I	I	23	V	III	V	III	V	IV
Vassbotnfjorden	1	I	I	I	I	I	II	31	II	I	II	I	II	II							
Vollevatn	1	I	II	III	II	I	I	28.5	I	I	III	II	I	I	29	III	I	III	III	II	II
Ytre Kydlandsvatn	1	I	II	I	I	I	II	25	I	II	I	I	I	I							

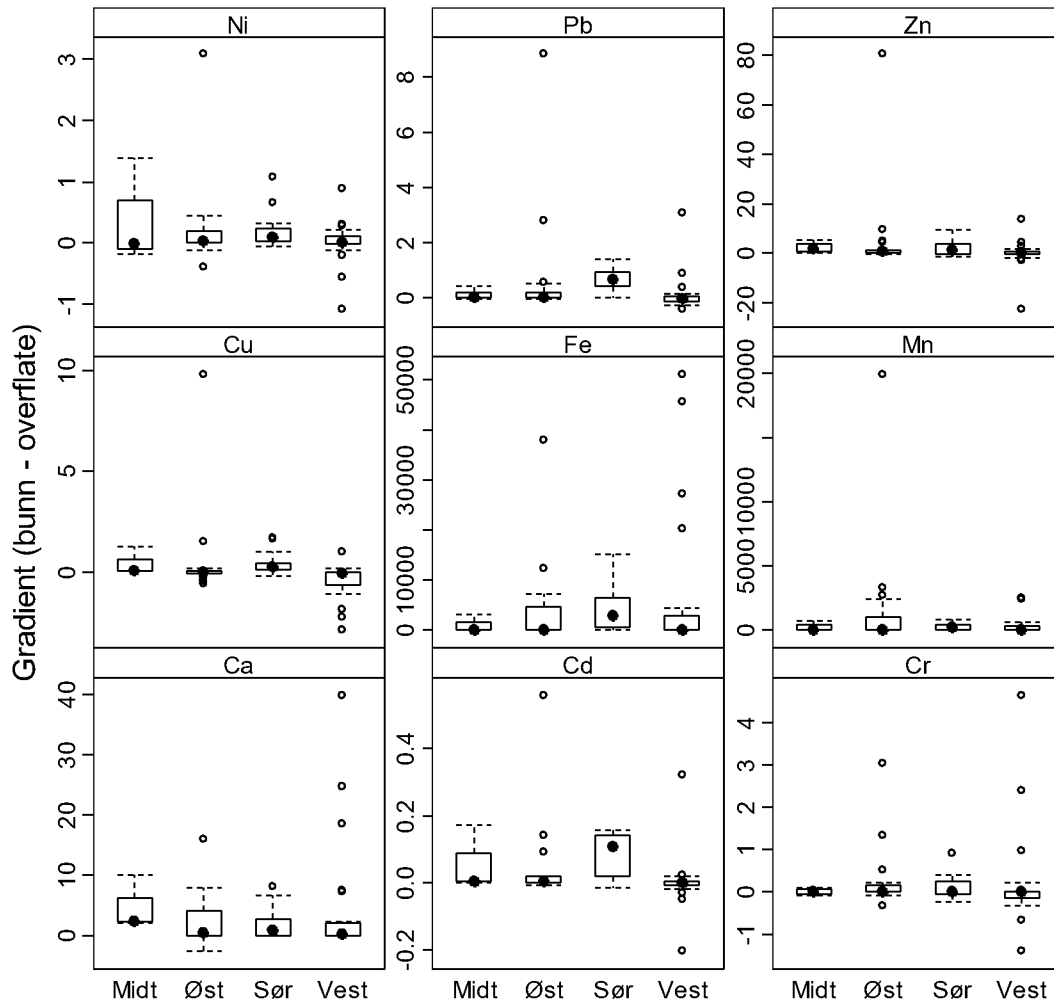

Figur 16. Box-plot av kalsium, jern og mangan sine overflatekonsentrasjoner ($\mu\text{g/l}$) i effektsjøene og kontrollsjøene, fordelt på de fire regionene. Merk at y-aksen er på $\log_{10}$ -skala. Den svarte prikken indikerer medianen, mens 50 % av observasjonene befinner seg innenfor rektangelet. Stiplede horisontale linjer angir 10 og 90 prosentilen og enkeltpunkter viser uteliggere. Test-statistikk som tester på forskjell mellom effektsjøene og kontrollsjøene (innen region) er oppgitt i Vedlegg 1.

Figur 17. Box-plot av kadmium, krom, kobber, nikkel, bly og sink sine overflatekonsentrasjoner ($\mu\text{g/l}$) i effektsjøene og kontrollsjøene, fordelt på de fire regionene. Merk at y-aksen er på $\log_{10}$ -skala. Den svarte prikken indikerer medianen, mens 50 % av observasjonene befinner seg innenfor rektangelet. Stiplede horisontale linjer angir 10 og 90 prosentilen og enkeltpunkter viser uteliggere. Test-statistikk som tester på forskjell mellom effektsjøene og kontrollsjøene (innen region) er oppgitt i Vedlegg 1.

Figur 18. Box-plot av elementgradienter fordelt på de ulike regionene. Gradientene er beregnet fra differansen mellom bunnverdiene og overflateverdiene, slik at negative tall innebærer at det er høyere konsentrasjoner ved overflaten enn ved bunn.

Tabell 2. Parameterestimater (Est.) med tilhørende standardfeil (s.e.) fra multivariat GLM-analyse samt Wilks-lambda effekt-test for variasjon-kovariansjonsforskjeller i hele responsmatrisen. Responsmatrisetesten testes således på forskjeller i den totale sammensetningen (multivariat) av de kjemiske komponentene, mens øvre del av tabellen tar for seg forskjeller for de respektive enkeltkomponentene (univariat). Testobservatorer for univariate tester tilpasset responsmatrisens enkelttelementer er også oppgitt. Justert R^2 angir forklaringsgraden til de respektive univariate modellene.

Region	Behandling	Responsvariabel														konduktivitet								
		Ca	Cd	Cl	Cr	Cu	Fe	Mn	Na	Ni	Pb	Zn												
		Est. s.e.	Est. s.e.	Est. s.e.	Est. s.e.	Est. s.e.	Est. s.e.	Est. s.e.	Est. s.e.	Est. s.e.	Est. s.e.	Est. s.e.	Est. s.e.											
Intercept	5.07	0.51	-4.82	0.46	4.62	0.40	-1.07	0.47	1.10	0.42	5.27	0.64	4.94	0.61	4.28	0.36	0.72	0.63	-3.53	0.49	1.25	0.51	6.84	0.35
region	-1.93	0.24	0.86	0.22	-0.58	0.19	-0.02	0.22	-0.04	0.20	0.23	0.30	-1.16	0.29	-0.60	0.17	-0.44	0.30	1.27	0.23	0.86	0.24	-1.09	0.17
log(høyde over havet)	-0.57	0.08	-0.01	0.08	-0.38	0.07	-0.22	0.08	-0.38	0.07	-0.35	0.11	-0.34	0.10	-0.42	0.06	-0.39	0.10	0.07	0.08	-0.14	0.09	-0.40	0.06
log(nedbørsfelt)	0.02	0.08	0.23	0.07	-0.08	0.06	0.17	0.07	0.15	0.07	0.29	0.10	0.10	0.09	-0.08	0.06	0.12	0.10	0.18	0.08	0.10	0.08	-0.01	0.06
log(innsjøareal)	-0.10	0.09	-0.17	0.08	-0.05	0.07	-0.21	0.08	-0.21	0.07	-0.42	0.11	-0.17	0.10	-0.06	0.06	-0.21	0.11	-0.30	0.08	-0.14	0.09	-0.09	0.06
Behandling(Region)	-0.84	0.31	0.49	0.26	-1.27	0.23	-0.64	0.27	-0.35	0.24	0.81	0.37	-0.32	0.35	-1.08	0.21	0.40	0.36	0.60	0.28	0.24	0.29	-3.18	0.20
Behandling(Region)	-0.54	0.22	0.10	0.19	-0.49	0.17	-0.72	0.20	-0.63	0.18	-0.59	0.27	-0.35	0.25	-0.49	0.15	0.07	0.26	0.43	0.21	-0.20	0.21	-2.73	0.15
R^2 adj.	0.58		0.17		0.55		0.34		0.43		0.27		0.28		0.60		0.13		0.35		0.14		0.59	
F-verdi (Df = 6,104)	25.88		4.53		22.46		10.02		14.22		7.75		8.01		27.31		3.61		10.42		3.93		26.34	
p-verdi	<0.00001		0.0004		<0.00001		<0.00001		<0.00001		<0.00001		<0.00001		<0.00001		0.0028		<0.00001		0.0014		<0.00001	

Responsmatrisetest

Prediktorvariabel	Df	Wilks λ	F	DF	p-verdi
region	1	0.369	12.814	12,93	<0.00001
log(høyde over havet)	1	0.394	11.56	12,94	<0.00001
log(nedbørsfelt)	1	0.674	3.624	12,95	0.00020
log(innsjøareal)	1	0.650	4.039	12,96	<0.00001
Behandling(Region)	2	0.304	6.1142	24,186	<0.00001

3.2 Årsaksmodeller vannkjemi

I denne delen av resultatene fokuserer vi på hvilke faktorer som påvirker konsentrasjonene av de ulike elementene i overflatevannet og bunnvannet samt gradienten mellom overflate og bunn i effektsjøene. Vi kvantifiserer også på hvilken måte disse faktorene påvirker elementkonsentrasjonene. Dette gjør vi ved å anvende moderne statistiske verktøy som, ved objektive kriterier, finner fram til de mest parameterfattige modellene. Vi søker med andre ord her etter den enkleste modellen som forklarer mest mulig av variasjonen hos de ulike elementenes konsentrasjoner. Formålet med å gjennomføre disse modelltilpasningene er å generere et modellverktøy til estimering av hvilke tilførsels- og modifiseringsforhold som medfører økte salt- og metallkonsentrasjoner i en innsjø og også hvilke forhold som medfører salt-induserte oksygenvinn i bunnvannet.

Det må her presiseres at dataene for saltbruk på vegene stort sett er beregnet fra bruk over lengre strekninger, ofte også sjablongmessig satt, og derfor ikke nødvendigvis presise for hver enkelt innsjø. Dette introduserer en usikkerhet i materialet som ikke kommer frem ved analysene.

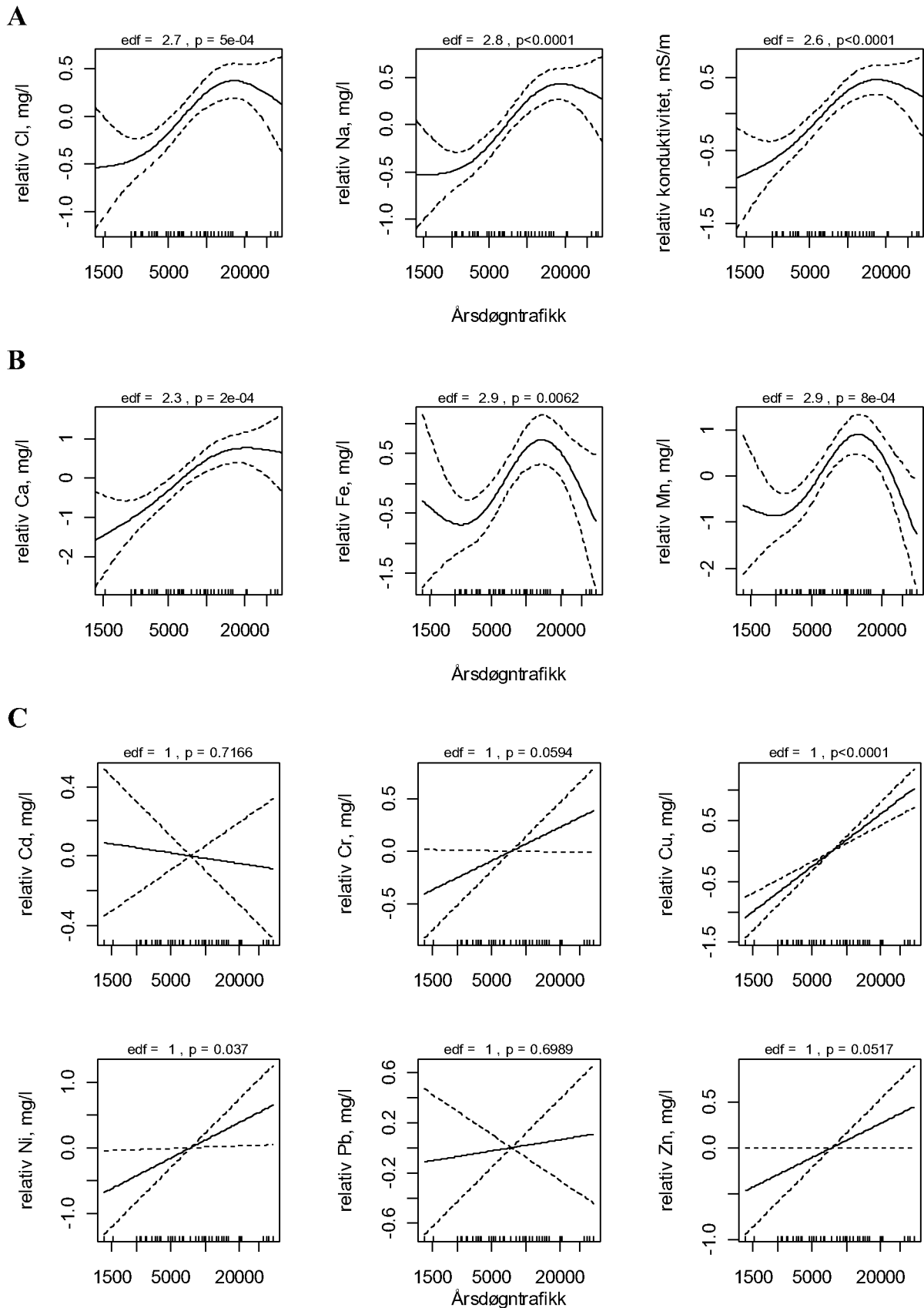
3.2.1 Overflatekonsentrasjonene i vannet

I alt ble 18 varianter av formel 1 (se statistiske metoder) tilpasset de saltingsrelaterte variablene (natrium, klor og konduktivitet). Av disse 18 ble den samme modellstruktur valgt ut (ved generalisert kryssvalidering – dvs ved objektivt kriterium) – noe som må sies å være en svært overbevisende indikasjon på at disse tre variablene er påvirket gjennom de samme mekanismene. Vi fant ingen støtte i dataene for regioneffekter, dvs at forklaringsvariablene synes å ha samme effekt i alle de fire regionene.

Årsdøgnetrafikken (ÅDT) hadde en tydelig, signifikant ($p < 0.001$), effekt på konsentrasjonsnivåene av vegsaltvariablene Cl, Na og konduktivitet i effektsjøene (**Figur 19**). Selv om forbruket av vegsalt i prinsippet er uavhengig av trafikk tettheten, viste testen at det i praksis i stor grad følger trafikk tettheten.

Konsentrasjonene av kalsium, jern og mangan hadde en signifikant sammenheng med ÅDT, det samme var konsentrasjonene av kobber og nikkel ($p < 0.001$). Krom og sink lå i en overgangssone der det synes å være en sammenheng mellom konsentrasjon i vann og ÅDT, men at sammenhengen ikke er veldig tydelig ($p = 0.059$ og $p = 0.052$). For metallene kadmium og bly kunne det ikke påvises noen sammenheng mellom konsentrasjoner i overflatevannet i effektsjøene og ÅDT.

Kalsium er del av vegsaltet (ca 1000 ppm/kg tørt salt), og samtidig en vesentlig andel i vegdekket i mange veger. Det virker derfor naturlig at konsentrasjonen kan følge ÅDT (særlig når vegsaltet synes å gjøre det). Med mulig unntak av kadmium, anses de fleste andre metallene å være trafikkgenererte. De kan imidlertid finnes i ulike kjemiske tilstander med ulik grad av løselighet og tilgjengelighet for transport. Det vil påvirke hvor lett de transporteres ut i innsjøene. Tidligere var bly det mest forurensende tungmetallet fra biltrafikk grunnet blytilsetning i bensinen. Denne kilden har stort sett vært fraværende i det siste 10-året. Det finnes likevel bly i vegforurensninger (Bækken 2000). Dette er i stor grad knyttet til partikler, og synes altså i liten grad å bidra til forhøyede blykonsentrasjoner i overflaten i de vegnære innsjøene. Høye konsentrasjoner av salt i smeltevann og annet avrenningsvann øker mobiliteten av tungmetaller, og kan være noe av forklaringen til at metallkonsentrasjoner øker både med saltkonsentrasjonene og ÅDT.

Figur 19. Unik effekt av ÅDT på overflateverdiene av de ulike elementene gruppert etter (A) saltingsrelaterte elementer (B) Ca, Fe, Mn og (C) øvrige metaller. Den estimerte effekten av ÅDT kommer fra GAM-modellene i Vedlegg. Verdiene er på relativ skala slik at effekten skal kunne sammenlignes på tvers av elementene. p-verdien (basert på F-statistikk) for den totale effekten av ÅDT er oppgitt over hver figur sammen med tilhørende estimert antall frihetsgrader (edf). Stiplede linjer angir 95 % konfidensintervall.

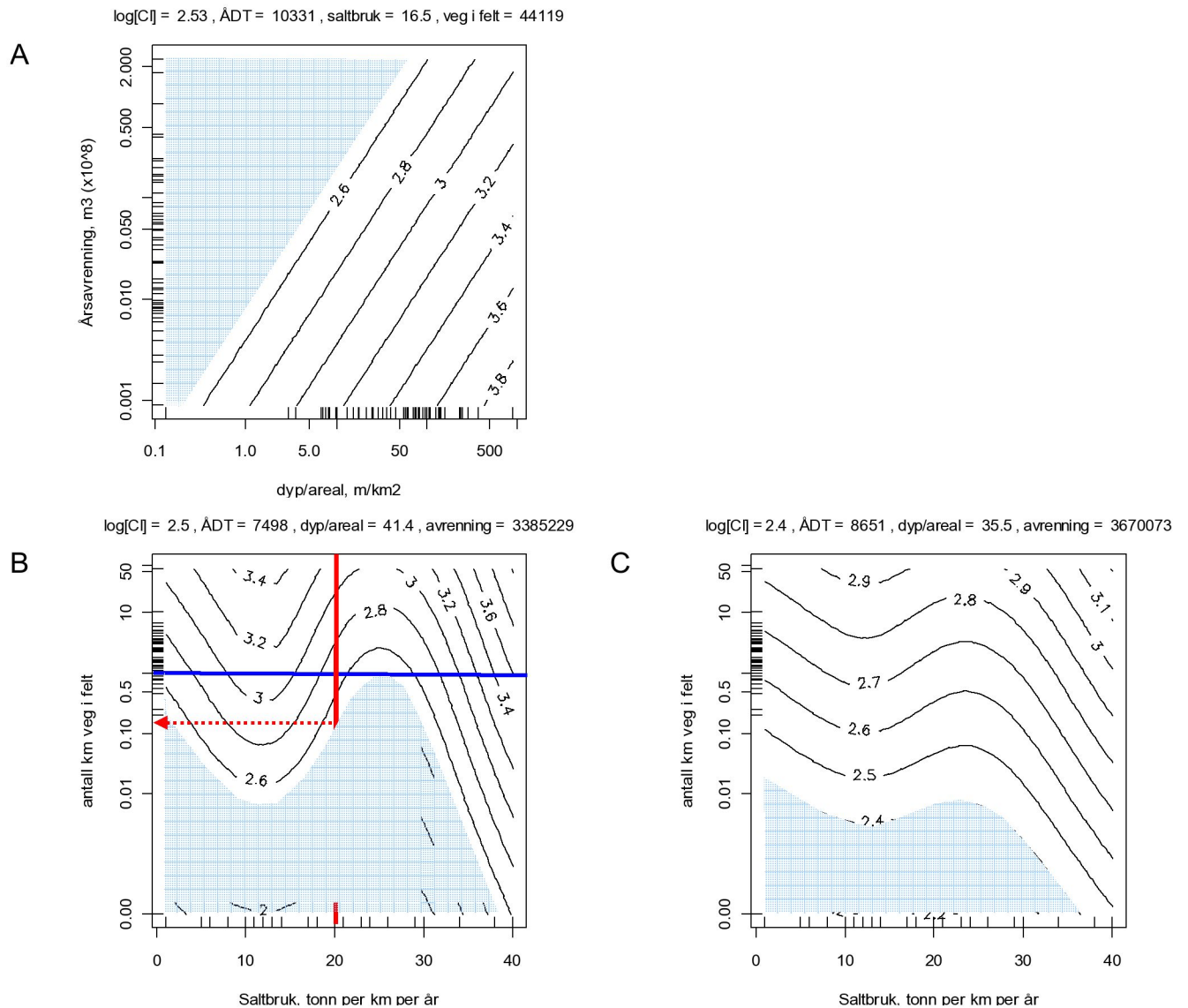
3.2.2 Salt- og metallgradienter

I alt ble 18 varianter av formel 1 (se statistiske metoder) tilpasset de saltingsrelaterte variablene. Av disse 18 ble den samme modellstruktur valgt ut (ved generalisert kryssvalidering – dvs ved objektivt kriterium) som den beste for både natrium, klorid og konduktivitet – noe som må sies å være en svært overbevisende indikasjon på at disse tre variablene er påvirket gjennom de samme mekanismene. Vi fant ingen støtte i dataene for regioneffekter, dvs at forklaringsvariablene synes å ha samme effekt i alle de fire regionene. Parameterestimaterne er presentert i Tabell 7, og den kombinerte effekten av tilførsels- og modifieringsvariablene for klorid er vist i **Figur 20**. Vi ser av tabellen at de tre saltingsrelaterte elementene har svært like parameterestimer og at overflatekonsentrasjonene har en lineær og positiv effekt på bunnkonsentrasjonene (på ln-skala). Videre ser vi at årssdøgntrafikken har en sterk positiv effekt på dannelsen av gradienter. Ikke overraskende ser vi av **Figur 20A** at kloridgradienten mot bunn (men dette gjelder også for natrium og konduktivitet) øker med økende relativ innsjødybde og avtar med økende årsavrenning. Salttilførsel hadde størst betydning for dannelse av gradienter ved forholdsvis høye saltingsmengder (**Figur 20B**). Gradienten alltid øke med økende strekning av vei i nedbørsfeltet.

Det mest overraskende ved GAM-modellen for kloridkonsentrasjoner i bunnvannet (**Figur 20**) er det uventede fallet i kloridkonsentrasjon over saltingsintervallet fra 12 til ca 25 tonn per km per år (**Figur 20B**). Det er ulogisk at kloridgradientene skal avta over dette intervallet, særlig når modellen predikerer at kloridgradienten skal øke noe når man øker saltmengden fra 0 til 12 tonn per år og øke betydelig når det saltes med mer enn 25 tonn per km per år. Det kan være flere grunner til dette uventede resultatet. En mulig årsak kan være at modellen mangler én eller flere variabler som ville korrigere vekk dette resultatet dersom de(n) var inkludert. En annen mulig forklaring kan være at saltingsdataene ikke er korrekt oppgitt for enkelte av innsjøene. Som nevnt tidligere bruker modellen gjennomsnittstall for saltingsmengden i perioden 2003 til 2005 når effekten av salting skal beregnes. Vi er gjort kjent med at presisjonen i disse tallene kan variere noe fra vann til vann. For å sjekke nærmere, på en objektiv måte, om noen av sjøene bidro uforholdsmessig til de estimerte parameterverdiene i modellen beregnet vi Cook's distance – et mål på relativt bidrag til en observasjon for det totale modellutfallet. Her skilte fire sjøer seg tydelig ut med store verdier: Apeltunvannet, Griggastemma, Råtjern og Stovevatnet. Alle disse sjøene ligger i Hordaland. Disse sjøene har alle svært store kloridgradienter i vannet sett i forhold til saltingsmengden. For alle fire innsjøene var nærliggende veger oppgitt å ha et gjennomsnittlig saltingsforbruk på 11–12 tonn per km per år. Vi testet hvordan utfallet av modellen ville vært dersom disse fire innsjøene ikke var med i datagrunnlaget (**Figur 20C**). Denne øvelsen viste at den uventede reduksjonen i kloridgradienten over saltingsintervallet 12 til 22 tonn per km per år fortsatt er til stede, men at den nå er betydelig mindre markert.

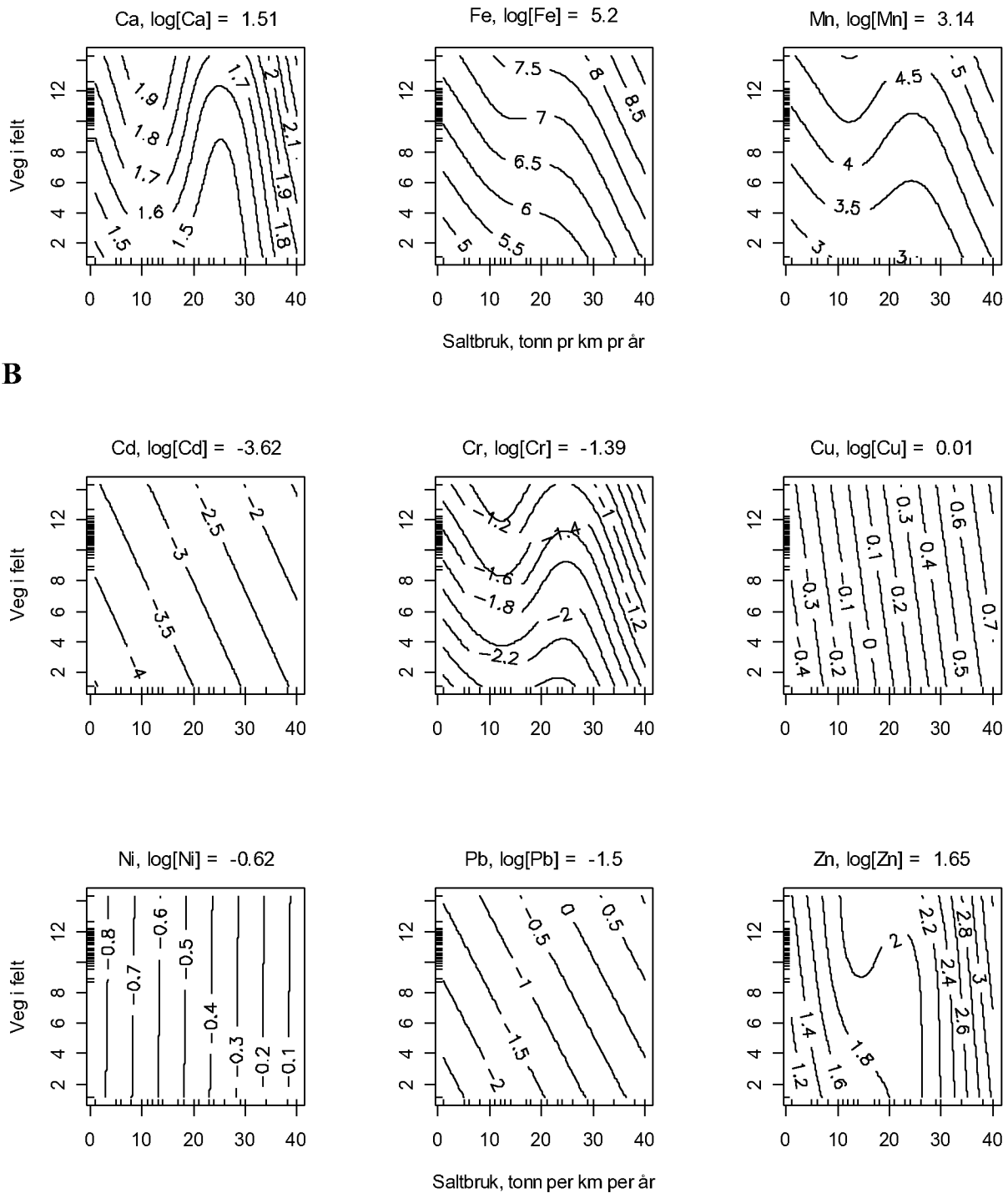
Til tross for det uventede resultatet i **Figur 20B** kan man ut fra modellestimatene konkludere med at en kan få saltgradienter for enhver saltingsmengde (de ikke-skraverte områdene av **Figur 20B** spenner over alle saltingsnivåene), så lenge innsjøen har mer enn 1 km veg i nedbørsfeltet. Ved økning i saltingsmengder over 25 tonn per km per år vil en kunne få kraftige kloridgradienter selv ved korte vegstrekninger i nedbørsfeltet.

For metallkonsentrasjonene i bunnvannet er det særlig kalsium, jern og mangan (men også krom) som følger samme parametermønster som de saltingsrelaterte elementene (**Figur 21A** og **B**). For alle metallene er overflateverdien den viktigste prediktoren for bunnkonsentrasjonen, men kanskje noe overraskende ser en av **Figur 21A** og **B** at alle metallene, unntatt nikkel, har økende konsentrasjoner i bunnvannet med økende saltingsmengde.

Figur 20. Isoplot av estimerte kloridkonsentrasjoner (ln-skala) i bunnvannet etter GAM-modellen som er beskrevet i

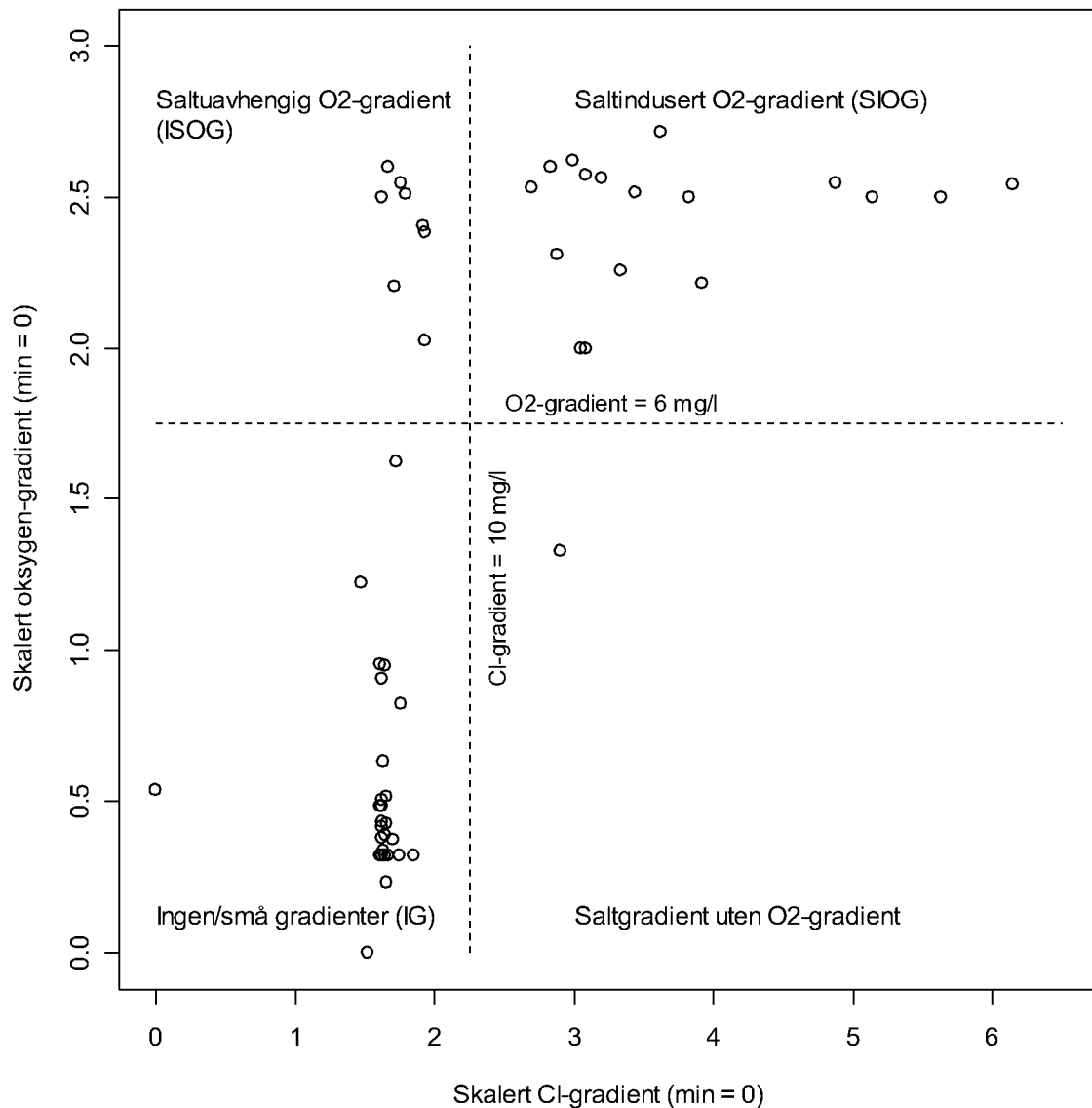
Tabell 7. Isolinjene angir de estimerte kloridkonsentrasjonene (mg/l) i bunnvannet som funksjon av både middeldyp/overflateareal og årsavrenning (A) og saltmengde og veglengde i nedbørfeltet (B og C). Figur C viser hvordan de estimerte verdiene vil se ut dersom man tilpasser samme modellen som er beskrevet i Tabell 7 til et datasett der de fire Hordalandsjøene Apeltunvatnet, Griggastemma, Råtjern og Stovevatnet tas ut. Disse innsjøene skiller seg ut med å ha svært store kloridgradienter sett i forhold til angitt saltmengde som tilføres vegene i nedbørfeltet. På toppen av figurene oppgis verdiene av andre variabler i modellen (gjennomsnittsverdier) som estimatene er basert på. Områder som ikke er skravert med lyseblått angir kloridkonsentrasjoner som medfører gradient i forhold til overflaten. De indre aksetickene angir nivåer for målte observasjoner. Figurene kan leses på følgende måte (B som eksempel): dersom du følger den blå horisontale linja vil du kunne lese av de estimerte bunnvannskonsentrasjonene for Cl for en situasjon hvor antall km i nedbørfeltet er 1 km. En ser da at ved lavt-moderat saltforbruk (<12 tonn/km) vil man forvente at kloridkonsentrasjonen vil øke fra ca 13.5 mg/l (fordi verdiene er på ln-skala må den reelle verdien regnes ut som $e^{2.6}$) til 22.2 mg/l ($= e^{3.1}$), men at for saltbruk mellom 12 og 25 tonn vil bunnkonsentrasjonen avta igjen slik at man ved 25 tonns saltbruk forventer ca 13 mg/l av klorid i bunnvannet. For saltbruk over 25 tonn per km per år ser vi at modellen estimerer en kraftig økning i forventet bunnkonsentrasjon av klorid. Ved en saltbruk så høy som 40 tonn per km per år forventes en bunnkonsentrasjon av klorid i vannet på hele 40.5 mg/l. Disse verdiene er justert til en overflatekonsentrasjon av klorid på 12.2 mg/l ($e^{2.5}$). Følger man den røde vertikale linja vil man se at dersom man legger seg på en saltingsstrategi der en salter med 20 tonn per km per år så vil sjøer med mer enn 150 meter veg (stiplet rød linje) i nedbørfeltet få kloridgradient da disse har forventede bunnkonsentrasjoner som ligger over 12.2 mg/l ($e^{2.5}$).

Figur 21. Isolinjeplot av estimerte konsentrasjoner av (A) kalsium, jern og mangan og (B) andre metaller i bunnvannet etter GAM-modellen som er beskrevet i **Tabell 7**. Isolinjene angir de forventede metallkonsentrasjonene (mg/l, log transformert) i bunnvannet som funksjon av saltmengde og veglengde i nedbørfelt. På toppen av figurene oppgis den overflateverdiene for de respektive metallers konsentrasjoner som modellen er justert etter (dvs der hvor isolinjene har høyere verdier enn overflateverdien vil det forventes en gradient mot bunnen). Figuren er forøvrig basert på gjennomsnittsverdier for de andre variablene i modellen (se **Figur 20B** for verdiene). De indre akse-tickene angir nivåer for målte observasjoner.

3.2.3 Årsaksfaktorer for kombinerte oksygen- og saltgradienter

For å estimere bidraget fra ulike faktorer som potensielt kan påvirke sannsynligheten for at innsjøene skal ha oksygensvinn/gradient forårsaket av vegsalthing foretok vi først en gruppering av innsjøene. Ved å definere en oksygengradient som større enn 6 mg/l og kloridgradient som større enn 10 mg/l falt nesten alle effektsjøene inn i tre av fire mulige kategorier. Av Figur 22 ser en at kun én innsjø med Cl-gradient ikke har tilsvarende oksygengradient, mens 18 (31 % av alle effektsjøene) med Cl-gradient har betydelig oksygensvinn i bunnvannet. Videre har 8 (14 %) innsjøer oksygengradienter som ikke ser ut til å være forårsaket av salttilførsel.

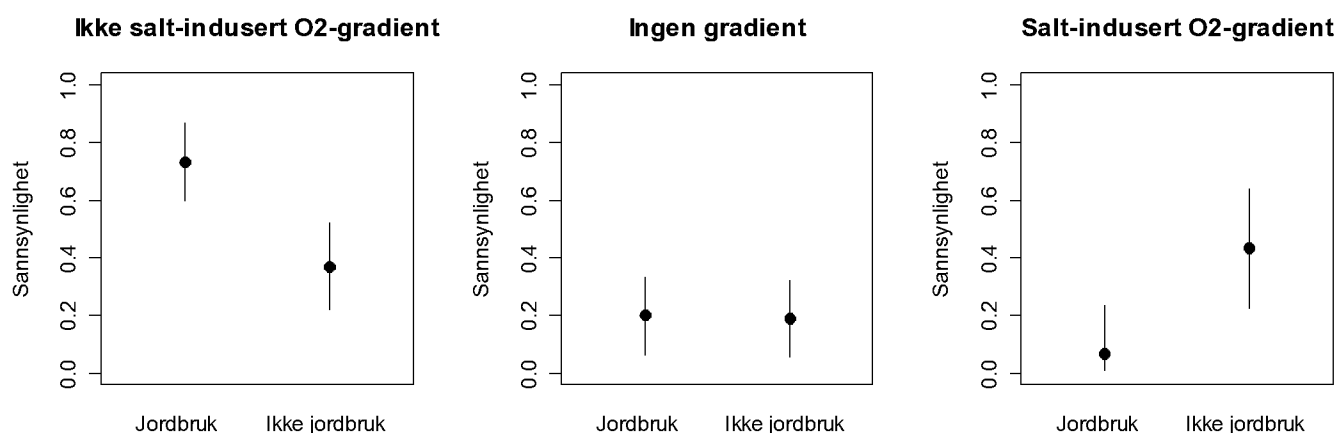
Figur 22. Forholdet mellom Cl-gradient og oksygengradient i effektsjøene. Verdiene er på ln-skala, og de er justert slik at minimum = 0. Det er stiplede linjer som angir foreslåtte grenseverdier for ulike årsakskategorier til de observerte oksygengradientene.

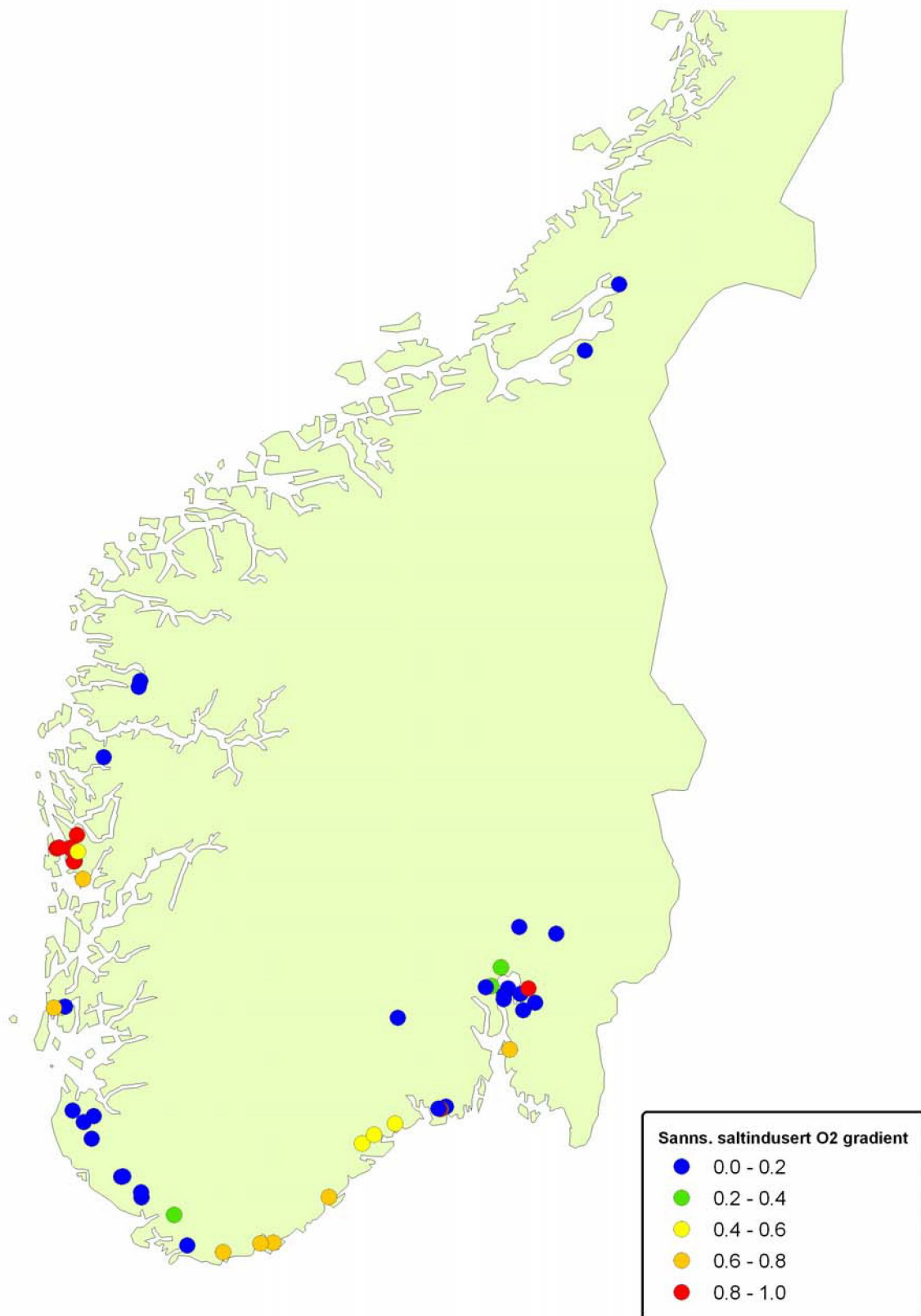
Den beste VGAM-modellen (multinomiel GAM) ble plukket ut ved AIC-kriterier. Dette er en metode som ligner generalisert kryssvalidering ved at man sikres en objektiv utvelgelse der den mest parameterfattige modellen som forklarer mest av variasjonen velges ut. Den beste modellen (**Tabell 8**) forklarte 66 % av variasjonen og de estimerte koeffisientene indikerer at med økende ÅDT vil sannsynligheten for å tilhøre kategorien SIOG (saltindusert oksygengradient) være størst og IG (ingen gradient) minst. Ved økende avrenning vil sannsynligheten for å tilhøre kategorien IG øke mens den vil avta for SIOG og ISOG (ikke saltindusert oksygengradient). Økende relativt dyp og økende veg i felt vil begge medføre økende sannsynlighet for at innsjøene skal få SIOG (særlig denne) og ISOG (ikke signifikant), mens den vil avta for IG.

I denne VGAM-analysen så vi også nærmere på andre typer potensielle påvirkninger som kan medføre oksygenvinn i effektinnsjøene. Særlig viser det seg at for ikke-saltpåvirkede innsjøer med oksygengradient er det stor sannsynlighet for at årsaken er jordbrukspåvirkninger (ligger i områder med mye jordbruk, **Figur 23**). Tilsvarende er det liten sannsynlighet for at jordbrukspåvirkning (ligger i liten grad i jordbruksområder) er årsaken til oksygenvinn der det er saltgradient. Vi fant ingen støtte for at bebyggelse hadde noen innvirkning på sannsynligheten for oksygenvinn i dataene.

Forholdene som påvirker den kombinerte sannsynligheten for å ha både salt- og oksygengradient i en vegnær innsjø ser ut til å være vesentlig de samme som de som påvirker bunnkonsentrasjonene av natriumklorid, mens oksygengradienter uten saltgradient ser ut til å i større grad være relatert til jordbruk.

Figur 23. Effektplott av den forventede effekten som innslag av jordbruk i innsjøenes nærrområder har på sannsynligheten for å være i de ulike O₂-salt-gradientkategoriene som er indikert i Figur 22. De forventede verdiene og deres presisjon (95 % konfidensintervall) er regnet ut fra VGAM modellen i Tabell 8 og er justert for alle andre variabler i modellen der disse er satt til gjennomsnittsverdi (se Figur 20A og B for verdiene).

Figur 24. Sannsynligheten for at de enkelte innsjøene har en saltindusert O_2 -gradient som estimert fra modellen i **Tabell 8** (Vedlegg 4).

3.3 Tidsutvikling vannkjemi

I denne delen av rapporten ser vi nærmere på tidsutviklingen i saltrelaterte variabler i både kontroll- og effektsjøer. For mange referansesjøer foreligger tidsseriedata og disse analyseres for felles tidstrend(er) som så sammenlignes med trendene vi ser i vegnære innsjøer. Dersom effektsjøene har en større økning i konsentrasjon av natriumklorid og/eller konduktivitet enn kontrollsjøene over tid vil dette tolkes som en sterk indikasjon på at vevsalting har forårsaket denne forskjellen.

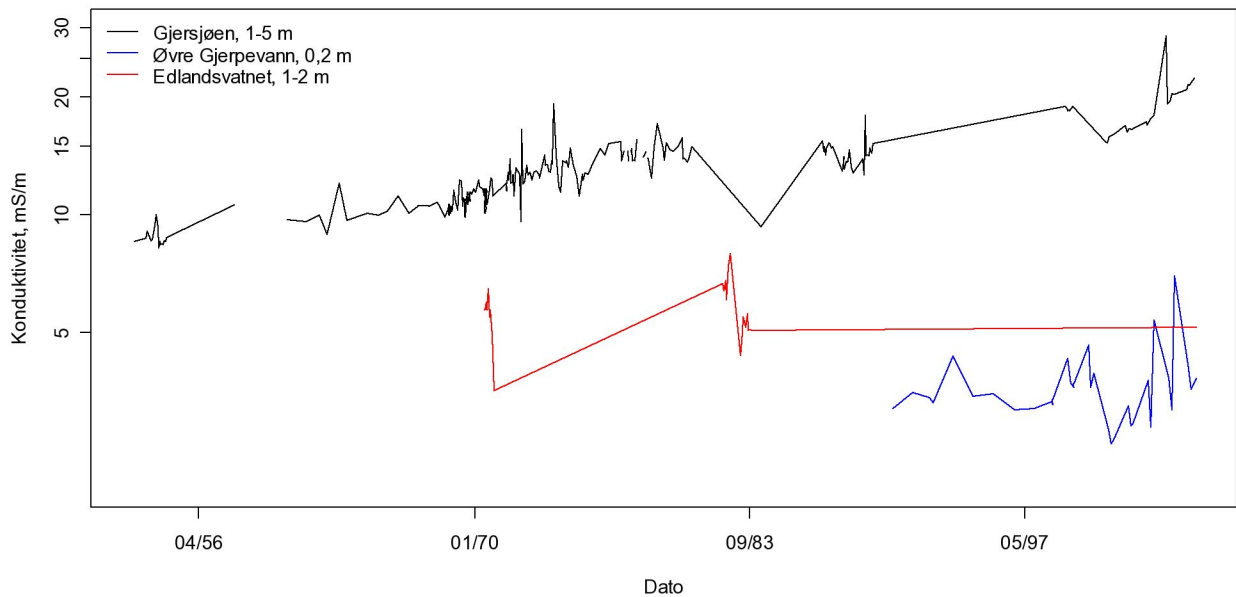
Det er registrert tidligere undersøkelser med relevant vannkjemiske målinger av "saltparametere" som enten Cl, Na eller konduktivitet i få av effektsjøene. Vannkjemien i Gjersjøen overvåkes av NIVA (Faafeng Bjørn 1991, Haande et al 2005). Overvåkingen har imidlertid bakgrunn i eutrofiering og klorider er ikke målt. Konduktivitet er målt i de fleste år, men det mangler noen perioder. Øvre Jerpsjøen er også tatt med. Innsjøen er ikke prøvetatt i dette prosjektet, men en observert salttrend de siste årene gjør at vi har tatt den med her. I de øvrige innsjøene er det få målinger registrert for lenge siden. Disse er imidlertid presentert her for å antyde en utvikling (Aanes 1982, Grande 1970, Faafeng 1984). Inkludert er data fra hovedfagsoppgaver: Fevang 1953 (Vassbotnfjorden), Haldorsen 1963 (Steinstjernet), Christensen 1964 (Harestuvannet), Hongve 1972 (Nordbytjernet), Pedersen 1968 og Sleire 1982 (Ulvenvannet).

Figur 25 viser at det i Gjersjøen har blitt en nær fordobling av konduktiviteten i dette vannet over de siste 50 åra. Dette ser imidlertid ikke ut til å ha ført til oppkonsentrasjon av salter i bunnlaget. For de to andre vannene er det mindre endringer i konduktivitet over tid, men Øvre Jerpevann har hatt en økende konsentrasjon siden etter år 2000.

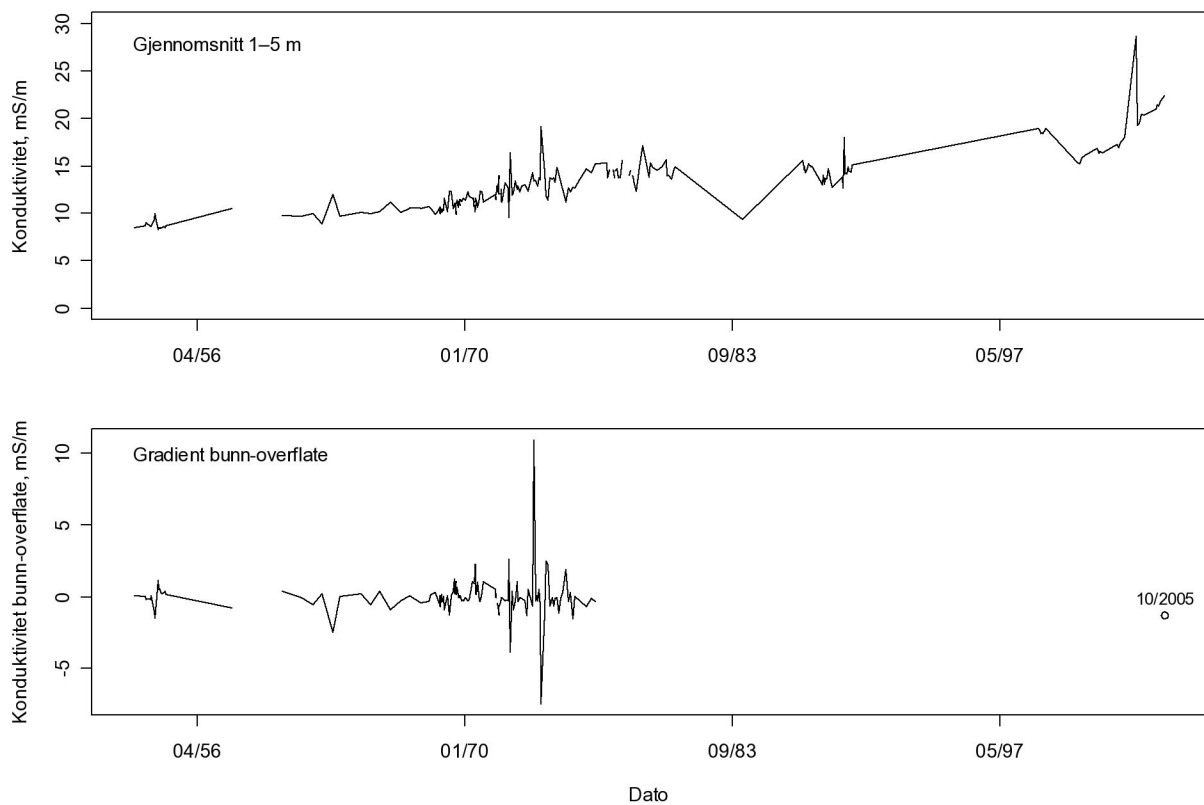
Tidstrenden for de 23 kontrollsjøene som det foreligger konduktivitetsdata fra viser at det har funnet sted en liten forandring over de siste 20 åra Figur 27A. Trenden har snarere vært at konduktiviteten har gått noe ned for disse sjøene. Denne negative trenden støttes også fra resultater fra dynamisk faktoranalyse Figur 27B. Denne analysen viser at alle de 23 tidsseriene kan, i hht til objektive utvalgsriterier (CAIC, Zuur et al. 2003) mest optimalt beskrives vha av en felles trend. En modell der man tilpasser to felles trender er nesten like god (CAIC er 1.8 enheter høyere enn i én-trend modellen), men også i dette tilfellet viser begge de to fellestrendene en negativ utvikling over tid i konduktivitet. Det var så godt som ingen støtte i dataene for modeller med flere enn to fellestrender.

For 7 av de 9 innsjøene hvor det foreligger data for tidsvariasjon for konduktivitetsprofiler har det vært en økning i dybdespesifikk konduktivitet over tid. Flere av vannene viser også at det er en økende tendens til oppkonsentrasjon av salter mot dypet over tid (Apeltunvannet, Haukelandsvatnet, Tveitevatnet og Steinstjernet).

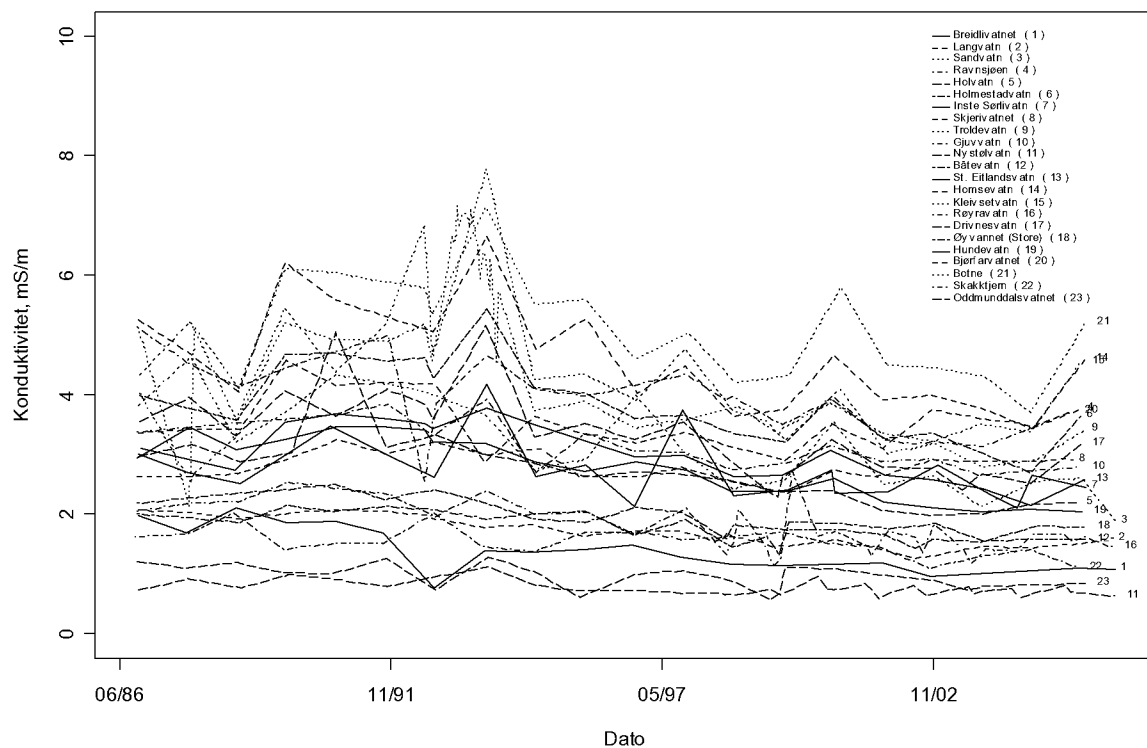
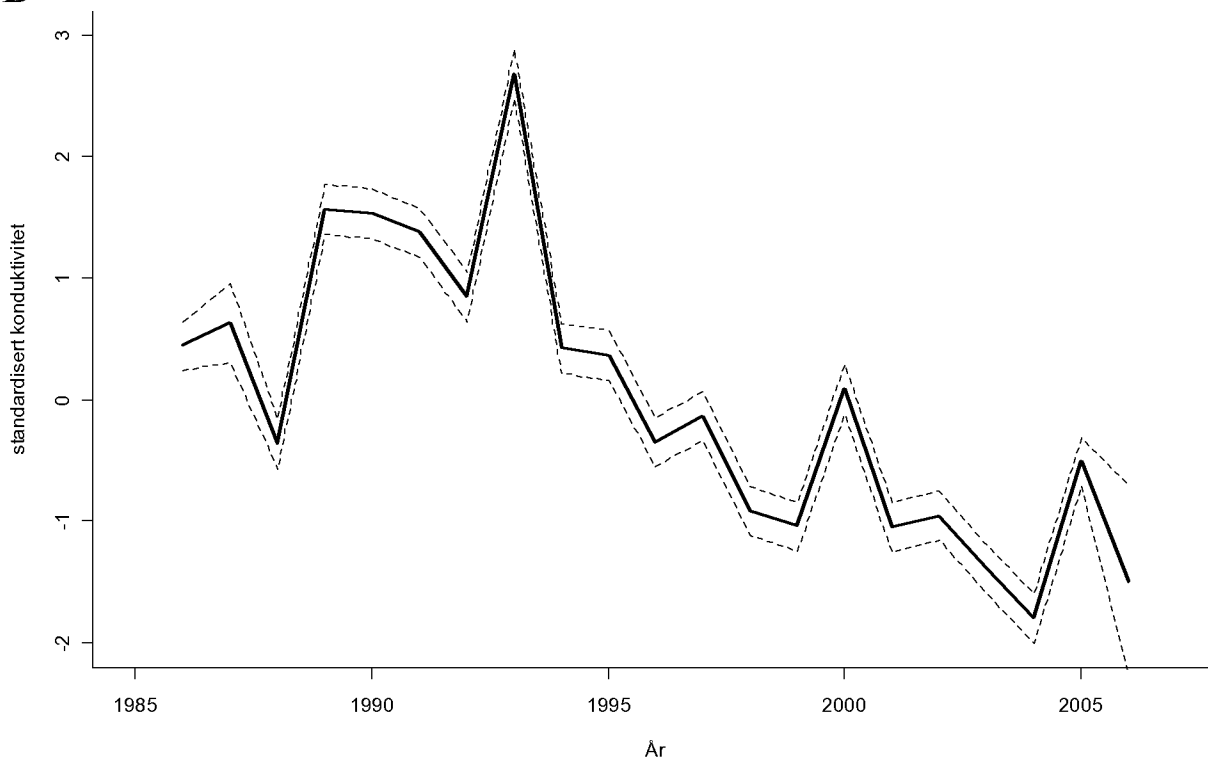
Disse tidsutviklingsresultatene viser at utviklingen i vannkjemi har vært svært forskjellig mellom referansesjøer og effektsjøer og at utviklingen internt i de to gruppene er svært konsistente (økende natriumklorid i effektsjøene og avtagende i referansesjøene over tid). Disse resultatene indikerer svært sterkt at økningen som har funnet sted i effektsjøene kan relateres til deres vegnære beliggenhet.

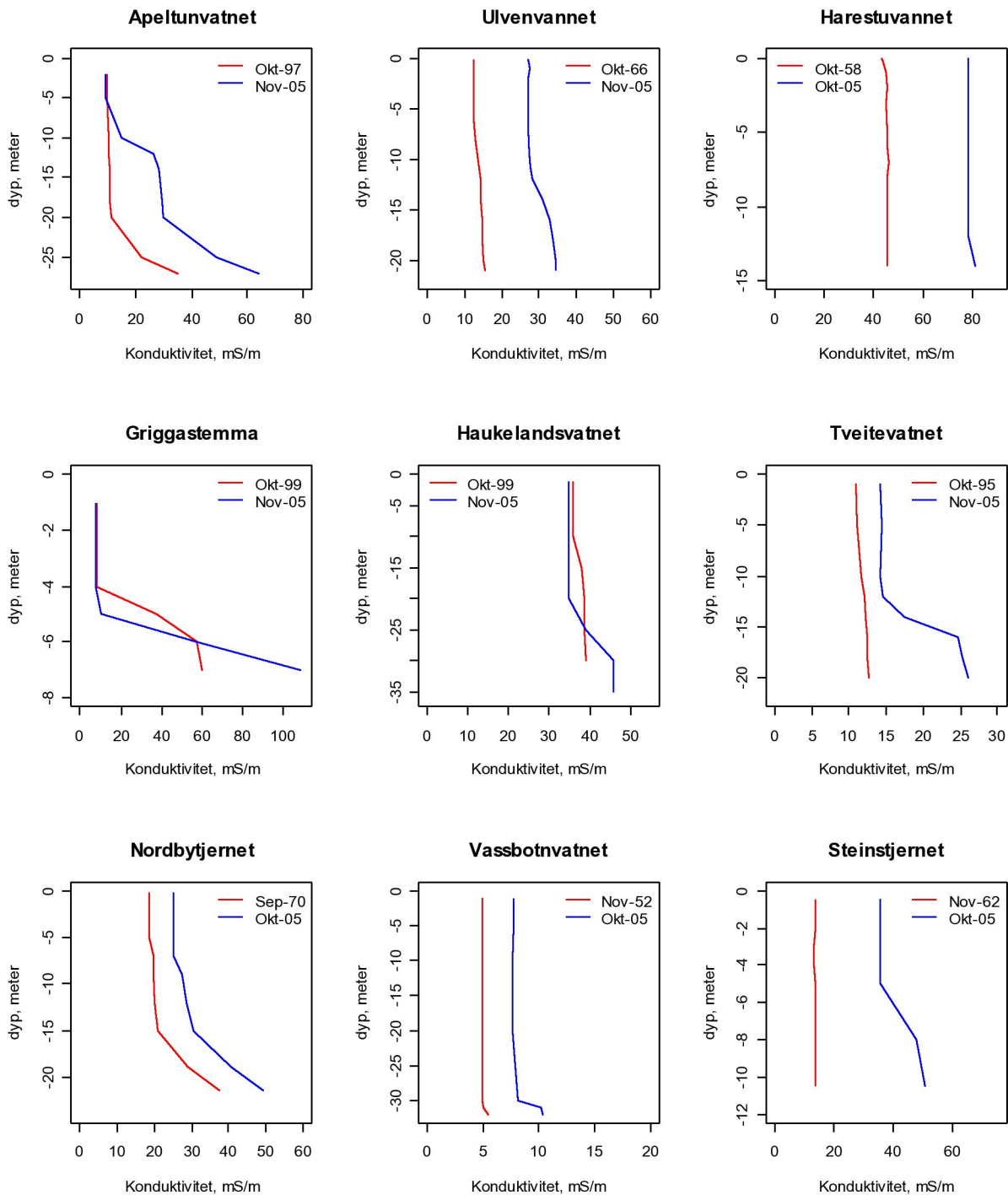
Figur 25. Plott av målte konduktivitetsverdier over tid for tre innsjøer. Merk at y-aksen er $\log_{10}$ -skalert.

Figur 26. Økningen i konduktiviteten i overflatevannet på 70-tallet medførte ikke en tilsvarende økning i konduktivitetsgradienten mot bunnen i Gjersjøen. Målingene i 2005 viste heller ikke tegn til konduktivitetsgradient (se punkt ytterst til høyre).

A**B**

Figur 27. Tidsutvikling på konduktivitet i overflatevann for 23 kontrollsjøer over 20 år. Nederst: fellestrend for alle de 23 tidsseriene, beregnet fra dynamisk faktoranalyse, der alle de 23 tidsseriene laster positivt til denne fellestrenden (dvs viser samme forløp, men med ulik styrke). Stiplede linjer angir fellestrendens konfidensintervall (95 %).

Figur 28. Tidsutvikling av konduktivitetsprofiler for 9 effektsjøer. Merk at tidsforskjellen mellom de to profilene innen innsjø varierer svært mye fra innsjø til innsjø.

3.4 Sedimentkjemi

I denne delen av rapporten sammenligner vi kontrollsjøene med effektsjøene når det gjelder de ulike elementenes konsentrasjonsfordeling i sedimentene. For både metallene og PAH går vi gjennom konsentrasjonsnivåene og relaterer disse til SFT sine klassifikasjonsgrenser for vannkvalitet. Vi gjennomfører enkle tester mellom effektsjøene og kontrollsjøene (innen region) der vi ser på forskjeller for hvert enkelt element. Videre sammenligner vi metallkonsentrasjoner på sedimentoverflaten med konsentrasjoner i et referanselag nede i sedimentene. Dette for å kvantifisere eventuelle konsentrasjonsøkninger over tid som kanskje kan tilskrives vegaktiviteter. Vi sammenligner så sammensetningen av alle metallene mellom effektsjøene og kontrollsjøene etter å ha korrigert for innsjø- og nedbørsfeltforhold i multivariate analyser. Formålet med dette er å påvise hvorvidt vegnære sjøer har en annen kjemisk sammensetning i sedimentene enn det en skulle forvente dersom sjøene ikke hadde ligget nær en veg.

3.4.1 Metallene

For de fleste innsjøene og metallene var forurensningsnivåene tilhørende klassene I og II, altså ubetydelig eller moderat forurenset

Tabell 3). Det var først og fremst krom (Cr), og til dels kadmium (Cd), kobber (Cu) og sink (Zn) som ble funnet i forhøyede konsentrasjoner. For disse metallene var det ofte å finne innsjøer som var markert forurenset. For nikkel (Ni) og bly (Pb) ble det bare registrert ubetydelig eller moderat forurenset sediment. Konsentrasjonsnivået i bunnvannet var stort sett i overensstemmelse med konsentrasjonene i overflatevannet. Det var imidlertid en tendens til høyere konsentrasjonsnivåer i overflatesedimentet.

Fordeling av metallkonsentrasjoner i *substratoverflaten* viser at det generelt er små forskjeller mellom effektsjøene og kontrollsjøene innen samme region (Figur 29). Dette viser også de univariate effekttestene ved at det bare er for bly og til dels nikkel, jern og mangan hvor man finner signifikante forskjeller mellom (noen av) effektsjøene og kontrollsjøene (Vedlegg 2). Det er imidlertid ikke noe system i forhold til hvilken av de to gruppene som har høyest verdi. For eksempel har Pb høyere verdier i kontrollsjøene enn i effektsjøene, mens dette forholdet er motsatt for Ni.

Fordelingen av metallgradientene i substratet (overflatelag – referanselag) viser at for alle elementene er det en overvekt av positive gradienter, dvs at metallkonsentrasjonene er høyere i overflatelaget enn i referanselaget (Figur 30). Det er imidlertid ingen signifikant effekt mellom regionene i noen av disse metallgradientene (Vedlegg 3).

Avrenningsvann fra veg inneholder tungmetaller som i stor grad forventes å sedimentere på bunnen av innsjøene. Grunnen til at dette i liten grad eller ikke fremkommer som økte konsentrasjoner i er sannsynligvis at det samtidig sedimenterer mye annet materiale som ikke er forurenset og som derved ”tynner ut” tilførselene. Denne effekten ble påvist for Padderudvannet, der konsentrasjonsnivåene var redusert de siste årene. Den totale mengden som ble tilført sedimentet hvert år hadde imidlertid økt (Bækken og Færøvig 2004).

3.4.2 PAH

Mange innsjøsedimenter var forurenset av PAH. I henhold til SFT klassifikasjonssystem for marine sedimenter hadde neste 40 % av innsjøene markert eller sterkt forurenset overflatesediment.

Benzo(a)pyren er mye brukt indikatorforbindelse for PAH som det er laget egne kriterier for. I følge SFT kriterier var 56 % markert, sterkt eller meget sterkt forurenset av denne forbindelsen

Tabell 4).

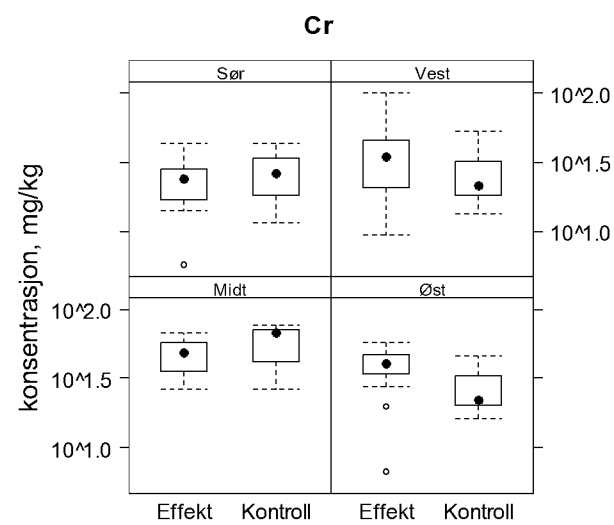
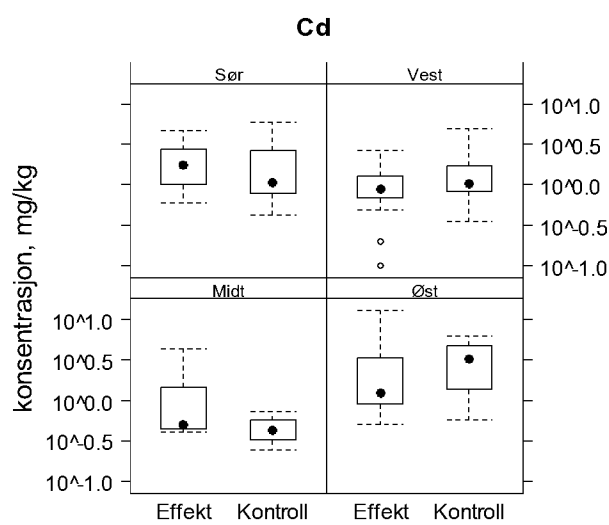
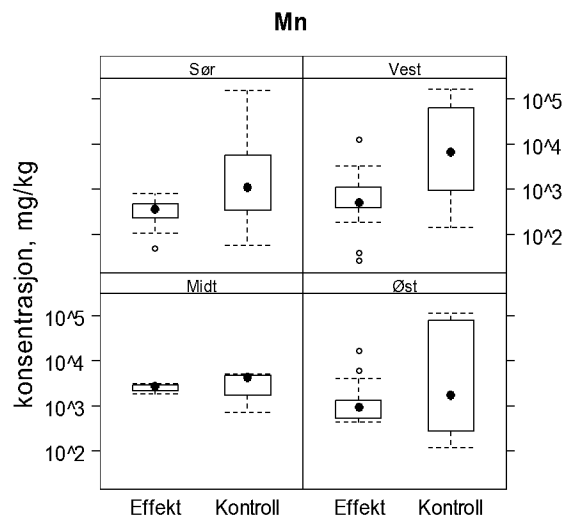
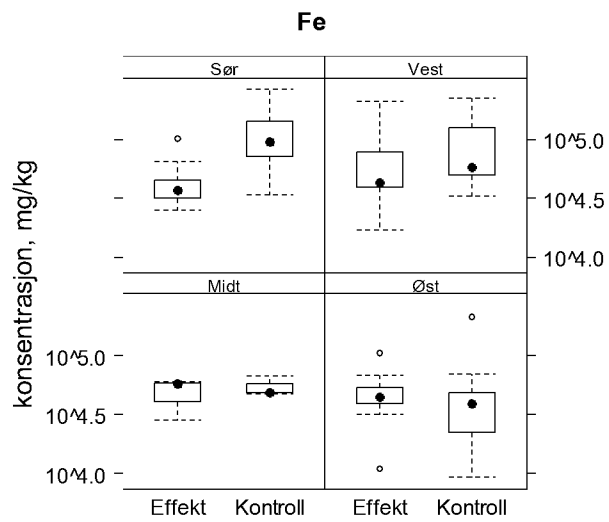
Fordelingen av PAH-konsentrasjoner i overflatelaget i sedimentene er vist i Figur 31. Det framkommer tydelig fra figuren at det er regionale forskjeller i disse konsentrasjonene, noe som også bekreftes i univariate tester (region-effekten er signifikant for all PAH elementene, $p < 0.0001$). Forskjellen består i at regionene i sør (særlig) og vest har høyere nivåer av PAH enn de to andre regionene. Dette mønsteret er stort sett det samme for alle grupperinger av typer av PAH forbindelser som de karsinogene (KPAH), benzo(a)pyren, lette, ofte petroleumsrelaterte NPD, samt PAH unntatt den naturlig produserte PAH forbindelsen perylen (PAH-perylen).

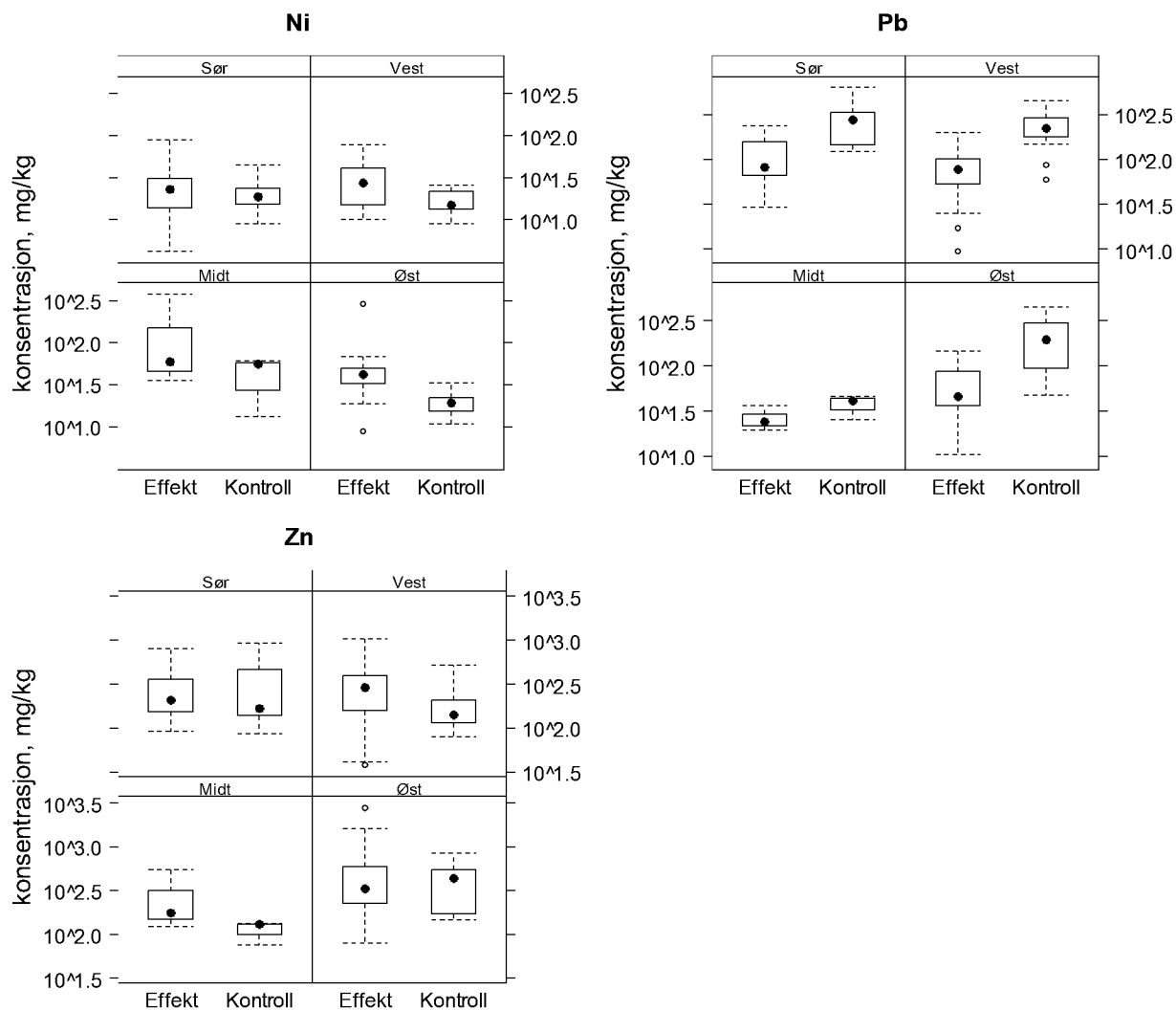
3.4.3 Multivariate analyser

Det var klare forskjeller i metallsammensetning mellom effekt og kontrollsjøene både mellom regionene og innen regionene (**Tabell 5**). Konsentrasjonene av alle metallene økte med høyden over havet. For bly og mangan var konsentrasjonene alltid høyere i kontrollsjøene. Kadmium og jern hadde høyere konsentrasjoner i kontrollsjøene på Sør- og Vestlandet, mens de øvrige metallene hadde høyest konsentrasjoner i effektsjøene.

Tabell 3. Konsentrasjonsnivåer av metaller i sediment i effektsjøene i henhold til SFT. O og R angir henholdsvis overflate- og referansesediment i samme kjerne. Fargene angir forurensningsgrad i henhold til SFTs klassegrenser for konsentrasjoner i ferskvannssedimenter. For Cr er anvendt svenske kriterier (norske finnes ikke).

	I - ubetydelig	II - moderat	III - markert	IV - sterkt	V - meget sterkt							
Navn	Cd-O	Cr-O	Cu-O	Ni-O	Pb-O	Zn-O	Cd-R	Cr-R	Cu-R	Ni-R	Pb-R	Zn-R
Apeltunvatnet	II	III	II	I	II	II	II	III	II	I	II	II
Bakkevatn øst	II	III	II	I	II	II	III	III	I	I	II	II
Bankvatnet	II	III	II	II	I	II	II	IV	II	II	II	II
Barselvann N	III	III	III	II	II	III	III	III	II	I	II	II
Blekslitjernet	II	I	I	I	I	I	II	III	I	I	II	II
Bondivannet	II	III	II	I	I	II	II	III	II	I	II	II
Bongsatjønn	II	III	II	I	II	II	II	III	II	I	II	II
Edlandsvatn	III	III	I	I	II	II	II	II	I	I	II	I
Elgsjøen	II	II	II	I	II	II	II	II	I	I	I	I
Engsdammen	III	III	II	I	II	II	II	III	I	I	I	I
Farriskilen	II	III	II	I	II	II	II	II	I	I	II	II
Fuglavatn	II	III	I	I	II	II	I	III	I	I	II	I
Gaupmyrdammen	III	III	II	I	II	II	II	III	I	I	I	I
Gjerdsrudtjern	III	III	II	II	I	II	II	III	II	I	II	II
Gjersjøen	II	III	II	II	I	II	II	III	II	I	II	II
Gjetsjøvannet	II	III	I	I	I	II	II	III	I	I	I	II
Griggastemma	II	III	III	I	II	II	III	III	II	I	III	II
Hanevatn	III	III	II	I	II	III	II	III	II	I	I	II
Harestuvannet	IV	III	II	I	II	III	III	III	I	I	II	II
Haukelandsvatnet	II	III	II	I	II	II	II	III	II	I	II	II
Holstadvannet	II	III	II	I	I	II	II	III	II	I	I	II
Husevatnet	I	II	I	I	I	I	I	III	I	I	I	I
Kinnsetjern	III	III	II	III	I	II	I	II	I	I	I	I
Kvernavatnet	II	II	II	I	I	II	II	I	I	I	II	I
Langelandsvatnet	I	III	I	I	I	I	I	III	I	I	I	I
Liavatnet	II	III	II	I	II	II	II	III	I	I	II	II
Ligningstjørna	II	I	I	I	II	I	II	II	I	I	II	I
Lille Fossvatn	II	II	II	I	II	I	II	II	I	I	II	I
Lille Skillingen	III	II	I	I	II	III	III	III	I	I	II	III
Longumvatn	II	III	II	I	II	II	III	III	II	I	II	II
Lutsivatn	II	II	I	I	II	II	II	III	I	I	I	II
Monatjønn	II	II	II	I	II	I	II	II	I	I	I	I
Nedre Tjødna	III	II	II	I	II	II	II	II	I	I	II	II
Nesvatnet	I	III	II	II	I	I	I	III	II	II	I	I
Nibbatjønn	II	II	II	I	II	II	II	II	I	I	I	I
Nordbytjern	IV	III	II	III	I	III	III	III	I	II	II	II
Nybøtjern N	II	III	II	II	II	II	II	II	I	I	II	I
Patterødtjernet	II	III	II	I	II	II	II	III	I	I	I	I
Paulertjern nord	II	III	I	I	II	II	II	III	I	I	II	II
Paulertjern sør	II	III	I	I	I	II	II	III	I	I	II	II
Rungstadvatnet	II	III	II	I	I	II	I	III	II	I	I	I
Råmarkvatn	II	III	II	I	II	I	I	II	I	I	I	I
Råtjern	II	III	III	I	II	II	II	III	II	I	II	II
Skeivatnet	II	III	II	I	I	II	II	II	II	I	I	I
Skilbreivatnet	II	III	II	I	II	II	I	III	I	I	I	I
Steinsrudtjernet	II	III	II	I	II	II	II	III	II	I	I	II
Steinstjernet	II	III	II	I	I	II	II	III	II	I	II	II
Stokkalandsvatn	II	III	II	I	II	II	II	III	II	I	II	II
Stovevatnet	III	III	III	I	II	III	II	I	I	I	II	I
Søndbøvatn	II	III	II	I	II	II	II	III	II	I	II	II
Toskatjønn	II	III	II	I	II	II	II	III	I	I	II	I
Tussevann	II	III	II	I	I	II	I	III	I	I	I	II
Tveitavatnet	II	III	III	I	II	III	II	III	II	I	II	II
Udlandsvatn	II	I	I	I	II	I	II	I	I	I	II	I
Ulvenvannet	III	III	II	II	II	III	II	III	I	I	II	II
Vassbotnfjorden	II	III	I	I	II	II	I	II	I	I	I	I
Vollevatn	III	III	III	II	II	II	II	III	I	I	II	I
Ytre Kydlandsvatn	II	III	I	I	II	II	II	III	I	I	III	I

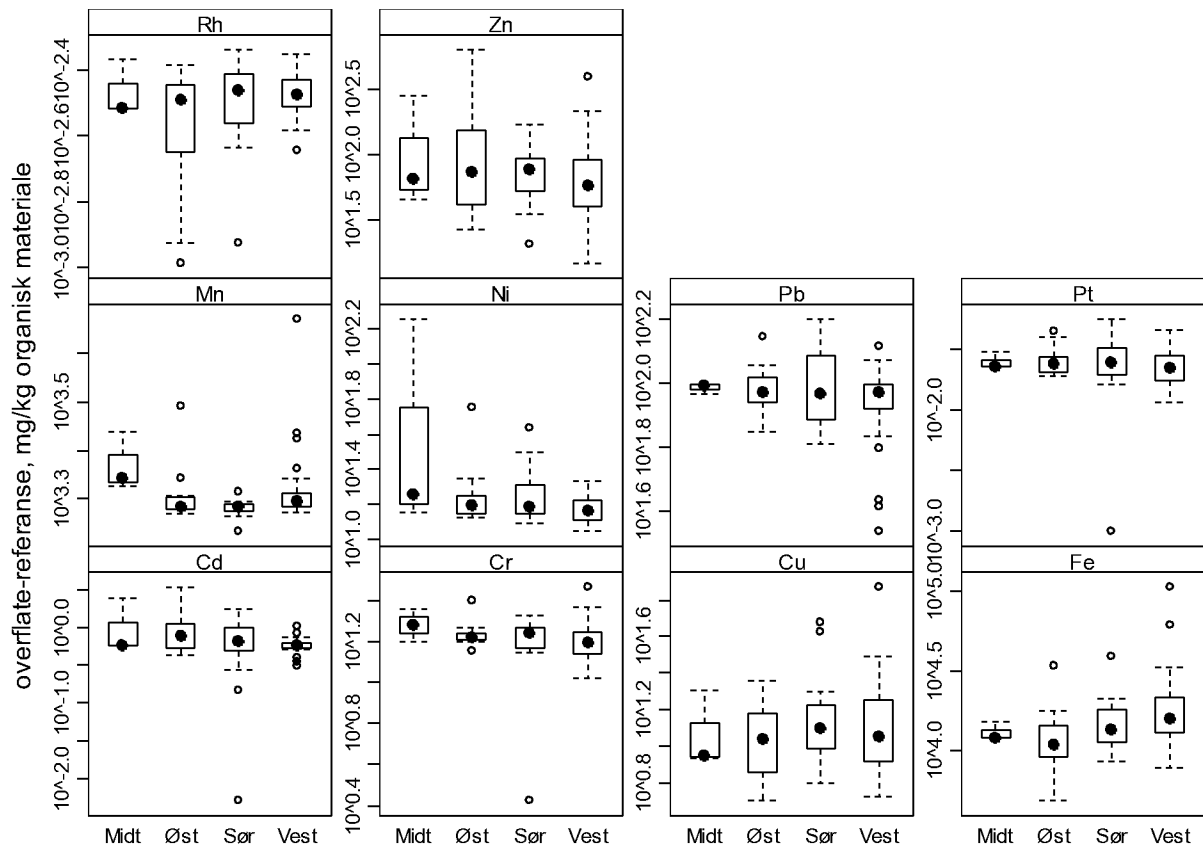

Figur 29. Boxplott av konsentrasjoner i sedimentoverflata (mg/kg tørrvekt) for de ulike metallelementene gruppert etter effekt og kontrollsjøer innen region. Legg merke til at y-aksen er log₁₀-skalert der 10^x er det samme som 10^x.

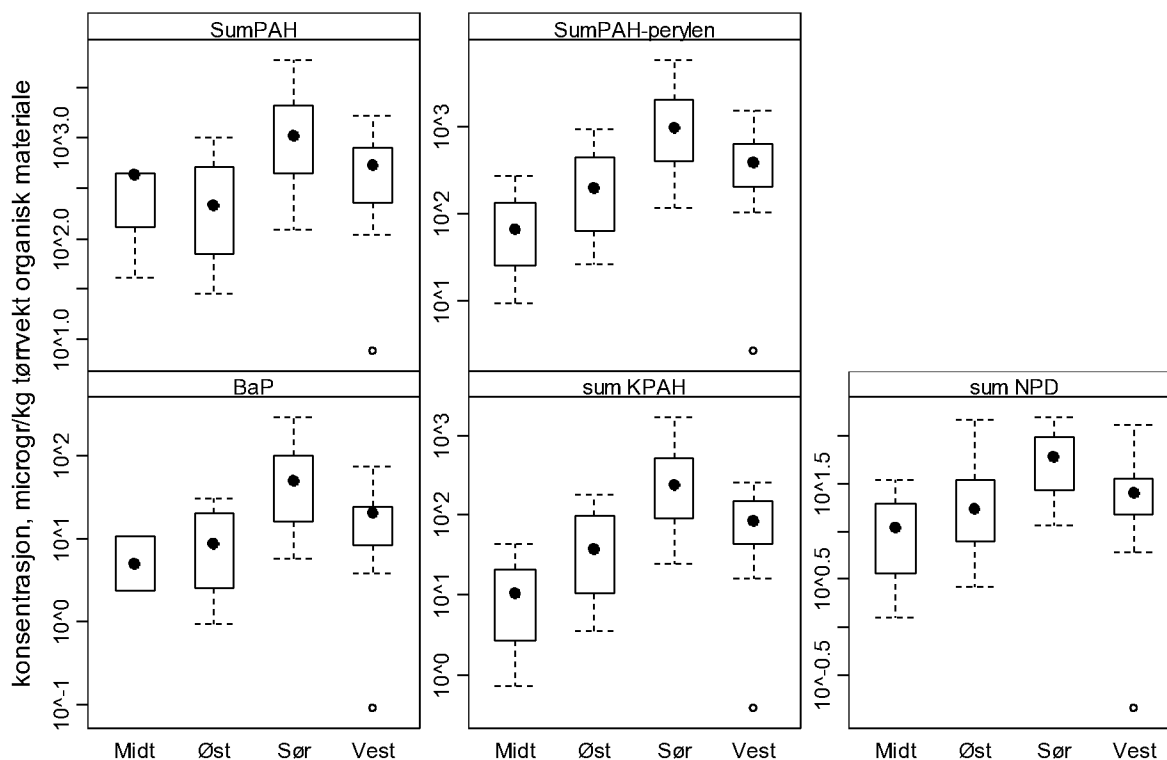
Tabell 4. Konsentrasjonsnivåer av sum PAH og PAH-forbindelsen benzo(a)pyren i overflatesedimentet i effektsjøene i henhold til SFT. Fargene angir forurensningsgrad i henhold til SFTs klassegrenser for konsentrasjoner i marine sedimenter (ikke gitt for ferskvann).

I - ubetydelig	II - moderat	III - markert	IV - sterkt	V - meget sterkt

	Benzo(a)pyren	sum PAH
Apeltunvatnet	III	II
Bakkevatn øst	II	II
Bankvatnet	II	II
Barselvann N	III	II
Blekslitjernet	II	II
Bondivannet	II	II
Bongsatjønn	III	II
Edlandsvatn	II	II
Elgsjøen	III	III
Engsdammen	III	III
Farriskilen	V	IV
Fuglavatn	II	II
Gaupmyrdammen	III	III
Gjerdsrudtjern	II	II
Gjersjøen	I	I
Gjetsjøvannet	I	II
Griggastemma	III	III
Hanevatn	III	III
Harestuvannet	III	III
Haukelandsvatnet	III	II
Holstadvannet	I	I
Husevatnet	III	III
Kinnsettjern	II	II
Kolbotnvatnet	III	II
Kvernavatnet	I	I
Langelandsvatnet	I	I
Liavatnet	III	III
Ligningstjørna	II	II
Lille Fossvatn	IV	IV
Lille Skillingen	III	III
Longumvatn	III	III
Lutsivatn	II	II
Monatjørn	II	II
Nedre Tjødna	IV	IV
Nesvatnet	I	I
Nibbatjønn	III	III
Nordbytjern	II	II
Nybøtjern N	III	II
Patterødtjernet	III	II
Paulertjern nord	II	II
Paulertjern sør	III	II
Rungstadvatnet	I	II
Råmarkvatn	II	II
Råtjern	IV	III
Skeievatnet	III	III
Skilbreivatnet	II	II
Steinsrudtjernet	II	II
Steinstjernet	II	II
Stokkalandsvatn	II	II
Stovevatnet	III	III
Søndbøvatn	III	III
Toskatjønn	III	III
Tussevann	II	I
Tveitvatnet	III	II
Udlandsvatn	V	IV
Ulvenvannet	III	II
Vassbotnfjorden/Hallevatnet	III	III
Vollevatn	III	III
Ytre Kydlandsvatn	III	III

Figur 30. Boxplott av elementgradienter i sedimentet (overflate-referanselag) plottet etter region for hvert element. Verdiene er justert etter organisk materiale. Legg merke til at y-aksen er $\log_{10}$ -skalert der 10^x er det samme som 10^x .

Figur 31. Boxplott av PAH-konsentrasjoner i sedimentet plottet etter region for hvert element. Verdiene er justert etter tørrvekt av organisk materiale. Legg merke til at y-aksen er $\log_{10}$ -skalert. Sum KPAH angir potensielt karsinogene PAH forbindelser, BaP (benzo(a)pyren) er en indikator PAH forbindelse. NPD er lette petroleumrelaterte PAH forbindelser. Legg merke til at y-aksen er $\log_{10}$ -skalert der 10^x er det samme som 10^x .

Tabell 5. Multivariat GLM-analyse som tester om vegnære sjøer og kontrollsjøene innen regionene har ulik sammensetning av metallkonsentrasjoner i sedimentoverflaten etter at man justerer for innsjøenes høyde over havet. Tabellen viser parameterestimater (Est.) med tilhørende standardfeil (s.e.) for univariate modeller, samt Wilks-lambda effekt-test for variasjon-samvariasjonsforskjeller i hele responsmatrisen. Responsmatrisetesten tester således på forskjeller i den totale sammensetningen (multivariat) av de kjemiske komponentene i sedimentoverflaten, mens øvre del av tabellen tar for seg forskjeller for de respektive enkeltkomponentene (univariat). Testobservatorer for univariate tester tilpasset responsmatrisens enkeltelementer er også oppgitt sammen med forklaringsgraden (R^2_{adj})

	Region	Behandling	Cd		Cr		Cu		Fe		Mn		Ni		Pb		Zn	
			Est.	s.e.	Est.	s.e.	Est.	s.e.	Est.	s.e.	Est.	s.e.	Est.	s.e.	Est.	s.e.	Est.	s.e.
Intercept			-0.061	0.255	3.760	0.173	3.724	0.230	10.488	0.180	6.884	0.532	3.738	0.224	3.708	0.222	5.394	0.225
region	Sør-Vest		0.449	0.297	-0.420	0.202	0.333	0.267	0.432	0.210	-0.299	0.619	-0.394	0.261	0.560	0.258	0.341	0.262
høyde over havet,hoh			0.005	0.002	-0.001	0.001	0.000	0.001	0.002	0.001	0.003	0.003	0.001	0.001	0.001	0.001	0.004	0.001
Behandling(Region)	Øst-Midt	Kontroll	-0.315	0.454	-0.149	0.308	-0.456	0.408	-0.206	0.320	0.513	0.945	-0.903	0.398	0.811	0.394	-0.802	0.399
Behandling(Region)	Sør-Vest	Kontroll	0.189	0.248	-0.080	0.168	-0.102	0.223	0.719	0.175	2.479	0.516	-0.200	0.217	1.083	0.215	-0.267	0.218
region*høyde over havet	Sør-Vest		-0.007	0.002	0.001	0.001	-0.001	0.002	-0.003	0.001	-0.007	0.004	-0.002	0.002	-0.001	0.002	-0.007	0.002
R^2_{adj}			0.17		0.05		0.05		0.20		0.25		0.20		0.38		0.28	
F-verdi (Df = 5,69)			4.48		1.79		1.72		4.81		6.02		4.74		9.99		6.65	
p-verdi			0.0014		0.1260		0.1409		0.0008		0.0001		0.0009		0.0000		0.0000	

Responsmatrisetest

Prediktorvariabel	Df	Wilks λ	F	DF	p-verdi
region	1	0.439	9.91	8,62	<0.00001
høyde over havet	1	0.682	3.62	8,62	0.0016
Behandling(Region)	2	0.377	4.87	16 124	<0.00001
region*høyde over havet	1	0.658	4.04	8,62	0.0006

3.5 Årsaksmodeller sedimentkjemi

I denne delen av resultatene fokuserer vi på hvilke faktorer som påvirker konsentrasjonene av metaller og PAH i sedimentoverflaten samt metallgradienten mellom overflate og referanselaget i sedimentene. Vi kvantifiserer også på hvilken måte disse faktorene påvirker disse forholdene. Dette gjør vi ved å anvende moderne statistiske verktøy på samme måte som anvendt under årsaksmodeller for vannkjemien. Formålet med å gjennomføre disse modelltilpasningene er å generere et modellverktøy til estimering av hvilke tilførsels- og modifiseringsforhold som medfører økte metall- og PAH-konsentrasjoner i innsjøsedimentene.

3.5.1 Metallgradienter

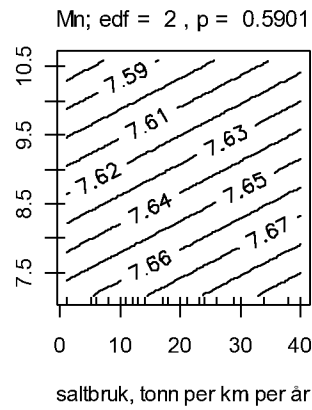
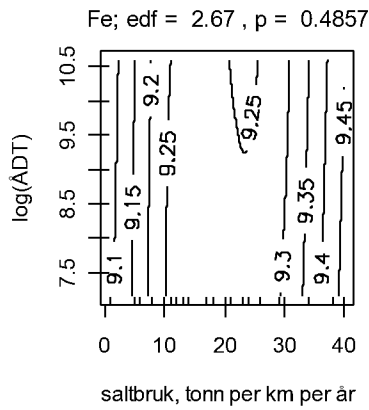
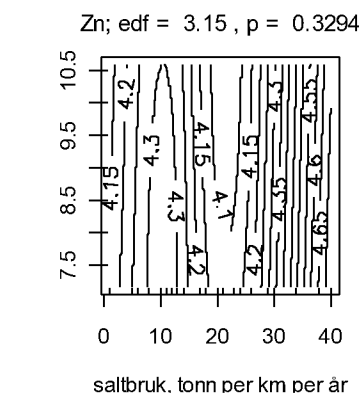
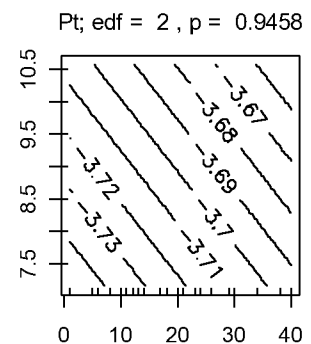
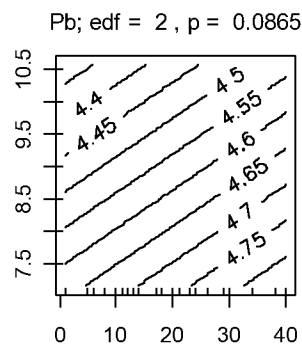
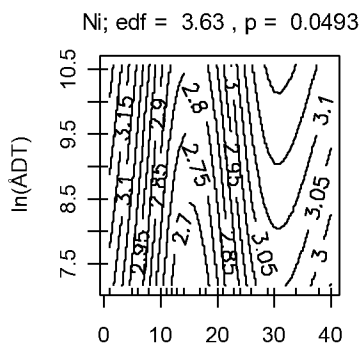
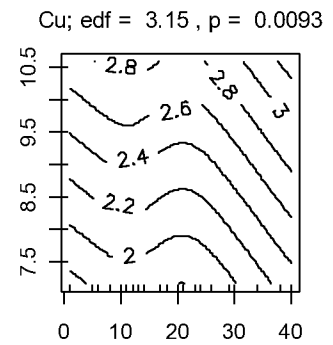
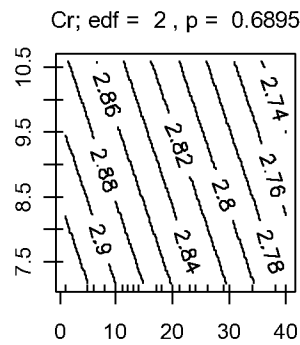
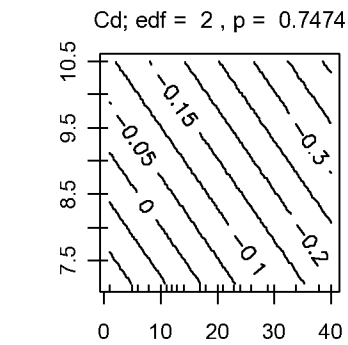
Ved å tilpasse tilførsels- og modifiseringsvariabler som prediktorer til metallgradientene i sedimentene finner vi svært få relasjoner som er signifikante (Tabell 9). Spesielt ønsket vi å modellere eventuelle kombinerte effekter av salttilførsel og trafikkmengde (ÅDT) ut fra ideen om at metaller som frigis fra trafikken kan ytterligere mobiliseres ved salting. Det er i grunnen bare Cu-gradienten som støtter en slik hypotese (se **Figur 30B**). For Cu-gradienten ser vi at effekten av ÅDT forsterkes ved høye saltingsnivåer. For svært mange av de andre metallgradientene har ÅDT og salting den motsatte effekten (dvs negativ) av det en skulle forvente. Det er derfor vanskelig å kunne dra noen generelle konklusjoner om effekt av biltrafikk og salting på metallgradienter i sedimentene.

3.5.2 PAH i sedimentoverflate

Ved å tilpasse tilførsels- og modifiseringsvariabler som prediktorer til PAH-konsentrasjonene i sedimentoverflata finner vi at modifiseringsvariablene avrenning og innsjømorfologi justerer nivået av PAH slik vi skal forvente, men vi finner ingen effekt av den potensielle tilførselsvariabelen ÅDT (Tabell 10). Vi finner heller ingen signaler om at industriaktivitet nær innsjøene har noen effekt på PAH-nivåene. Snarere er koeffisientene negative (men ikke signifikante) for effekten av industri. Derimot har vi klare signaler fra bebyggelse. Innsjøer som har liten bebyggelse har også lavere PAH-nivåer i sedimentene enn de med betydelig bebyggelse. Som nevnt tidligere estimerer GAM-modellen klare regioneffekter, som er slik at sør-vest-Norge har høyere nivåer av PAH enn øst- og midt Norge.

Vi finner med andre ord liten støtte i dataene for at veg-relaterte aktiviteter er drivere for PAH-konsentrasjonene i sedimentene i effektsjøene som har vært involvert i denne studien.

A**B**

Figur 32. Effekt av ÅDT og saltbruk på konsentrasjonsgradientene (dvs overflate-referanselag – justert for organisk materiale) i sedimentene for (A) jern og mangan og (B) for andre metaller slik de predikteres fra modellen beskrevet i Tabell 9. Et eksempel på forsterkende effekt av salting på bidraget fra ÅDT sees for Cu. Ellers synes ikke disse variablene å kunne prediktere metallgradientene i særlig stor grad.

4. Referanser

- Amundsen og Roseth, R. 2004. Utslippsfaktorer for forurensninger fra veg til vann og jord i Norge. – UTB 2004/08, Utbyggingsavdelingen, Vegdirektoratet.
- Andersen, J.R., Bratteli, J.L., Fjeld, E., Faafeng, B., Grande, M., Hem, L. Holtan, H., Krogh, T., Lund, V., Rosland, D., Rosseland, B., og Aanes, K.J. 1997. Klassifisering av miljøkvalitet i ferskvann - SFT Veiledning 97:04/SFT-rapport TA nr 1468/1997.
- Bækken, T. 1993. Miljøvirkninger av vegtrafikkens asfalt og dekkslitasje (Environmental Effects of Traffic Pollution Caused by Wear and Tear of Road Surfaces and Tyres). NIVA Rapport 2874 og Nordiske Seminar og Arbeidsrapporter 1993: 628 fra Nordisk Ministerråd
- Bækken, T, Avolio, C.M, Veidel, A. og Willberg, M. 2005. PORECA - Forurensningsreducerende effekt av Nygård rense- og fordrøyningsbasseng for vegavrenning, samt vegavrenning til Kjeksrudbekkene og Brekkebekken - NIVA Rapport 4935-2005
- Bækken, T og Færøvig, P.J. (Red.) 2004. Effekter av vegforurensninger på vannkvalitet og biologi i Padderudvann-Publikasjon 106
- Bækken, T & Jørgensen, T. 1994. Vannforurensning fra veg – langtidseffekter. Statens vegvesen. Vegdirektoratet. Veglaboratoriet. Publikasjon nr. 73.
- Bækken, T. 1994. Trafikkforurenset snø i Oslo. - NIVA Rapport 3131.
- Bækken, T. Tjomsland, T. 2001. Trafikkforurenset snø i Drammen sentrum. Konsekvenser av snødumping for vann- og sedimentkvalitet i Drammenselva. – NIVA Rapport 4460.
- Christensen, Finn K. 1964. Harestuvannet. En limnologisk undersøkelse av en sjø i Oslofeltets permiske dyperuptiver.
- Faafeng Bjørn 1991. Datarapport Gjersjøen 1953-1978, vannkjemi, bakteriologi og vannstand.-NIVA Rapport F.405
- Faafeng, B. 1984. Forundersøkelse av Figgjovassdraget 1983 – NIVA Rapport
- Fevang, Helge 1953. Hallevann ved Larvik; en limnologisk undersøkelse Bind II: Tabeller og illustrasjoner Hovedoppgave i geografi - Universitetet i Oslo, 1953. 77s.
- Grand, M. 1970 En undersøkelse av Figgjovassdraget – NIVA Rapport O - 78/70
- Haldorsen Martha Utne 1963. En limnologisk undersøkelse av Steinstjern. - Hovedoppgave i geografi - Universitetet i Oslo, 1963.
- Haande, S., Oredalen, T.J., Brettum, P., Løvik, J., Mortensen, T. 2005. Overvåking av Gjersjøen og Kolbotnvannet m/tilløpsbekker 1972-2004 med hovedvekt på resultater fra sesongen 2004 – NIVA Rapport 5010.
- Hongve, Dag 1972. Nordbytjernet : en limnologisk undersøkelse med hovedvekt på makrovegetasjon og avhengighetsforholdet mellom hydrografi og primærproduksjon. -Hovedoppgave i biologi - Universitetet i Oslo, 1972.
- Kjensmo, J. 1997. The influence of road salts on the salinity and the meromictic stability of Lake Svinsjøen, southeastern Norway. *Hydrobiologia* 347: 151-158.

Pedersen, Per Kristian 1968. Ulvenvann og Padderudvann : en undersøkelse av en del limnologiske forhold i to kalkrike sjøer. - Hovedoppgave i biologi - Universitetet i Oslo, 1968

Sleire, Bente 1982. Hydrografi, primærproduksjon, biomasse og suksesjon av planteplankton i Ulvenvann BIND 2.- Hovedoppgave i biologi i Oslo 1982.

Walker, K. F. 1974. The stability of meromictic lakes in central Washington. *Limnol. Oceanogr.* 19: 209-222.

Zuur, A. F., R. J. Fryer, I. T. Jolliffe, R. Dekker, and J. J. Beukema. 2003. Estimating common trends in multivariate time series using dynamic factor analysis. *Environmetrics* 14:665-685.

Yee, T. W. and Wild, C. J. (1996) Vector generalized additive models. *Journal of the Royal Statistical Society, Series B, Methodological*, 58, 481–493.

Hastie and Tibshirani (1990) *Generalized Additive Models*. Chapman and Hall.

McCullagh P. and Nelder, J. A. (1989). *Generalized Linear Models*. London: Chapman and Hall.

Aanes, K.J. 1982 Kalandsvatn og Haukelandsvatn i Bergen kommune. En orienterende undersøkelse av forurensningssituasjonen i 1981. – NIVA Rapport 1383.

Vedlegg 1

Test statistikk for univariate tester av effekteforskjeller mellom kontroller og effektsjører innen region (nøsta modeller)

Modell: $\log(\text{elementkonsentrasjon, overflate}) = \text{region} + \text{effektgruppe}(\text{region})$

Respons: Ca

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	3.1134	0.5821	5.349	4.93e-07	***
regionØst	-0.4584	0.6313	-0.726	0.469359	
regionSør	-2.1051	0.6343	-3.319	0.001230	**
regionVest	-2.0899	0.6189	-3.377	0.001017	**
regionMidt:effekt.kontrollKontroll	-1.4189	0.8232	-1.724	0.087604	.
regionØst:effekt.kontrollKontroll	-1.6404	0.3458	-4.744	6.39e-06	***
regionSør:effekt.kontrollKontroll	-0.3899	0.3623	-1.076	0.284229	
regionVest:effekt.kontrollKontroll	-1.1285	0.2973	-3.796	0.000242	***

Residual standard error: 1.008 on 109 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.4519, Adjusted R-squared: 0.4167
F-statistic: 12.84 on 7 and 109 DF, p-value: 6.054e-12

Respons: Cd

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	-4.6403	0.4289	-10.820	< 2e-16	***
regionØst	0.5477	0.4652	1.177	0.24176	
regionSør	1.3771	0.4673	2.947	0.00397	**
regionVest	1.2143	0.4560	2.663	0.00898	**
regionMidt:effekt.kontrollKontroll	0.8901	0.6065	1.468	0.14525	
regionØst:effekt.kontrollKontroll	0.2913	0.2737	1.065	0.28956	
regionSør:effekt.kontrollKontroll	0.3912	0.2718	1.439	0.15316	
regionVest:effekt.kontrollKontroll	-0.4136	0.2215	-1.867	0.06472	.

Residual standard error: 0.7428 on 103 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.2521, Adjusted R-squared: 0.2013
F-statistic: 4.961 on 7 and 103 DF, p-value: 7.281e-05

Respons: Cl

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	2.58336	0.41824	6.177	1.15e-08	***
regionØst	0.33736	0.45365	0.744	0.458685	
regionSør	0.02657	0.45577	0.058	0.953611	
regionVest	-0.26503	0.44469	-0.596	0.552415	
regionMidt:effekt.kontrollKontroll	-0.77752	0.59149	-1.315	0.191433	
regionØst:effekt.kontrollKontroll	-2.21350	0.24847	-8.908	1.31e-14	***
regionSør:effekt.kontrollKontroll	-1.03099	0.26035	-3.960	0.000134	***
regionVest:effekt.kontrollKontroll	-0.44337	0.21362	-2.076	0.040292	*

Residual standard error: 0.7244 on 109 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.4911, Adjusted R-squared: 0.4584
F-statistic: 15.03 on 7 and 109 DF, p-value: 1.302e-13

Respons: Cr

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	-1.38683	0.41608	-3.333	0.001198	**
regionØst	-0.03491	0.45131	-0.077	0.938500	
regionSør	-0.43108	0.45342	-0.951	0.343985	
regionVest	0.34249	0.44239	0.774	0.440614	
regionMidt:effekt.kontrollKontroll	-0.08745	0.58843	-0.149	0.882144	
regionØst:effekt.kontrollKontroll	-1.08386	0.27172	-3.989	0.000125	***
regionSør:effekt.kontrollKontroll	-0.20279	0.26374	-0.769	0.443733	
regionVest:effekt.kontrollKontroll	-1.64739	0.21492	-7.665	1.08e-11	***

Residual standard error: 0.7207 on 102 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.4319, Adjusted R-squared: 0.393
F-statistic: 11.08 on 7 and 102 DF, p-value: 2.366e-10

Respons: Cu

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	-0.07406	0.43829	-0.169	0.86614	
regionØst	0.08143	0.47539	0.171	0.86434	
regionSør	0.04693	0.47762	0.098	0.92193	
regionVest	0.25047	0.46600	0.537	0.59209	
regionMidt:effekt.kontrollKontroll	-0.42464	0.61984	-0.685	0.49483	
regionØst:effekt.kontrollKontroll	-0.87658	0.27970	-3.134	0.00225	**
regionSør:effekt.kontrollKontroll	-0.39737	0.27782	-1.430	0.15565	
regionVest:effekt.kontrollKontroll	-1.38727	0.22639	-6.128	1.65e-08	***

Residual standard error: 0.7591 on 103 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.338, Adjusted R-squared: 0.293
F-statistic: 7.514 on 7 and 103 DF, p-value: 2.693e-07

Respons: Fe

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	4.7415	0.6651	7.129	1.44e-10	***
regionØst	0.2396	0.7214	0.332	0.740	
regionSør	0.7571	0.7248	1.045	0.299	
regionVest	0.4188	0.7072	0.592	0.555	
regionMidt:effekt.kontrollKontroll	0.8809	0.9407	0.937	0.351	
regionØst:effekt.kontrollKontroll	0.1395	0.4245	0.329	0.743	
regionSør:effekt.kontrollKontroll	-0.5631	0.4216	-1.336	0.185	
regionVest:effekt.kontrollKontroll	-1.4882	0.3436	-4.332	3.44e-05	***

Residual standard error: 1.152 on 103 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.2377, Adjusted R-squared: 0.1859
F-statistic: 4.589 on 7 and 103 DF, p-value: 0.0001697

Respons: Mn

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	3.6121	0.6060	5.961	3.55e-08	***
regionØst	0.3078	0.6573	0.468	0.6406	
regionSør	-0.4824	0.6603	-0.731	0.4667	
regionVest	-0.9817	0.6443	-1.524	0.1306	
regionMidt:effekt.kontrollKontroll	-0.2328	0.8570	-0.272	0.7864	
regionØst:effekt.kontrollKontroll	-0.7696	0.3867	-1.990	0.0492	*
regionSør:effekt.kontrollKontroll	-0.4078	0.3841	-1.062	0.2909	
regionVest:effekt.kontrollKontroll	-0.8057	0.3130	-2.574	0.0115	*

Residual standard error: 1.05 on 103 degrees of freedom

Multiple R-Squared: 0.3013, Adjusted R-squared: 0.2538
 F-statistic: 6.345 on 7 and 103 DF, p-value: 3.324e-06

Respons: Na

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	2.1535	0.3975	5.417	3.65e-07	***
regionØst	0.2856	0.4312	0.662	0.509191	
regionSør	-0.1005	0.4332	-0.232	0.816964	
regionVest	-0.2609	0.4227	-0.617	0.538265	
regionMidt:effekt.kontrollKontroll	-0.6646	0.5622	-1.182	0.239687	
regionØst:effekt.kontrollKontroll	-1.9858	0.2362	-8.409	1.76e-13	***
regionSør:effekt.kontrollKontroll	-0.8976	0.2475	-3.627	0.000437	***
regionVest:effekt.kontrollKontroll	-0.5708	0.2030	-2.811	0.005855	**

Residual standard error: 0.6885 on 109 degrees of freedom
 Multiple R-Squared: 0.4666, Adjusted R-squared: 0.4323
 F-statistic: 13.62 on 7 and 109 DF, p-value: 1.490e-12

Respons: Ni

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	0.2362	0.6044	0.391	0.6968	
regionØst	-0.7579	0.6556	-1.156	0.2503	
regionSør	-0.8541	0.6587	-1.297	0.1976	
regionVest	-1.0757	0.6426	-1.674	0.0972	.
regionMidt:effekt.kontrollKontroll	-0.6160	0.8548	-0.721	0.4728	
regionØst:effekt.kontrollKontroll	-0.2564	0.3857	-0.665	0.5077	
regionSør:effekt.kontrollKontroll	0.2439	0.3831	0.637	0.5257	
regionVest:effekt.kontrollKontroll	-0.6844	0.3122	-2.192	0.0306	*

Residual standard error: 1.047 on 103 degrees of freedom
 Multiple R-Squared: 0.1485, Adjusted R-squared: 0.09066
 F-statistic: 2.567 on 7 and 103 DF, p-value: 0.01769

Respons: Pb

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	-2.95530	0.52284	-5.652	1.42e-07	***
regionØst	0.70061	0.56710	1.235	0.21948	
regionSør	1.82665	0.56975	3.206	0.00179	**
regionVest	1.84319	0.55589	3.316	0.00126	**
regionMidt:effekt.kontrollKontroll	0.66579	0.73941	0.900	0.36999	
regionØst:effekt.kontrollKontroll	0.45979	0.33365	1.378	0.17118	
regionSør:effekt.kontrollKontroll	0.34602	0.33141	1.044	0.29889	
regionVest:effekt.kontrollKontroll	0.08491	0.27006	0.314	0.75383	

Residual standard error: 0.9056 on 103 degrees of freedom
 Multiple R-Squared: 0.2962, Adjusted R-squared: 0.2484
 F-statistic: 6.192 on 7 and 103 DF, p-value: 4.639e-06

Respons: Zn

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	0.31160	0.45662	0.682	0.496513	
regionØst	0.81260	0.49527	1.641	0.103908	
regionSør	1.78217	0.49759	3.582	0.000523	***
regionVest	1.49918	0.48548	3.088	0.002590	**

```

regionMidt:effekt.kontrollKontroll -0.65215    0.64576  -1.010  0.314909
regionØst:effekt.kontrollKontroll  0.34034    0.29139   1.168  0.245508
regionSør:effekt.kontrollKontroll -0.09677    0.28943  -0.334  0.738793
regionVest:effekt.kontrollKontroll -0.59501    0.23585  -2.523  0.013172 *
---
```

Residual standard error: 0.7909 on 103 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.317, Adjusted R-squared: 0.2705
F-statistic: 6.828 on 7 and 103 DF, p-value: 1.163e-06

Respons: kond

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	5.26866	0.39043	13.494	< 2e-16	***
regionØst	-0.09425	0.42348	-0.223	0.82430	
regionSør	-0.89670	0.42546	-2.108	0.03736	*
regionVest	-1.09761	0.41511	-2.644	0.00940	**
regionMidt:effekt.kontrollKontroll	-1.23121	0.55215	-2.230	0.02781	*
regionØst:effekt.kontrollKontroll	-1.70511	0.23195	-7.351	3.84e-11	***
regionSør:effekt.kontrollKontroll	-0.68496	0.24304	-2.818	0.00573	**
regionVest:effekt.kontrollKontroll	-0.61786	0.19941	-3.098	0.00248	**

Residual standard error: 0.6762 on 109 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.4525, Adjusted R-squared: 0.4173
F-statistic: 12.87 on 7 and 109 DF, p-value: 5.729e-12

Vedlegg 2

Test statistikk for univariate tester av effektforskjeller mellom kontroller og effektsjøer innen region (nøsta modeller) i overflatekonsentrasjoner i sedimentet

Modell: $\log(\text{elementkonsentrasjon, overflate sediment}) = \text{region} + \text{effektgruppe}(\text{region})$

Respons: Cd

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
(Intercept)	-0.05027	0.46442	-0.108	0.914
RegionØst	0.65182	0.50609	1.288	0.201
RegionSør	0.56027	0.50609	1.107	0.271
RegionVest	-0.08712	0.49378	-0.176	0.860
RegionMidt:GruppeKontroll	-0.79682	0.65679	-1.213	0.228
RegionØst:GruppeKontroll	0.34456	0.31506	1.094	0.277
RegionSør:GruppeKontroll	-0.10452	0.28910	-0.362	0.719
RegionVest:GruppeKontroll	0.32468	0.26696	1.216	0.227

Residual standard error: 0.8044 on 94 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.2064, Adjusted R-squared: 0.1473
F-statistic: 3.493 on 7 and 94 DF, p-value: 0.002258

Respons: Cr

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
(Intercept)	3.7904	0.2777	13.652	<2e-16 ***
RegionØst	-0.2180	0.3026	-0.720	0.4731
RegionSør	-0.6961	0.3026	-2.301	0.0237 *
RegionVest	-0.3692	0.2952	-1.251	0.2143
RegionMidt:GruppeKontroll	0.1546	0.3927	0.394	0.6947
RegionØst:GruppeKontroll	-0.3387	0.1939	-1.747	0.0840 .
RegionSør:GruppeKontroll	0.1094	0.1760	0.622	0.5356
RegionVest:GruppeKontroll	-0.2482	0.1630	-1.523	0.1313

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.4809 on 91 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.1745, Adjusted R-squared: 0.111
F-statistic: 2.748 on 7 and 91 DF, p-value: 0.01234

Respons: Cu

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
(Intercept)	3.87530	0.36740	10.548	<2e-16 ***
RegionØst	-0.16719	0.40037	-0.418	0.6772
RegionSør	-0.08231	0.40037	-0.206	0.8376
RegionVest	0.09287	0.39063	0.238	0.8126
RegionMidt:GruppeKontroll	-0.05530	0.51958	-0.106	0.9155
RegionØst:GruppeKontroll	-0.36884	0.24925	-1.480	0.1423
RegionSør:GruppeKontroll	0.17057	0.22871	0.746	0.4576
RegionVest:GruppeKontroll	-0.51485	0.21119	-2.438	0.0167 *

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.6364 on 94 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.1176, Adjusted R-squared: 0.05191
F-statistic: 1.79 on 7 and 94 DF, p-value: 0.0983

Respons: Fe

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	10.73782	0.32742	32.795	< 2e-16	***
RegionØst	-0.04601	0.35680	-0.129	0.898	
RegionSør	-0.15739	0.35680	-0.441	0.660	
RegionVest	0.19085	0.34812	0.548	0.585	
RegionMidt:GruppeKontroll	0.15037	0.46304	0.325	0.746	
RegionØst:GruppeKontroll	-0.19617	0.22212	-0.883	0.379	
RegionSør:GruppeKontroll	0.92099	0.20382	4.519	1.81e-05	***
RegionVest:GruppeKontroll	0.32349	0.18821	1.719	0.089	.

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.5671 on 94 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.2753, Adjusted R-squared: 0.2214
F-statistic: 5.102 on 7 and 94 DF, p-value: 6.085e-05

Respons: Mn

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	7.82333	1.06559	7.342	7.48e-11	***
RegionØst	-0.77015	1.16120	-0.663	0.508803	
RegionSør	-2.07050	1.16120	-1.783	0.077801	.
RegionVest	-1.39902	1.13295	-1.235	0.219965	
RegionMidt:GruppeKontroll	0.01265	1.50697	0.008	0.993318	
RegionØst:GruppeKontroll	1.27829	0.72289	1.768	0.080255	.
RegionSør:GruppeKontroll	1.69709	0.66332	2.558	0.012111	*
RegionVest:GruppeKontroll	2.36067	0.61254	3.854	0.000212	***

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 1.846 on 94 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.243, Adjusted R-squared: 0.1866
F-statistic: 4.31 on 7 and 94 DF, p-value: 0.0003561

Respons: Ni

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	4.5144	0.3528	12.797	< 2e-16	***
RegionØst	-0.7860	0.3844	-2.045	0.043688	*
RegionSør	-1.4069	0.3844	-3.660	0.000417	***
RegionVest	-1.2918	0.3751	-3.444	0.000857	***
RegionMidt:GruppeKontroll	-0.9424	0.4989	-1.889	0.061975	.
RegionØst:GruppeKontroll	-0.7945	0.2393	-3.320	0.001283	**
RegionSør:GruppeKontroll	-0.1326	0.2196	-0.604	0.547408	
RegionVest:GruppeKontroll	-0.4381	0.2028	-2.160	0.033288	*

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.611 on 94 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.2901, Adjusted R-squared: 0.2373
F-statistic: 5.488 on 7 and 94 DF, p-value: 2.608e-05

Respons: Pb

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	3.2468	0.3612	8.988	2.60e-14	***
RegionØst	0.7027	0.3936	1.785	0.07746	.
RegionSør	1.2826	0.3936	3.258	0.00156	**
RegionVest	0.9424	0.3841	2.454	0.01598	*

RegionMidt:GruppeKontroll	0.3544	0.5108	0.694	0.48959
RegionØst:GruppeKontroll	1.1952	0.2451	4.877	4.37e-06 ***
RegionSør:GruppeKontroll	0.9575	0.2249	4.258	4.88e-05 ***
RegionVest:GruppeKontroll	1.1464	0.2076	5.521	2.98e-07 ***

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.6257 on 94 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.5351, Adjusted R-squared: 0.5004
F-statistic: 15.45 on 7 and 94 DF, p-value: 2.55e-13

Respons: Zn

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
(Intercept)	5.434083	0.428022	12.696	<2e-16 ***
RegionØst	0.516234	0.466426	1.107	0.271
RegionSør	0.050596	0.466426	0.108	0.914
RegionVest	0.003965	0.455081	0.009	0.993
RegionMidt:GruppeKontroll	-0.739598	0.605315	-1.222	0.225
RegionØst:GruppeKontroll	-0.085646	0.290370	-0.295	0.769
RegionSør:GruppeKontroll	-0.056298	0.266442	-0.211	0.833
RegionVest:GruppeKontroll	-0.338367	0.246042	-1.375	0.172

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.7414 on 94 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.1517, Adjusted R-squared: 0.08854
F-statistic: 2.402 on 7 and 94 DF, p-value: 0.02634

Vedlegg 3

Test statistikk for univariate tester av effektforskjeller mellom regioner i metallgradienter i substratet

Modell: $\log(\text{elementgradient, substrat}) = \text{region}$

Respons: Cd-gradient, substrat

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	1.1816	0.3029	3.901	0.000267	***
regionØst	-0.1776	0.3301	-0.538	0.592724	
regionSør	-0.4744	0.3301	-1.437	0.156394	
regionVest	-0.6208	0.3220	-1.928	0.059163	.

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.5246 on 54 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.1411, Adjusted R-squared: 0.09339
F-statistic: 2.957 on 3 and 54 DF, p-value: 0.04041

Respons: Cr-gradient, substrat

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	19.253	2.531	7.606	4.27e-10	***
regionØst	-3.149	2.758	-1.141	0.259	
regionSør	-3.104	2.758	-1.125	0.265	
regionVest	-2.850	2.691	-1.059	0.294	

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 4.384 on 54 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.02519, Adjusted R-squared: -0.02897
F-statistic: 0.4652 on 3 and 54 DF, p-value: 0.7078

Respons: Cu-gradient, substrat

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	12.598	6.771	1.860	0.0683	.
regionØst	-1.227	7.379	-0.166	0.8686	
regionSør	3.715	7.379	0.503	0.6167	
regionVest	3.610	7.200	0.501	0.6181	

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 11.73 on 54 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.03688, Adjusted R-squared: -0.01662
F-statistic: 0.6893 on 3 and 54 DF, p-value: 0.5625

Respons: Fe-gradient, substrat

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	13021	8455	1.540	0.129	
regionØst	-1236	9213	-0.134	0.894	
regionSør	2508	9213	0.272	0.786	
regionVest	10178	8989	1.132	0.263	

Residual standard error: 14640 on 54 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.1073, Adjusted R-squared: 0.05767
F-statistic: 2.163 on 3 and 54 DF, p-value: 0.1030

Respons: Mn-gradient, substrat

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
(Intercept)	2357.0	301.3	7.823	1.91e-10 ***
regionØst	-383.5	328.3	-1.168	0.248
regionSør	-444.6	328.3	-1.354	0.181
regionVest	-193.9	320.4	-0.605	0.547

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 521.9 on 54 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.06206, Adjusted R-squared: 0.009951
F-statistic: 1.191 on 3 and 54 DF, p-value: 0.3219

Respons: Ni-gradient, substrat

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
(Intercept)	71.00	11.45	6.199	8.16e-08 ***
regionØst	-53.18	12.48	-4.261	8.21e-05 ***
regionSør	-52.29	12.48	-4.190	0.000104 ***
regionVest	-55.88	12.18	-4.589	2.69e-05 ***

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 19.84 on 54 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.2845, Adjusted R-squared: 0.2448
F-statistic: 7.158 on 3 and 54 DF, p-value: 0.0003924

Respons: Pb-gradient, substrat

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
(Intercept)	96.2739	14.9469	6.441	3.32e-08 ***
regionØst	0.7040	16.2880	0.043	0.966
regionSør	-0.2498	16.2880	-0.015	0.988
regionVest	-9.3621	15.8919	-0.589	0.558

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 25.89 on 54 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.03412, Adjusted R-squared: -0.01954
F-statistic: 0.6358 on 3 and 54 DF, p-value: 0.5952

Respons: Pt-gradient, substrat

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
(Intercept)	0.0240907	0.0053896	4.470	4.05e-05 ***
regionØst	0.0009645	0.0058732	0.164	0.870
regionSør	0.0013297	0.0058732	0.226	0.822
regionVest	-0.0014468	0.0057303	-0.252	0.802

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.009335 on 54 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.019, Adjusted R-squared: -0.0355
F-statistic: 0.3485 on 3 and 54 DF, p-value: 0.7903

Respons: Rh-gradient, substrat

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
(Intercept)	0.0024653	0.0004977	4.954	7.55e-06 ***
regionØst	-0.0006090	0.0005423	-1.123	0.266
regionSør	-0.0002336	0.0005423	-0.431	0.668
regionVest	-0.0000619	0.0005292	-0.117	0.907

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.000862 on 54 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.07095, Adjusted R-squared: 0.01934
F-statistic: 1.375 on 3 and 54 DF, p-value: 0.2603

Respons: Zn-gradient, substrat

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
(Intercept)	131.09	58.60	2.237	0.0294 *
regionØst	-4.59	63.85	-0.072	0.9430
regionSør	-50.42	63.85	-0.790	0.4332
regionVest	-45.70	62.30	-0.734	0.4664

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 101.5 on 54 degrees of freedom
Multiple R-Squared: 0.04258, Adjusted R-squared: -0.0106
F-statistic: 0.8006 on 3 and 54 DF, p-value: 0.499

Vedlegg 4. GAM-tabeller

Tabell 6. Parameterestimer (est. og est.d.f.) med tilhørende standardfeil (s.e.) og signifikansnivå (p - verdi) fra generalisert additiv modell (GAM) tilpasset de ulike vannkjemiske elementene sin bunnavverdi. Saltsrelaterte elementer (Cl, Na og konduktivitet) er oppført øverst for de ulike metallene. Alle metallene har blitt tilpasset samme modellstruktur som de tre salt-relaterte elementene for å tolke eventuelle samsvar og avvik mellom disse gruppene. Denne modellstrukturen ble valgt ut som den beste ut fra generalisert kryssvalidering for alle de tre saltelementene. Modellstrukturen gjenspeiles av ”Parameterestimat”-headingen i tabellen der variabler som ikke omslutes av parentes med ”s” foran utgjør vanlig lineære effekter (est = lineær koeffisient), mens variabler som har s foran er ”smoothing”-variabler der estimerte antall frihetsgrader (est.d.f) er oppgitt, med tilhørende p -verdi. For modellen som er tilpasset er det to smoothingeffekter inkludert der begge utgjør en interaksjonseffekt mellom to variabler (separert med komma i parentes). Dersom est.d.f. er 2 vil denne interaksjonseffekten være lineær (dvs som en glatt overflate), men ved økende est.d.f. vil interaksjon være ikke-lineær (dvs bølgete overflate).

Responsvariabel	Parameterestimer											
	Skjæringspunkt			s(ÅDT)		s(middeldyp/areal,årsavrenning)		s(saltmengde, veg i felt)			R^2_{adj}	
	est.	s.e.	p	est.d.f	p	est.d.f	p	est.d.f	p	est.d.f		p
Cl	2.530	0.067	***	2.686	***	2.575	***	2.506	***	2.506	***	0.604
Na	2.052	0.059	***	2.756	***	2.488	***	2.805	***	2.805	***	0.645
Konduktivitet	4.512	0.073	***	2.620	***	3.238	***	2.606	**	2.606	**	0.557
Ca	1.512	0.137	***	2.338	***	3.476	**	2.713	0.077	2.713	0.077	0.395
Cd	-3.623	0.094	***	1.000	0.717	2.898	*	2.000	0.237	2.000	0.237	0.125
Cr	-1.393	0.094	***	1.000	*	2.601	0.261	2.878	**	2.878	**	0.202
Cu	0.011	0.075	0.885	1.000	***	2.000	**	2.820	**	2.820	**	0.550
Fe	5.197	0.144	***	2.855	**	2.615	*	2.708	0.119	2.708	0.119	0.209
Mn	3.145	0.148	***	2.895	***	2.844	*	2.802	0.105	2.802	0.105	0.322
Ni	-0.621	0.143	***	1.000	*	2.000	**	2.265	0.226	2.265	0.226	0.222
Pb	-1.503	0.130	***	1.000	0.699	2.000	**	2.000	0.886	2.000	0.886	0.108
Zn	1.654	0.105	***	1.000	*	3.300	*	2.734	0.285	2.734	0.285	0.253

Tabell 7. Parameterestimater (est. og est.d.f.) med tilhørende standardfeil (s.e.) og signifikansnivå (*p*-verdi) fra generalisert additiv modell (GAM) tilpasset de ulike vannkjemiske elementene sin bunnavverdi. Saltningsrelaterte elementer (Cl, Na og konduktivitet) er oppført øverst for de ulike metallene. Alle metallene har blitt tilpasset samme modellstruktur som de tre salt-relaterte elementene for å tolke eventuelle samsvar og avvik mellom disse gruppene. Denne modellstrukturen ble valgt ut som den beste ut fra generalisert kryssvalidering for alle de tre saltelementene. Modellstrukturen gjenspeiles av "Parameterestimater"-headingen i tabellen der variabler som ikke omsluttet av parentes med "s" foran utgjør vanlig lineære effekter (est = lineær koeffisient), mens variabler som har s foran er "smoothing"-variabler der estimerte antall frihetsgrader (est.d.f) er oppgitt, med tilhørende *p*-verdi. For modellen som er tilpasset er det to smoothingeffekter inkludert der begge utgjør en interaksjonseffekt mellom to variabler (separert med komma i parentes). Dersom est.d.f. er 2 vil denne interaksjonseffekten være lineær (dvs som en glatt overflate), men ved økende est.d.f. vil interaksjon være ikke-lineær (dvs bølgete overflate).

Parameterestimater															
Responsvariabel	Intercept			Årsdøgntrafikk			Overflateverdi			s(middeldyp/areal, årsavrenning)			s(saltmengde, veg i felt)		R^2_{adj}
	est.	s.e.	<i>p</i>	est.	s.e.	<i>p</i>	est.	s.e.	<i>p</i>	est.d.f	<i>p</i>	est.d.f	<i>p</i>		
Cl	-4.334	0.900	***	0.690	0.115	***	0.433	0.160	0.0086	2.000	0.0011	2.903	0.0130	0.713	
Na	-4.638	0.929	***	0.698	0.122	***	0.402	0.174	0.0247	2.000	0.0010	2.913	0.0109	0.716	
Konduktivitet	-2.917	0.878	0.0017	0.567	0.118	***	0.623	0.143	***	2.000	0.0097	2.840	0.0469	0.722	
Ca	-2.055	0.686	0.0042	0.278	0.081	0.0012	0.887	0.056	***	2.000	0.0920	2.865	0.0690	0.906	
Cd	1.017	1.358	0.4575	-0.208	0.140	0.1431	0.655	0.163	0.0002	3.017	0.3373	2.000	0.0011	0.409	
Cr	-0.102	1.412	0.9428	-0.038	0.149	0.8020	0.627	0.163	0.0003	2.000	0.5350	2.733	0.1840	0.261	
Cu	1.523	0.860	0.0825	-0.163	0.096	0.0948	0.974	0.106	***	2.444	0.5966	2.000	0.0008	0.741	
Fe	-2.867	2.499	0.2570	0.485	0.280	0.0890	0.996	0.199	***	2.373	0.1270	2.606	0.1210	0.465	
Mn	-4.827	2.260	0.0375	0.683	0.258	0.0107	1.008	0.174	***	2.000	0.2791	2.828	0.0608	0.537	
Ni	-0.127	0.578	0.8270	0.019	0.063	0.7680	0.909	0.048	***	2.000	0.1788	2.269	0.0189	0.908	
Pb	1.860	1.295	0.1570	-0.158	0.141	0.2690	0.987	0.127	***	2.848	0.2597	2.000	0.0002	0.604	
Zn	0.524	0.838	0.5350	0.048	0.095	0.6150	0.556	0.097	***	3.200	0.3269	2.904	0.0016	0.557	

*** $p < 0.00001$

Tabell 8. Parameterestimater med tilhørende standardfeil (s.e.) for VGAM-modellen som predikterer sannsynlighet for at en innsjø tilhører kategoriene: salt-indusert O_2 -gradient (SIOG), ikke salt-indusert O_2 -gradient (ISOG) eller ingen/liten gradient (IG). Modellen har blitt tilpasset som en multinomial logit-modell under antagelse om normalitet på logit-skala. Parametrene som estimeres predikterer de to relasjonene 1: $\log(\text{Pr}(\text{ISOG})/\text{Pr}(\text{SIOG}))$ og 2: $\log(\text{Pr}(\text{IG})/\text{Pr}(\text{SIOG}))$ og ut fra forutsetning om at $\Sigma \text{Pr}(Y)_i = 1$, der $Y \in \{\text{ISOG}, \text{SIOG}, \text{IG}\}$, kan man regne ut den unike sannsynligheten for alle nivåer av Y . Under termene framkommer det hvilke variabler som har vært brukt som prediktorer. Termer som innehar "s()" er tilpasset som smooth-termer, dvs optimalt antall frihetsgrader (edf) har blitt valgt ut ved generalisert kryssvalidering der $\text{edf} > 1$ innebærer ikke-lineæritet. Testobservatorene t og χ^2 referer til hhv de lineære prediktorerne (over horisontale linje) og smoothing-prediktorerne. Modellen forklarer 66% av variasjonen.

Term	estimat	s.e.	df/edf	t/χ^2	p -verdi
Skjæringspunkt:1	25.11	13.51	1	1.86	0.11
Skjæringspunkt:2	-17.38	19.50	1	-0.89	0.42
Jordbruk:1	-2.32	0.64	1	-4.13	0.02
Jordbruk:2	0.73	1.95	1	0.37	0.68
log(ÅDT):1	-2.58	0.85	1	-3.04	0.06
log(ÅDT):2	-0.68	1.08	1	-0.63	0.53
s(log(avrenning)):1	0.52	0.61	1.7	1.74	0.35
s(log(avrenning)):2	-0.43	0.99	1.9	2.06	0.33
s(log(dyp/areal)):1	-0.07	0.47	1.8	0.46	0.76
s(log(dyp/areal)):2	0.38	0.77	1.9	3.76	0.14
s(log(veg i felt)):1	-0.78	1.21	3.5	2.99	0.48
s(log(veg i felt)):2	2.47	1.39	3.6	8.96	0.05
s(saltbruk):1	0.06	0.07	3.7	5.58	0.20
s(saltbruk):2	0.03	0.08	3.6	11.14	0.02

Tabell 9. Parameterestimater (est. og est.d.f.) med tilhørende standardfeil (s.e.) og signifikansnivå (p - verdi) fra generalisert additiv modell (GAM) tilpasset de ulike metallgradientene i sedimentene (justert for organisk nivå). Alle metallgradientene har blitt tilpasset samme modellstruktur der vi er spesielt ute etter å modellere eventuelle kombinerte effekter av saltnivå og trafikkmengde (ÅDT) ut fra ideen om at metaller som frigis fra trafikken kan ytterligere mobiliseres ved økt salting. Modelstrukturen gjenspeiles av "Parameterestimat"-headingen i tabellen der variabler som ikke omslutes av parentes med "s" foran utgjør vanlig lineære effekter (est = lineær koeffisient), mens variabler som har s foran er "smoothing"-variabler der estimerte antall frihetsgrader (est.d.f) er oppgitt, med tilhørende p -verdi. For modellen som er tilpasset er det to smoothingeffekter inkludert der begge utgjør en interaksjonseffekt mellom to variabler (separert med komma i parentes). Dersom est.d.f. er 2 vil denne interaksjonseffekten være lineær (dvs som en glatt overflate), men ved økende est.d.f. vil interaksjon være ikke-lineær (dvs bølgete overflate).

Responsvariabel	Parameterestimater												R^2_{adj}			
	Intercept			Sammenslåtte regioner (Sør-Vest)			s(veg ved vann)			s(saltmengde, ln(ÅDT))				s(middeldyp/areal, årsavrenning)		
	est.	s.e.	p	est.	s.e.	p	est.d.f	p	est.d.f	p	est.d.f	p		est.d.f	p	
ln(Cd-gradient)	-0.115	0.214	0.593	-0.557	0.272	*	1.000	0.940	2.000	0.747	2.000	0.669	2.000	0.669	0.010	
ln(Cr-gradient)	2.844	0.079	***	-0.094	0.099	0.349	1.000	0.487	2.000	0.690	2.000	0.442	2.000	0.442	0.081	
ln(Cu-gradient)	2.386	0.124	***	0.206	0.157	0.195	2.603	0.187	3.146	**	2.000	0.160	2.000	0.160	0.391	
ln(Fe-gradient)	9.322	0.127	***	0.420	0.160	*	1.000	0.510	2.671	0.486	2.735	0.173	2.735	0.173	0.234	
ln(Mn-gradient)	7.679	0.038	***	-0.074	0.048	0.129	2.870	***	2.000	0.590	2.000	0.739	2.000	0.739	0.277	
ln(Ni-gradient)	2.917	0.101	***	-0.119	0.127	0.351	1.000	0.904	3.628	*	2.622	0.080	2.622	0.080	0.318	
ln(Pb-gradient)	4.553	0.068	***	-0.059	0.086	0.494	1.000	0.463	2.000	0.087	2.217	0.666	2.217	0.666	0.140	
ln(Pt-gradient)	-3.729	0.086	***	-0.048	0.109	0.660	1.416	0.501	2.000	0.946	2.000	0.638	2.000	0.638	0.041	
ln(Rh-gradient)	-6.573	0.216	***	0.423	0.272	0.127	2.535	*	3.101	0.286	2.000	0.460	2.000	0.460	0.098	
ln(Zn-gradient)	4.430	0.178	***	-0.183	0.225	0.419	1.000	0.452	3.148	0.329	3.137	*	3.137	*	0.239	

* $p < 0.01$, ** $p < 0.001$, *** $p < 0.0001$

Tabell 10. Parameterestimater (est. og est.d.f.) med tilhørende standardfeil (s.e.) og signifikansnivå (p - verdi) fra generalisert additiv modell (GAM) tilpasset de ulike PAH elementene sin substratverdi (justert etter organisk tørrvekt). Alle elementene har blitt tilpasset samme modellstruktur. Denne modellstrukturen ble valgt ut som den beste ut fra generalisert kryssvalidering for alle de fem elementene, men der ÅDT (som tilførselskilde) og dyp/areal sammen med årsavrenning (som modifierende faktorer) hele tida ble tvunget med. Modelstrukturen gjenspeiles av "Parameterestimater"-headingen i tabellen der variabler som ikke omslutes av parentes med "s" foran utgjør vanlig lineære effekter (est = lineær koeffisient), mens variabler som har s foran er "smoothing"-variabler der estimerte antall frihetsgrader (est.d.f) er oppgitt, med tilhørende p -verdi. For modellen som er tilpasset er det to smoothingeffekter inkludert der den ene utgjør en interaksjonseffekt mellom to variabler (separert med komma i parentes). Dersom est.d.f. er 2 vil denne interaksjonseffekten være lineær (dvs som en glatt overflate), men ved økende est.d.f. vil interaksjon være ikke-lineær (dvs bølgete overflate). Faktorvariablene Industri og Bebyggelse er estimert for nivåene T (dvs industri tilstede) og N (ingen/ubetydelig bebyggelse), respektivt.

Parameterestimater																	
Responsvariabel	Intercept			Industri (T)			Bebyggelse(N)			Sammenslåtte regioner (Sør-Vest)			s(middeldyp/areal, årsavrenning)			s(ln(ÅDT))	
	est.	s.e.	p	est.	s.e.	p	est.	s.e.	p	est.	s.e.	p	est.d.f	p	est.d.f	p	R^2_{adj}
ln(sum.NPD.org)	2.935	0.277	***	-0.198	0.470	0.675	-0.770	0.370	*	0.653	0.340	0.061	3.777	**	3.158	0.400	0.267
ln(sum.KPAH.org)	3.436	0.328	***	-0.456	0.557	0.417	-0.829	0.437	0.064	1.446	0.405	***	3.825	**	1.000	0.343	0.344
ln(SumPAH.pertylen.org)	5.163	0.293	***	-0.414	0.497	0.410	-0.901	0.392	*	1.298	0.360	***	3.811	**	2.683	0.580	0.359
ln(SumPAH.org)	5.442	0.261	***	-0.504	0.443	0.262	-0.849	0.350	*	1.184	0.321	***	3.815	**	3.335	0.389	0.388
ln(sum.NPD.org)	2.935	0.277	***	-0.198	0.470	0.675	-0.770	0.370	*	0.653	0.340	0.061	3.777	**	3.158	0.400	0.267

Vedlegg 5.

Innsjøvise prediksjoner fra VGAM-modellen som estimerer sannsynligheten for at en innsjø skal ha 1) ingen/liten salt- og oksygengradient (IG), 2) ikke saltindusert oksygengradient og 3) salt-indusert oksygengradient. Modellen står beskrevet i **Tabell 8**.

Innsjønavn	Pr(IG)	Pr(ISOG)	Pr(SIOG)
Longumvatn	0.33	0.01	0.66
Nybøtjern N	0.54	0.03	0.43
Blekslitjernet	0.82	0.00	0.17
Bondivannet	0.62	0.01	0.37
Engsdammen	0.98	0.00	0.02
Gaupmyrdammen	0.99	0.00	0.01
Gjersjøen	0.00	1.00	0.00
Gjetsjøvannet	0.97	0.00	0.03
Holstadvatnet	0.72	0.17	0.11
Nordbytjern	0.13	0.85	0.02
Steinstjernet	0.19	0.44	0.37
Ulvenvannet	0.04	0.92	0.03
Apeltunvatnet	0.11	0.00	0.89
Bankvatnet	0.33	0.01	0.66
Griggastemma	0.01	0.02	0.97
Kvernavatnet	0.18	0.01	0.82
Liavatnet	0.01	0.00	0.98
Råtjern	0.01	0.00	0.99
Stovevatnet	0.05	0.08	0.87
Tveitavatnet	0.02	0.49	0.49
Nesvatnet	0.89	0.00	0.11
Rungstadvatnet	0.08	0.91	0.01
Harestuvannet	1.00	0.00	0.00
Steinsrudtjernet	0.05	0.07	0.87
Patterødtjernet	0.01	0.31	0.67
Bongsatjønn	0.28	0.19	0.53
Edlandsvatn	1.00	0.00	0.00
Fuglavatn	0.97	0.00	0.03
Ytre Kydlandsvatn	0.95	0.00	0.05
Ligningstjørna	0.93	0.03	0.04
Monatjønn	0.86	0.10	0.04
Nibbatjønn	0.99	0.00	0.01
Stokkalandsvatn	0.80	0.06	0.14
Toskatjønn	0.12	0.11	0.77
Husevatnet	1.00	0.00	0.00
Langelandsvatnet	0.94	0.01	0.05
Skilbreivatnet	1.00	0.00	0.00
Kinnsettjern	0.98	0.00	0.01
Bakkevåtn øst	0.51	0.04	0.45
Elgsjøen	0.08	0.91	0.01
Søndbøvatn	0.13	0.36	0.51
Barselvann N	0.29	0.07	0.64
Nedre Tjødna	0.97	0.02	0.02
Lille Fossvatn	0.69	0.03	0.27
Hanevatn	0.31	0.08	0.62
Råmarkvatn	0.53	0.28	0.19
Udlandsvatn	0.89	0.02	0.09
Vollevatn	0.01	0.36	0.62
Farriskilen	0.97	0.00	0.03
Vassbotnfjorden	0.02	0.90	0.09
Paulertjern nord	0.56	0.05	0.39
Paulertjern sør	0.13	0.05	0.82

Appendiks 6. Rådata

Vegegenskaper. For veg lang vann er avstanden mellom veg og vann satt <50 m målt på 1:50000 kart. Tre første tegn i ST KODE angir fylke. Veglengder angitt i km, saltbruk i tonn/km.

ST_KODE	NAVN	Veg i felt	Veg langs vann	Saltbruk 03-05	ADT_middel	Tillegg fra andre veger
AKEIBL01	Bleikslitjernet	1.3	0.5	13	2995	Nei
AKEIBO01	Bondivannet	3	0	29	14694	Ja, kan få fra EV18.
AKEIEN01	Engsdammen	0.25	0.2	13	2747	Vet ikke, har ikke denne med på listen min. Finner ikke på kart.
AKEIGA01	Gaupmyrdammen	0.2	0.2	13	2747	Nei
AKEIGJ01	Gjersjøen	55	4.5	20	20226	Fra FV130
AKEIGS01	Gjetsjøvannet	1.6	0.25	13	1552	Nei
AKEIHO01	Holstadvannet	6	0.2	12	8320	Kan få fra RV 152
AKEIKO01	Kolbotnvatnet	6	0.05	13	14500	Kanskje fra FV127
AKEINO01	Nordbytjern	3.5	0	5	6000	Kan få fra E6
AKEIST01	Steinstjernet	1	0.25	24	8878	Nei
AKEITU01	Tussevann	4.5	0	9	21506	Ja, kan kanskje få fra FV32
AKEIUL01	Ulvenvannet	5	0	40	3455	Nei
HORIAP01	Apeltunvann	1.5	0	12	21000	
HORIBA01	Banktjern	1	0.1	11	10100	
HORIGR01	Griggastemma	1	0	11	39270	
HORIIA01	Haukelandsvatnet	2.2	0.75	12	7400	
HORIKV01	Kvernavatnet	0.45	0.05	13	15500	
HORILU01	Liavatnet	1.55	1.25	12	34900	
HORIRA01	Råtjern	1.5	0.15	12	36000	
HORISK01	Skeivatnet	0.75	0	12	24200	
HORIST01	Stovevatnet	0.65	0.5	12	20500	
HORITV01	Tveitavatnet	3.5	0.5	12	11500	
NTRINE01	Nesvatnet	2.3	0	13	5500	
NTRIRU01	Rungstadvatnet	2.25	0.25	1	5900	
OPPIHA01	Harestuvatnet	10.5	0.2	11	6300	Nei (Ligger mellom RV4 og FV16, men FV16 saltes ikke)
OPPISK01	Lille Skillingen	0	0	11	6300	Nei
OSLIGJ01	Gjersrudtjern	5.5	0.1	24	28600	Fra RV155
OSLIST01	Steinsrudtjernet	1.35	0.3	40	4788	Nei
ROGIBO01	Bongsatjønn	0.75	0.15	8	13100	
ROGIED01	Edlandsvatnet	2.4	1.9	14	9500	
ROGIFUG1	Fuglavatnet	4.1	0	10	2500	
ROGIKY01	Ytre Kydlandsvatn	3.3	1.9	14	4970	
ROGILI01	Likningstjønn	1	0.4	30	4000	
ROGILU01	Lutsivatn	9	3.4	11	9700	
ROGIMOE1	Monatjønn	0.9	0.35	30	4000	
ROGINI01	Nibbatjønn	0.75	0.5	11	2700	
ROGIST01	Stokkalandsvatn	6	0.03	14	16000	
ROGITO01	Toskatjønn	0.9	0.7	8	16000	
SOFIHU01	Husevatnet	0.55	0.35	6	1300	
SOFILA01	Langelandsvatnet	3.15	2.5	6	3100	
SOFISK01	Skilbreivatnet	6.65	0.3	6	3100	
STRIKIN1	Kinnsettjernet	0.45	0.15	29	9840	
TELIBA01	Bakkevatn øst	4.6	0.8	15	6500	
TELIEL01	Elgsjøen	5.1	0.25	20	3700	
TELISON1	Søndbøvatn	3.6	0.4	15	5900	
VAGIBA01	Barselvann N	1.1	0.2	26	10200	
VAGIEI01	Nedre Tjødna	0.55	0.4	17	4100	
VAGIFO01	Lille Fossvatn	1.3	0.7	17	3800	
VAGIHA01	Hanevatn	2.5	0.5	26	7500	
VAGIRA01	Råmarkvatn	0.8	0.35	17	4100	
VAGIUD01	Udlandsvatn	1.2	0.6	17	5200	
VAGIVO01	Vollevatn	1.1	0.9	26	32500	
VESIFA01	Farriskilen	4.1	0	21	14000	
VESIHA01	Vassbotnfjorden/Hallevatnet	5.2	1	21	10800	
VESIPAN1	Paulertjern nord	1.2	0.2	21	12500	
VESIPAS1	Paulertjern sør	1.7	0.14	21	12500	
ØSTIPA01	Patterødtjernet	2.6	0.25	18	20250	Nei
AAGILON1	Longumvatnet SØ	1.8	0.3	23	8300	
AAGINYB1	Nybøtjern N	0.9	0.35	23	6400	

Appendiks Innsjøegenskaper.

ST_KODE	NAVN	X-koordinat 33	Y-koordinat 33	Vassdragsnr (NVE)	Vann-/elv løpenummer	HOH m	Dyp maks	Areal vann	Nedbørsfelt km2	Årsavrenning m3
AKELB01	Bleikslitjernet	255109	6638618	5.21	5529	98	10	0.2183	2.125	956250
AKEIB001	Bondivannet	244060	6640364	009.1Z	5509	99	5	0.1272	38.25	19890000
AKEIEN01	Engsdammen	252617	6634234	5.21	80671	31	4.5	0.0062	0.725	275500
AKEIGA01	Gaupmyrdammen	252149	6631460	5.21	5639	61	3.5	0.0254	0.225	90000
AKEIGJ01	Gjersjøen	263318	6634975	005.4B	297	40	55	2.6437	87.2	41856000
AKEIGS01	Gjetsjøvannet	273181	6629132	003.G	5914	131	12	0.1667	6.25	3437500
AKEIHO01	Holstadvannet	265289	6624095	005.3B	5681	102	7	0.325	12.25	6492500
AKEIKO01	Kolbotnvatnet	264416	6636779	005.4B	5537	95	18	0.2918	2.96	1480000
AKEINO01	Nordbytjern	287195	6675060	002.CAB1	4228	185	22	0.268	3.8	3078000
AKEIPA01	Padderudvannet	239888	6640764	009.C	5521	188	20	0.1752	2.8	1568000
AKEIST01	Steinstjernet	250463	6652767	008.A12	5320	201	11	0.0186	0.425	255000
AKEITU01	Tussevann	265758	6632397	005.4C	5611	91	17	0.0961	19	8930000
AKEIUL01	Ulvenvannet	240239	6639339	009.C	2478	181	22	0.9596	22	12100000
HORIAP01	Apeltunvann	-33003	6723684	56.32	26851	32	20	0.1065	6.55	14279000
HORIBA01	Banktjern	-27520	6711761	055.7A	26960	21	11	0.1193	4.3	8084000
HORIRG01	Griggastemma	-31237	6740976	56.6	26605	61	7.5	0.3668	1.05	2257500
HORIIA01	Haukelandsvatnet	-24643	6729993	061.2C	2075	73	35	0.8125	11	27500000
HORIKV01	Kvernvatnet	-44815	6732014	57.1	66178	5.5	3.5	0.0057	0.125	237500
HORIL01	Liavatnet	-36117	6732417	56.5	26706	89	40	0.1748	3.3	6930000
HORIRA01	Råtjern	-33526	6723420	56.32	144423	32	6.9	0.0031	0.725	1450000
HORISK01	Skeivvatnet	-34662	6722836	56.32	26868	22	9.5	0.0773	1.6	3040000
HORIST01	Stovevatnet	-43305	6732591	57.1	26726	24.5	13	0.0325	0.425	828750
HORITV01	Tveitvatnet	-30965	6729858	56.4	26747	50	21	0.1453	2.3	4830000
NTRINE01	Nesvatnet	306190	7063869	125.4B	37138	67	12	0.6957	11.075	6091250
NTRIRU01	Rungstadvatnet	328997	7108135	128.4Z	41745	89	10	0.1874	5	4000000
OPPIHA01	Harestuvatnet	262578	6679639	002.CFO	116	234	15	1.9765	93.9	84510000
OPPIIS01	Lille Skillingen	261589	6679832	002.CFO	4995	235	7.5	0.1153	3.05	2287500
OSLIGJ01	Gjerdsludtjern	267069	6640139	006.1A	5478		3	0.0251	9.875	4937500
OSLIST01	Steinsrudtjern	268596	6638750	006.1A	5505	135	8	0.0788	1.35	648000
ROGIBO01	Bongsatjønn	-41382	6625954	039.3B	22704	25	7.7	0.0493	0.375	487500
ROGIED01	Edlandsvatnet	-26983	6549547	028.C1	1546	104	38	2.1103	145.5	232800000
ROGIFUG1	Fuglavatnet	-39177	6626411	039.3A	22698	24	7.5	0.2983	16.125	24187500
ROGIKY01	Ytre Kydlandsvatn	-21689	6538260	027.BZ	20435	230	25	0.4615	8.125	16250000
ROGILU01	Likningstjønnna	-2057	6513059	026.4E	21279	172	11	0.0453	2.65	4770000
ROGILU01	Lutsvatn	-27115	6561387	029.2B	65803	27	30	2.825	60	60000000
ROGIMOE1	Monatjønn	-776	6513330	026.BB	21266	182	6	0.0291	1.25	2250000
ROGINO01	Nibbatjønn	-20151	6553482	028.CB	19886	131	15	0.0838	0.55	715000
ROGIST01	Stokkalandsvatn	-34295	6557119	029.1Z	19777	22	14	0.4198	18	19800000
ROGITO01	Toskatjønn	-46623	6625619	39.7Z	22711	63	15.5	0.0577	1.575	2283750
SOFIHU01	Husevatnet	-13558	6793035	069.3Z	25908	232	18	0.0858	5.43	23077500
SOFILA01	Langelandsvatnet	10720	6843452	083.AZ	28422	333	24	0.9504	6.05	14822500
SOFISK01	Skilbreivatnet	9623	6839580	083.AZ	28486	253	26.5	0.9555	17	39440000
STRIKIN1	Kinnsettjern	603981	1532	123.41	37326	164	13.5	0.0386	0.3	147000
TELIBA01	Bakkevatt øst	180044	6548431	017.2Z	7904	26	11	0.57	28.3	16980000
TELIEL01	Elgsjøen	181838	6619013	016.E1AZ	6264	264	38	0.6	37.25	11175000
TELISON1	Søndbøvatn	166125	6541100	017.AZ	8425	108	14	0.04	7.825	5477500
VAGIBA01	Barselvatn N	98991	6469184	020.42Z	132123	62	15	0.0261	0.9	765000
VAGIEI01	Nedre Tjødna	11415	6499111	025.52A	21637	161	8	0.0297	0.25	387500
VAGIFOG1	Lille Fossvatn	33184	6487472	024.AFO	157522	295	12	0.0356	2.55	3825000
VAGIHA01	Hanevatn	65839	6462775	022.3D	158598	58	14	0.0237	2.95	2360000
VAGIRA01	Råmarkvatn	11267	6502539	026.B1	21544	143	25	0.07	0.5	800000
VAGIUD01	Udlandsvatn	41871	6467171	24.13	11617	148	17	0.0674	0.875	1137500
VAGIVOC01	Vollevatn	90499	6468629	021.124Z	11492	28	29	0.1516	1.1	880000
VESFA01	Farriskilen	213873	6559819	015.4B1	429	22	7	21.1	484	169400000
VESHA01	Vassbotnfjorden/Hallevatnet	208752	6558375	015.5B	433	48.6	33	3.66	10.4	5720000
VESIPAN1	Paulertjern nord	210408	6558291	015.5B	129397	60	7	0.022	1.775	923000
VESIPAS1	Paulertjern sør	210001	6558121	015.5B	129403	59	6	0.0153	2.25	1237500
ØSTIPA01	Patterødtjernet	256350	6597858	003.A4	5821	27	6	0.0395	1.25	587500
AAGILON1	Longumvatnet SØ	136066	6499599	019.12Z	10538	36	17	1	2.2	1430000
AAGINYB1	Nybotjern N	158004	6535082	018.3C	128403	90	5.5	0.006	2.025	1275750

Appendiks: Omkringingenskaper. Skjønnsmessig anslag på egenskaper i nærområdet for innsjøene angitt i klasser fra 1 til 5, der 1 er ingen og 5 er mye.

Dato	ST_KODE	NAVN	bebyggelse	landbruk	industri	regulering	annet	Kommentar
23.11.2005	AKEIBL01	Bleikslitjernet	1	1	1	3		4 drikkevann/regulering
20.10.2005	AKEIBO01	Bondivannet	3	1	1	1		1 bebyggelse
23.11.2005	AKEIEN01	Engsdammen	2	1	1	1		1 litt bebyggelse
23.11.2005	AKEIGA01	Gaupmyrdammen	2	1	1	1		1 litt bebyggelse
18.10.2005	AKEIGJ01	Gjersjøen	2	1	1	1		1 noe bebyggelse
22.11.2005	AKEIGS01	Gjetsjøvannet	2	1	1	1		1 litt bebyggelse
22.11.2005	AKEIHO01	Holstadvannet	2	5	1	1		1 mye landbruk
18.10.2005	AKEIKO01	Kolbotnvatnet	5	1	1	1		1 bebyggelse/kloakk
19.10.2005	AKEINO01	Nordbytjernet	3	2	1	1		1 jordbruk bebyggelse
20.10.2005	AKEIST01	Steinstjernet	2	1	3	1		1 industri?
18.10.2005	AKEITU01	Tussevann	2	1	1	1		1 noe bebyggelse
23.11.2005	AKEIUL01	Ulvenvannet	3	2	1	1		1 bebyggelse, avrenning fra E18 via Padderudvannet
10.11.2005	HORIPA01	Apeltunvann	3	1	3	1		2 bebyggelse, parkeringsplass for kjøpesenter, noe gml verksted/ind., bilhuggeri
10.11.2005	HORIBA01	Banktjern	2	1	1	1		1 litt bebyggelse
07.11.2005	HORIGR01	Griggastemma	3	1	1	1		1 noe bebyggelse
08.11.2005	HORHA01	Haukelandsvatnet	3	2	1	1		1 bebyggelse og noe landbruk
09.11.2005	HORIKV01	Kvernvatnet	2	1	1	1		1 ingen
09.11.2005	HORILI01	Liavatnet	1	1	1	1		1 ingen
10.11.2005	HORIRA01	Råtjern	3	1	2	1		2 bebyggelse, gml. industri, jordbruk
10.11.2005	HORISK01	Skeievatnet	2	2	1	1		4 litt bebyggelse, golfbane, tidligere jordbruk
09.11.2005	HORIST01	Stovevatnet	2	1	1	1		1 noe bebyggelse
09.11.2005	HORITV01	Tveitvatnet	4	1	4	1		2 bebyggelse, kloakk, bensinstasjon, gml deponi, sporveisverksted
28.11.2005	NTRINE01	Nesvatnet	2	4	1	1		2 jembane mellom vann og E6
28.11.2005	NTRIRU01	Rungstadvatnet	2	3	1	1		1 litt bebyggelse og landbruk
20.10.2005	OPPIHA01	Harestuvvatnet	2	1	1	1		1 bebyggelse
20.10.2005	OPPIK01	Lille Skillingen	1	1	1	1		1 ingen
18.10.2005	OSLIGJ01	Gjersrudtjern	4	1	2	1		1 bebyggelse
22.11.2005	OSLIST01	Steinsrudtjernet	2	1	1	1		1 bebyggelse
11.11.2005	ROGIBO01	Bongsatjønn	2	1	1	1		2 noe bebyggelse, graving
15.11.2005	ROGIED01	Edlandsvatnet	3	2	1	1		1 bebyggelse, Ålgård, litt landbruk, Figgjoelva gjennom
11.11.2005	ROGIFUG1	Fuglavatnet	2	1	1	1		3 litt bebyggelse, Fulgavatn hoveddel
15.11.2005	ROGIKY01	Ytre Kydlandsvatn	2	3	1	1		1 noe landbruk
15.11.2005	ROGILI01	Likningstjønnen	1	1	1	1		1 jembane langs vannet
11.11.2005	ROGILU01	Lutsivatn	2	2	1	1		1 noe bebyggelse, litt landbruk
15.11.2005	ROGIMOE1	Monatjønn	1	1	1	1		1 jembane langs vannet
15.11.2005	ROGINI01	Nibbatjønn	2	2	1	1		1 litt landbruk, bebyggelse
11.11.2005	ROGIST01	Stokkalsandsvatn	3	3	1	1		1 bebyggelse og landbruk
11.11.2005	ROGITO01	Toskatjønn	1	1	1	1		1 ingen
08.11.2005	SOFIHU01	Husevatnet	2	3	1	1		1 noe jordbruk
08.11.2005	SOFILA01	Langelandsvatnet	1	1	1	1		1 ingen
08.11.2005	SOFISK01	Skilbreivatnet	2	2	1	1		1 noe jordbruk
28.11.2005	STRIKIN1	Kinnsettjern	3	2	1	1		1 bebyggelse, gårdsbruk
18.11.2005	TELIBA01	Bakkevatt øst	2	1	1	1		1 litt bebyggelse
18.11.2005	TELIEL01	Elgsjøen	2	1	1	1		1 litt bebyggelse
18.11.2005	TELISON1	Søndbovatn	1	1	1	1		1 ingen
17.11.2005	VAGIBA01	Barselvann N	2	1	1	1		4 kjøpesenter, dyreparken
16.11.2005	VAGIEI01	Nedre Tjødna	2	2	1	1		1 bebyggelse og landbruk
16.11.2005	VAGIFO01	Lille Fossvatn	2	1	1	1		1 ingen, en hytte
16.11.2005	VAGIHA01	Hanevatn	2	1	1	1		1 litt bebyggelse
16.11.2005	VAGIRA01	Råmarkvatn	1	1	1	1		1 ingen
16.11.2005	VAGIUD01	Udlandsvatn	2	2	1	1		1 litt bebyggelse og landbruk
17.11.2005	VAGIVO01	Vollevatn	3	1	1	1		1 ingen
21.10.2005	VESFAK1	Farrisjøen	2	1	1	1		3 småbåthavn, Farrisvatnet hoved
21.10.2005	VESIH01	Vassbotn/Jorden/Hallevatnet	1	1	1	1		1 ingen
21.10.2005	VESIPAN1	Paulertjern nord	1	2	1	1		1 ett småbuk
21.10.2005	VESIPAS1	Paulertjern sør	1	1	4	1		1 steinbrudd
22.11.2005	ØSTIPA01	Patteradtjernet	2	1	1	1		3 kjøpesenter P-plass
17.11.2005	AAGILON1	Longumvatnet SØ	2	1	2	1		2 bebyggelse, listefabrikk, Longumvatnet hoved
17.11.2005	AAGINYB1	Nybotjern N	1	1	1	1		2 Litt parkering v kafe

Appendiks: Prøvepunkter

Dato	ST_KODE	NAVN	N grader	N minutter	N decimalgrader	E grader	E minutter	E decimalgrader
23.11.2005	AKEIBL01	Bleikslitjernet	59	48.609	59.81015	10	37.986	10.6331
20.10.2005	AKEIBO01	Bondivannet	59	49.088	59.81813333	10	26.122	10.43536667
23.11.2005	AKEIEN01	Engsdammen	59	46.324	59.77206667	10	35.575	10.59291667
23.11.2005	AKEIGA01	Gaupmyrdammen	59	44.839	59.74731667	10	35.282	10.58803333
18.10.2005	AKEIGJ01	Gjersjøen	59	47.165	59.78608333	10	46.737	10.77895
22.11.2005	AKEIGS01	Gjetsjøvannet	59	44.31	59.7385	10	57.898	10.96496667
22.11.2005	AKEIHO01	Holstadvannet	59	41.287	59.68811667	10	49.77	10.8295
18.10.2005	AKEIKO01	Kolbotnvatnet	59	48.202	59.80336667	10	47.9	10.79833333
19.10.2005	AKEINO01	Nordbyjern	60	9.386	60.15643333	11	9.821	11.16368333
28.08.2002	AKEIPA01	Padderudvannet	59	49.3531	59.8225517	10	21.536	10.3589349
20.10.2005	AKEIST01	Steinstjernet	59	56.184	59.9364	10	31.943	10.53238333
18.10.2005	AKEITU01	Tussevann	59	45.837	59.76395	10	49.69	10.82816667
23.11.2005	AKEIUL01	Ulvenvannet	59	48.84	59.814	10	21.25	10.35416667
10.11.2005	HORIAP01	Apeltunvann	60	17.791	60.29651667	5	19.994	5.333233333
10.11.2005	HORIBA01	Banktjern	60	11.932	60.19886667	5	27.701	5.461683333
07.11.2005	HORIGR01	Griggastemma	60	27.136	60.45226667	5	19.241	5.320683333
08.11.2005	HORIHA01	Haukelandsvatnet	60	21.82	60.36366667	5	27.663	5.46105
09.11.2005	HORIKV01	Kvernavatnet	60	21.298	60.35496667	5	6.071	5.101183333
09.11.2005	HORILIO1	Liavatnet	60	22.271	60.37118333	5	15.329	5.255483333
10.11.2005	HORIRA01	Råtjern	60	17.643	60.29405	5	19.532	5.325533333
10.11.2005	HORISK01	Skeivatnet	60	17.25	60.2875	5	18.464	5.307733333
09.11.2005	HORIST01	Stovevatnet	60	21.708	60.3618	5	7.51	5.125166667
09.11.2005	HORITV01	Tveitvatnet	60	21.303	60.35505	5	21.248	5.354133333
28.11.2005	NTRINE01	Nesvatnet	63	38.977	63.64961667	11	5.123	11.08538333
28.11.2005	NTRIRU01	Rungstadvatnet	64	3.454	64.05756667	11	29.722	11.49536667
20.10.2005	OPPIHA01	Harestuvatnet	60	11.195	60.18658333	10	42.896	10.71493333
20.10.2005	OPPISK01	Lille Skillingen	60	11.192	60.18653333	10	42.023	10.70038333
18.10.2005	OSLIGJ01	Gjersrudtjern	59	49.984	59.83306667	10	50.595	10.84325
22.11.2005	OSLIST01	Steinsrudtjernet	59	49.3	59.82166667	10	52.306	10.87176667
11.11.2005	ROGIBO01	Bongsatjønn	59	25.335	59.42225	5	26.329	5.438816667
15.11.2005	ROGIED01	Edlandsvatnet	58	45.725	58.76208333	5	51.73	5.862166667
11.11.2005	ROGIFUG1	Fuglavatnet	59	24.881	59.41468333	5	27.3	5.455
15.11.2005	ROGIKY01	Ytre Kydlandsvatn	58	40.461	58.67435	5	59.196	5.9866
15.11.2005	ROGILI01	Likningstjønn	58	28.064	58.46773333	6	22.682	6.378033333
11.11.2005	ROGILU01	Lutsivatn	58	52.269	58.87115	5	49.182	5.8197
15.11.2005	ROGIMO01	Monatjønn	58	28.326	58.4721	6	24.05	6.400833333
15.11.2005	ROGINO1	Nibbatjønn	59	48.247	59.80411667	5	58.719	5.97865
11.11.2005	ROGIST01	Stokkalandsvatn	58	49.223	58.82038333	5	43.614	5.7269
11.11.2005	ROGITO01	Toskatjønn	59	24.657	59.41095	5	20.923	5.348716667
08.11.2005	SOFIHU01	Husevatnet	60	56.148	60.9358	5	30.01	5.500166667
08.11.2005	SOFILA01	Langelandsvatnet	61	25.135	61.41891667	5	48.811	5.813516667
08.11.2005	SOFISK01	Skilbreivatnet	61	22.702	61.37836667	5	48.146	5.802433333
28.11.2005	STRIKIN1	Kinnsettjern	63	25.291	63.42151667	10	44.847	10.74745
18.11.2005	TELIBA01	Bakkevåtøst	58	57.509	58.95848333	9	26.442	9.4407
18.11.2005	TELIEL01	Elgsjøen	59	35.197	59.58661667	9	21.718	9.361966667
18.11.2005	TELISON1	Søndbøvatn	58	52.802	58.88003333	9	12.175	9.202916667
17.11.2005	VAGIBA01	Barselvann N	58	10.747	58.17911667	8	8.442	8.1407
16.11.2005	VAGIEI01	Nedre Tjødna	58	21.495	58.35825	6	38.369	6.639483333
16.11.2005	VAGIFO01	Lille Fossvatn	58	16.745	58.27908333	7	1.704	7.0284
16.11.2005	VAGIHA01	Hanevatn	58	6.543	58.10905	7	37.634	7.627233333
16.11.2005	VAGIRA01	Råmarkvatn	58	23.385	58.38975	6	37.627	6.627116667
16.11.2005	VAGIUD01	Udlandsvatn	58	6.452	58.10753333	7	12.903	7.21505
17.11.2005	VAGIVO01	Vollevatn	58	10.083	58.16805	8	1.864	8.031066667
21.10.2005	VESFAK1	Farriskilen	59	3.965	59.06608333	10	1.05	10.0175
21.10.2005	VESIHA01	Vassbotnfjorden/Hallevatnet	59	3.917	59.06528333	9	15.192	9.2532
21.10.2005	VESIPAN1	Paulertjern nord	59	3.891	59.06485	9	56.733	9.94555
21.10.2005	VESIPAS1	Paulertjern sør	59	3.815	59.06358333	9	56.342	9.939033333
22.11.2005	ØSTIPA01	Patterødtjernet	59	26.822	59.44703333	10	42.066	10.7011
17.11.2005	AAGILON1	Longumvatnet SØ	58	29.664	58.4944	8	45.897	8.76495
17.11.2005	AAGINYB1	Nybøtjern N	58	49.143	58.81905	9	4.49	9.074833333

Appendiks: Vannkjemi overflate, Cl, Na og Ca er angitt som mg/l, alle andre µg/l.

	dyp	Cl	Ca	Cd	Cr	Cu	Fe	Mn	Na	Ni	Pb	Zn		
HORIAP01	10.11.2005	Apeltunvatnet	1	11	6.2	0.034	1.5	3.62	290	14.3	9.58	0.61	0.672	9.93
HORIAP01	18.11.2005	Bakkevatt øst	1	5.2	1.92	0.053	0.1	0.731	280	23.7	2.78	0.61	0.383	8.55
TELIBA01	10.11.2005	Bankvatnet	1	10.3	10.9	0.029	0.68	5.06	329	44.3	7.25	2.34	0.347	8.3
TELIBA01	17.11.2005	Barselvann N	1	37.4	6.3	0.041	0.2	2.98	420	80.5	20.3	3.2	0.319	15.7
TELIBA01	23.11.2005	Bleikslitjernet	1	8.92	4.32	0.022	0.2	0.566	132	110	6.74	0.71	0.12	3.72
HORIBA01	20.10.2005	Bondivannet	1	16.1	38.9	0.007	0.1	0.709	250	87.5	10.6	0.1	0.035	1.4
HORIBA01	11.11.2005	Bongsatjønn	1	13.4	4.24	0.043	0.77	3.43	338	14.7	9.5	6.54	0.617	16
HORIBA01	15.11.2005	Ellandsvatn	1	8.6	2.01	0.022	0.2	0.391	120	25.6	5	0.09	0.268	3.87
VAGIBA01	18.11.2005	Elgsjøen	1	5.85	1.99	0.022	0.2	0.74	446	44.2	3.57	0.27	0.527	8.01
VAGIBA01	23.11.2005	Engsdammen	1	11.8	4.72	0.039	0.38	1.29	204	21.8	7.46	1.3	0.15	7.91
VAGIBA01	21.10.2005	Farrisken	1	4.86	2.2	0.029	0.1	0.893	68	4.19	3.09	0.09	0.12	7.25
AKEIBL01	11.11.2005	Fuglsvatn	1	10.1	1.79	0.027	0.68	0.688	56	3.54	6.29	0.33	0.31	5.84
AKEIBL01	23.11.2005	Gaupmyrdammen	1	30.2	7.17	0.01	0.1	0.685	211	99.3	18.8	0.48	0.234	5.59
AKEIBO01	18.10.2005	Gjerdsrudtjern	1	38.1	31	0.038	0.47	2.11	341	111	21.8	3.31	0.13	3.18
AKEIBO01	18.10.2005	Gjersjøen	1	26.8	19.1	0.009	0.1	2.15	30	8.17	15	1	0.036	1.1
ROGIBO01	22.11.2005	Gjetsjøvannet	1	8.08	3.24	0.054	0.4	0.855	975	81.1	5.07	1.2	0.444	6.53
ROGIBO01	07.11.2005	Griggastemma	1	9.25	3.59	0.028	0.54	4.17	247	10.1	8.2	1.2	0.479	7.26
ROGIED01	16.11.2005	Hanevatn	1	12.5	2.45	0.092	0.36	0.674	150	25.1	6.38	0.73	0.416	9.77
ROGIED01	20.10.2005	Hærestuvannet	1	3.81	8.94	0.024	0.1	0.405	52	29.1	3.08	0.21	0.068	8.74
TELIEL01	08.11.2005	Haukelandsvatn	1	4.97	1.7	0.11	0.63	1.32	218	16.1	3.37	0.49	0.294	6.36
TELIEL01	22.11.2005	Holstanvannet	1	23.7	23.3	0.034	1.2	3.09	800	37.5	12.5	2.61	0.704	7.2
TELIEL01	08.11.2005	Husavatn	1	1.99	0.253	0.049	0.2	0.333	62.1	1.9	1.3	0.05	0.306	1.5
AKEIEN01	28.11.2005	Kinnsetjern	1	21	81.1	0.02	0.1	0.71	26	30.1	14.7	10.7	0.035	6.53
AKEIEN01	18.10.2005	Kolbotnvann	1	37.2	24.3	0.005	0.1	1.15	30	29.8	23.3	0.2	0.038	1.3
VESIFA01	09.11.2005	Kvernavatnet	1	7.84	14.8	0.051	0.43	1.59	598	51.1	6.6	0.53	0.336	25.6
VESIFA01	08.11.2005	Langelandsvatn	1	3.84	0.704	0.01	0.31	0.443	45.9	2.6	2.48	0.27	0.087	1.2
ROGIFU01	09.11.2005	Liavatnet	1	15.1	5.31	0.029	0.3	1.93	83.5	4.1	10.1	0.91	0.367	14.2
ROGIFU01	15.11.2005	Likningstjønn	1	6.27	0.472	0.043	0.1	0.417	43	2.65	3.58	0.36	0.561	4
AKEIGA01	16.11.2005	Lille Fossvatn	1	6.7	0.387	0.042	0.1	0.34	98	8.3	3.69	0.2	0.966	6.69
AKEIGA01	20.10.2005	Lille Skillingen	1	2.59	3.04	0.006	0.1	0.16	58	20.2	2.42	0.2	0.065	6.08
OSLIGJ01	17.11.2005	Longumvatn	1	19.4	6.8	0.023	0.3	1.44	280	110	11.1	1	0.208	6.83
OSLIGJ01	11.11.2005	Lutsivatn	1	12.5	4.2	0.02	0.2	0.644	46	17.5	7.21	0.06	0.117	2.7
AKEIGJ01	15.11.2005	Moentjern	1	8.29	0.684	0.037	0.2	0.483	65	3.22	4.88	0.65	0.407	4.42
AKEIGJ01	16.11.2005	Nedre Tjødna	1	16.3	2.44	0.01	0.1	0.839	76	3.21	9.41	0.25	0.17	7.08
AKEIGJJ01	28.11.2005	Nesvatnet	1	13.7	12	0.009	0.52	1.33	262	24.3	8.38	0.73	0.084	0.6
AKEIGJJ01	15.11.2005	Nibbatjønn	1	13.6	1.64	0.02	0.1	0.314	10	2.88	8.25	0.05	0.173	3.44
HORIGR01	19.10.2005	Nordbytjern	1	15	30.3	0.01	0.3	0.582	53	35.1	6.33	1.3	0.008	0.66
HORIGR01	17.11.2005	Nybotjern N	1	10.4	7.73	0.074	0.2	2.11	395	17.3	7.21	2.69	0.969	12.1
VAGIHA01	22.11.2005	Patterødtjernet	1	72.7	33.6	0.02	0.58	2.21	269	55.7	50.2	1	0.373	3.92
VAGIHA01	21.10.2005	Pauler tjern N	1	41.7	5.24	0.054	0.1	0.677	730	121	22.4	0.3	0.207	9.16
VAGIHA01	21.10.2005	Pauler tjern S	1	27.8	4.67	0.034	0.1	1.63	1800	161	16.6	0.36	0.443	6.85
OPPIHA01	28.11.2005	Rungstadvatnet	1	8.07	11.7	0.005	0.3	0.848	221	69.5	5.19	0.26	0.048	0.65
OPPIHA01	16.11.2005	Råmarkvatn	1	14.3	1.05	0.046	0.3	0.874	100	7.06	7.65	0.56	0.375	7.49
HORIHA01	10.11.2005	Råtjern	1	11.9	7.49	0.043	0.78	6.07	385	21	9.44	0.92	0.802	15.4
HORIHA01	10.11.2005	Skeisvatn	1	43.6	10.9	0.02	0.85	4.66	537	44.9	32.5	0.7	0.54	10.1
AKEIHO01	08.11.2005	Skilbreivatn	1	3.01	0.741	0.02	0.3	0.52	212	9.9	1.93	0.26	0.16	1.7
AKEIHO01	22.11.2005	Steinsrudtjernet	1	35.5	9.95	0.028	0.46	1.1	449	160	22.9	0.7	0.17	5.23
SOFIHU01	20.10.2005	Steinstjernet	1	54.5	30.9	0.01	0.43	0.846	66	106	25.4	0.05	0.091	0.75
SOFIHU01	11.11.2005	Stokkalandsvatn	1	15.1	7.4	0.226	0.32	1.44	374	59.2	9.59	1.4	0.526	5.61
STRIKIN1	09.11.2005	Stovevatn	1	33	10.3	0.02	0.41	3.17	426	55.3	13.3	0.73	0.413	12.7
STRIKIN1	18.11.2005	Søndbøvatn	1	9.86	2.2	0.056	0.3	1.48	352	17.1	6.06	1.9	0.448	9.02
AKEIKO01	11.11.2005	Toskatjønn	1	9.24	1.08	0.036	0.61	1.12	486	23.7	6.44	0.53	0.862	8.06
AKEIKO01	18.10.2005	Tussevatn	1	25.4	20.4	0.02	0.1	1.98	220	45.6	14	0.87	0.15	2.6
HORITJB1	09.11.2005	Tveitvatnet	1	19.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HORITJB1	16.11.2005	Udlandsvatn	1	17.9	1.5	0.079	0.1	0.439	381	20.7	9.99	0.25	0.502	11.2
SOFILA01	23.11.2005	Ulvenvannet	1	18.6	37.3	0.02	0.54	1.51	62.6	57.3	10.9	0.92	0.09	2.89
SOFILA01	21.10.2005	Vassbotnfjorden/Halle	1	14.4	2.6	0.031	0.1	0.471	130	16.8	8.08	0.2	0.097	5.71
HORILI01	17.11.2005	Vollvatn	1	21.3	7.15	0.02	0.3	2.61	160	15.2	12	1.9	0.18	4.38
HORILI01	15.11.2005	Ytre Kydlandsvatn	1	8.31	1.2	0.03	0.2	0.353	53	5.19	4.47	0.08	0.25	5.47

Appendiks: Vannkjemi dyp, Cl, Na og Ca er angitt som mg/l, alle andre µg/l.

	dyp	Cl	Ca	Cd	Cr	Cu	Fe	Mn	Na	Ni	Pb	Zn		
TELISON1	10.11.2005	Apeltunvatnet	20	137	13.6	0.028	0.1	1.77	27600	639	98.5	0.76	0.252	9.35
AAGINYB1	18.11.2005	Bakkevatn øst	10.5	43.6	10.1	0.042	0.1	1.04	18600	957	23.7	0.89	1.43	4.92
VESIPAN1	18.11.2005	Bakkevatn øst	11	37.4	8.44	0.18	0.1	1.06	15400	845	20.9	0.94	1.81	7.45
ØSTIPA01	10.11.2005	Bankvatnet	10.5	20.7	11.8	0.01	0.41	2.92	3780	400	12.8	2.21	0.126	6.37
VESIPAN1	10.11.2005	Bankvatnet	11	20	11.6	0.01	0.34	2.82	3520	394	13	2.14	0.121	6.03
OSLIST01	17.11.2005	Børselvann N	14.5	84.5	9.77	0.021	0.1	1.22	6230	283	46.4	2.64	0.264	6.64
OSLIST01	17.11.2005	Børselvann N	15	56.8	7.86	0.11	0.1	4.61	3200	173	31.2	4.28	1.42	25.1
AKEINO01	23.11.2005	Bleiksliljærnet	10	9.1	4.26	0.02	0.1	0.535	130	110	6.7	0.69	0.11	3.5
VAGIFO01	20.10.2005	Bondivannet	5	15.6	39.2	0.009	0.1	0.678	210	82.7	10.4	0.23	0.068	1
ROGIMOE1	11.11.2005	Bongsatjønn	7	13.4	4.24	0.032	0.76	3.34	325	14.2	9.25	6.43	0.608	16.2
VAGIVO01	15.11.2005	Edlandsvatn	37	8.62	1.95	0.025	0.1	0.444	130	28.7	4.69	0.1	0.381	4.33
VAGIVO01	18.11.2005	Elgsjøen	36	7.72	2.05	0.024	0.1	0.593	940	138	4.49	0.2	0.791	5.12
VAGIVO01	18.11.2005	Elgsjøen	38	6.05	1.9	0.036	1.1	0.988	1310	94.1	3.56	0.21	1.23	6.41
VAGIFO01	23.11.2005	Engsdammen	4.5	12.5	5.03	0.03	0.37	1.37	237	42.8	8.06	1.2	0.16	8.07
ROGILU01	21.10.2005	Farrisikilen	6.5	4.99	2.22	0.027	0.1	0.834	63	4.01	3.06	0.1	0.12	7.25
VAGIEI01	11.11.2005	Fuglavatn	7	10.1	1.79	0.024	0.54	0.631	56	3.67	6.16	0.3	0.284	5.3
ROGILI01	23.11.2005	Gaupmyrdammen	3.5	30.7	7.21	0.01	0.1	0.654	302	142	18.7	0.52	0.453	6.92
ROGILI01	18.10.2005	Gjerdsrudtjern	3	36.2	32.9	0.055	0.5	2.28	457	101	20.5	3.75	0.13	3.54
ROGIKY01	18.10.2005	Gjersjøen	52	25.4	17.7	0.007	0.3	1.76	44	12.2	12.8	1.2	0.03	1.1
NTRIRU01	22.11.2005	Gjetsjøvannet	12	8.12	3.27	0.048	0.43	0.854	993	82.3	5.02	1.2	0.452	6.3
VAGIEI01	07.11.2005	Griggastermma	7	282	22.1	0.02	5.18	3.15	20500	232	169	0.64	0.869	5.54
VAGIRA01	16.11.2005	Hanevatn	13.5	40.2	6.19	0.14	0.1	0.893	9940	527	19.8	0.88	1.22	8.23
HORISK01	16.11.2005	Hanevatn	14	38.5	6.05	0.221	0.1	0.853	8270	514	19.7	0.84	1.43	8.36
HORISK01	20.10.2005	Harestuvannet	14	3.8	8.44	0.022	0.1	0.369	46	25	2.8	0.1	0.065	8.23
VESIIA01	08.11.2005	Haukelandsvatn	35	8.63	1.83	0.061	0.44	0.823	279	98.5	4.58	0.53	0.13	6.99
NTRINE01	22.11.2005	Holstanvannet	7	23.9	23.3	0.036	1.7	3.15	855	37.8	12.5	2.82	0.776	7.91
TELISON1	08.11.2005	Husavatn	18	1.99	0.252	0.068	0.2	0.372	62.2	1.9	1.3	0.07	0.334	1.6
HORIRA01	28.11.2005	Kinnsetjern	13.5	20.3	83.2	0.024	0.2	0.774	17	40.2	14.5	12.1	0.02	8.04
ROGIST01	18.10.2005	Kolbotnvann	17	38.9	24.9	0.009	0.1	1.17	190	1070	24	0.57	0.086	2.77
VAGIFO01	09.11.2005	Kvernavatnet	3.5	48.7	39.4	0.02	1.4	0.535	51600	2430	55.4	0.69	0.075	2.75
HORITV01	08.11.2005	Langelandsvatn	24	4.51	0.771	0.031	0.2	0.413	39.5	2.6	2.69	0.27	0.072	1.4
ROGIKY01	09.11.2005	Liavatnet	40	31.8	7.7	0.038	0.3	2.08	33	7	16.5	1.2	0.19	27.7
ØSTIPA01	15.11.2005	Likningstjønn	10.5	6.42	0.486	0.037	0.1	0.369	42	2.5	3.56	0.42	0.533	3.93
VESIPAS1	16.11.2005	Lille Fossvatn	11.5	6.67	0.385	0.051	0.1	0.36	88	7.87	3.76	0.2	1.02	6.24
NTRIRU01	16.11.2005	Lille Fossvatn	12	6.81	0.441	0.15	0.48	0.595	550	9	4.3	0.23	1.8	7.74
NTRINE01	20.10.2005	Lille Skillingen	7.5	2.54	3.15	0.009	0.1	0.17	55	19.5	2.38	0.2	0.059	6.43
AKEIST01	17.11.2005	Longumvatn	16.5	51	11.1	0.02	0.1	0.544	6350	702	28.4	0.79	0.332	4.37
HORIST01	17.11.2005	Longumvatn	17	36.2	9.05	0.18	0.1	1.51	3210	419	20.2	1.1	0.677	11.7
AKEIUL01	11.11.2005	Lutsivatn	30	13.4	4.65	0.02	0.2	0.468	43	578	7.69	0.06	0.046	4.64
AAGILON1	15.11.2005	Moentjern	6	8.31	0.682	0.03	0.2	0.462	65	3.13	4.74	0.6	0.404	4.17
ROGILU01	15.11.2005	Moentjern	6.5	8.72	0.81	0.358	0.42	1.52	2570	4.8	5.05	0.95	3.49	8.68
NTRINE01	16.11.2005	Nedre Tjødna	7	16.3	2.46	0.008	0.2	0.941	79	3.2	9.08	0.22	0.196	7.01
VESIPAS1	28.11.2005	Nesvatnet	11.5	13.7	11.9	0.005	0.45	1.29	255	26.9	8.35	0.73	0.058	0.4
VAGIRA01	28.11.2005	Nesvatnet	12	9.62	22	0.18	0.42	2.58	3310	745	6.23	0.56	0.51	6.21
OSLIST01	15.11.2005	Nibbatjønn	15	13.5	1.64	0.01	0.1	0.323	10	2.93	8.09	0.06	0.183	3.62
ROGIT001	19.10.2005	Nordbytjern	20	16.8	34.5	0.022	0.3	0.15	12300	19900	9.07	0.92	0.009	2.06
OPPISK01	17.11.2005	Nybetjern N	5	10.5	7.79	0.057	0.2	1.94	389	17.2	6.75	2.72	0.99	11.8
OPPISK01	22.11.2005	Patterødtjernet	5.5	90.1	38	0.01	2.2	2.36	296	143	62.3	0.96	0.322	2.59
AAGILON1	22.11.2005	Patterødtjernet	6	88.7	37.7	0.11	1.9	3.76	1500	150	61.7	1	3.17	13.3
ROGIMOE1	21.10.2005	Pauler tjern N	6.5	54.5	8.56	0.068	0.1	0.733	8590	495	29.8	0.26	0.67	9.18
AAGILON1	21.10.2005	Pauler tjern S	5.5	29.1	5.93	0.054	0.35	3.34	7240	328	18	0.59	0.824	12.8
AAGINYB1	28.11.2005	Rungstadvatnet	10	8.55	14	0.005	0.3	0.924	264	99.3	5.51	0.25	0.068	0.77
HORITV01	16.11.2005	Råmarkvatn	24.5	18.2	1.32	0.08	0.34	1.01	514	22.8	9.17	0.78	0.537	8.64
VAGIUD01	16.11.2005	Råmarkvatn	25	16.1	1.19	0.203	0.31	1.24	323	12.8	8.46	0.65	0.496	10.4
ROGIMOE1	10.11.2005	Råtjern	6.5	474	47.3	0.041	0.1	3.19	46200	2540	288	1.8	0.899	18.4
AKEINO01	10.11.2005	Skeisvatn	9	56.8	11.6	0.022	0.59	4.88	708	66.4	41.7	0.75	0.675	10.6
VAGIUD01	08.11.2005	Skilbreivatn	26.5	2.96	0.715	0.021	0.3	0.54	206	9.2	1.91	0.28	0.221	1.7
ROGINI01	22.11.2005	Steinsrudtjernet	7.5	74.6	27.1	0.03	0.85	0.814	19600	2020	49.2	0.69	0.588	5.07
ROGINI01	22.11.2005	Steinsrudtjernet	8	80.9	26	0.17	0.62	1.27	38500	2550	52.8	0.82	0.753	9.6
ØSTIPA01	20.10.2005	Steinstjernet	10.5	77.5	38.7	0.009	0.1	0.589	4680	718	37.5	0.05	0.19	2.16
SOFISK01	11.11.2005	Stokkalandsvatn	14	15.1	7.32	0.023	0.37	1.29	371	59.2	9.29	0.31	0.448	5.1
VAGIRA01	09.11.2005	Stovevatn	13	199.4	17.6	0.02	2.8	2.45	3110	623	115	0.62	0.287	9.78
HORIRA01	18.11.2005	Søndbøvatn	13.5	23.6	4.79	0.057	0.1	1.6	3940	156	12.5	2.4	0.891	7.38
SOFISK01	18.11.2005	Søndbøvatn	14	21.8	10.2	0.209	0.64	2.02	7960	183	11.9	2.15	1.13	10.3
AKEIST01	11.11.2005	Toskatjønn	15	24.2	2.9	0.042	0.35	1.26	4880	205	13.8	0.74	1.77	9.45
HORIST01	18.10.2005	Tussevann	17	39.6	17.8	0.039	0.1	1.41	7470	2790	20.5	0.94	0.684	7.23
ROGITO01	09.11.2005	Tveitvatnet	22	49.6	14.3	0.02	0.1	1.27	9150	819	28.8	0.76	0.094	9.96
ROGIST01	16.11.2005	Udlandsvatn	16.5	17.8	1.48	0.081	0.2	0.415	336	20.2	9.55	0.23	0.48	11.1
TELISON1	16.11.2005	Udlandsvatn	17	18	1.52	0.203	0.34	1.44	1100	21.2	9.81	0.32	1.73	14.6
AKEITU01	23.11.2005	Ulvenvannet	22	24.4	46.7	0.01	0.37	1.21	404	2310	14	1	0.022	3.17
AKEITU01	23.11.2005	Ulvenvannet	23	20.3	42.2	0.578	3.57	11.3	5910	3370	12.3	4	8.91	83.2
VESIIA01	21.10.2005	Vassbotnjorden/Halle	31	15.3	2.48	0.07	0.1	0.873	2380	433	8.78	0.29	0.982	10.1
AKEIUL01	17.11.2005	Vollevatn	28.5	20.9	7.46	0.032	0.1	2.75	160	15.5	12.4	1.9	0.18	3.88
AKEIUL01	17.11.2005	Vollevatn	29	22	7.92	0.17	0.1	2.7	3970	685	12.9	2.56	0.858	8.13
VAGIUD01	15.11.2005	Ytre Kydlandsvatn	25	8.27	1.2	0.023	0.2	0.29	51	5.04	4.35	0.09	0.222	4.89

Appendiks: Sedimentkjemi, metaller i overflatesediment.

Navn	dato	mg/kg Cd-O	mg/kg Cr-O	mg/kg Cu-O	mg/kg Fe-O	mg/kg Mn-O	mg/kg Ni-O	mg/kg Pb-O	mg/kg Pt-O	mg/kg Rh-O	mg/kg Zn-O	g/kg TGR-O	
Apeitunvatnet	10.11.2005		1	41	128.9	85862.3	707.3	40.3	59.1	0.102	0.012	360.8	646
Bakkevatn øst	18.11.2005		2	26.4	35.9	33997.9	465.8	23.9	95.4	0.082	0.006	204.1	673
Bankvatnet	10.11.2005		0.6	99.3	127.4	45213.1	485.3	77.3	37.2	0.086	0.01	282.1	827
Barselvann N	17.11.2005		3.7	27	160.3	46018	301.8	86.9	80.2	0.077	0.011	795.9	255
Blekslitjernet	23.11.2005		0.6	6.7	9.8	10841.8	1506.5	8.9	10.5	0.071	0.005	79.7	530
Bondivannet	20.10.2005		0.9	51	45.5	31302.3	525.2	47.8	43.9	0.078	0.01	296.5	824
Bongsatjønn	11.11.2005		0.7	50.3	81	41841.8	391.2	49.8	71.8	0.075	0.008	326.2	769
Edlandsvatn	15.11.2005		2.7	24	29.7	66066.8	3253.9	15.2	102.5	0.067	0.009	355.8	731
Elgsjøen	18.11.2005		1.9	15.6	36	35369.5	392.7	10.8	164.2	0.066	0.009	204.5	465
Engsdammen	23.11.2005		2.5	39.7	35.5	48974.1	529.2	41.9	76.2	0.072	0.004	424.8	758
Farriskilen	21.10.2005		2.1	24	42.5	27609.5	263.5	17.9	149.4	0.065	0.009	340	693
Fuglavatn	11.11.2005		0.5	34.4	27.2	38137.7	477.3	21.9	78.9	0.07	0.006	154.8	848
Gaupmyrdammen	23.11.2005		3.2	37.9	34.6	69246.8	982.8	31.6	147	0.079	0.007	455	558
Gjersrudtjern	18.10.2005		2.7	41.2	68.1	45788.4	666.7	68.6	32.6	0.093	0.008	351.9	864
Gjersjøen	18.10.2005		1.1	52.2	39.8	53892	4161	52.2	37.9	0.089	0.009	267.9	855
Gjetsjøvannet	22.11.2005		0.9	39.7	27.8	39165.6	433.4	33.9	48.8	0.064	0.005	153.5	728
Griggastemma	07.11.2005		1.4	38.1	169.4	41139.1	414.1	48.3	95.4	0.069	0.017	556.5	659
Hanevatn	16.11.2005		4.6	43.3	47.3	37408.8	354.6	29.4	138.9	0.083	0.008	273.6	618
Harestuvannet	20.10.2005		12.9	43.8	41.2	54438.4	1140.8	42.4	124.9	0.077	0.008	2748.1	715
Haukelandsvatnet	08.11.2005		1.9	36.2	82.8	85305.1	1154	38.2	76.8	0.078	0.011	292.7	635
Holstadvannet	22.11.2005		1.1	48.3	39.8	41332.2	563.7	44.1	33.8	0.083	0.006	207.1	891
Husevatnet	08.11.2005		0.2	15.8	8.9	16891	209.8	9.9	25.4	0.066	0.004	47.9	833
Kinnsettjern	28.11.2005		4.3	26.4	48.6	28253.4	2703.6	371.6	24.2	0.075	0.012	547.8	520
Kvernavatnet	09.11.2005		1.3	14.1	34.6	212157.1	1138.7	15.4	17.3	0.07	0.009	423.6	506
Langelandsvatnet	08.11.2005		0.1	23.6	19.7	27793.9	1170.3	15	9.5	0.081	0.004	41.7	955
Liavatnet	09.11.2005		0.7	48.9	71.4	57620.9	1079.1	37.3	111.7	0.069	0.011	494.9	811
Ligningstjøerna	15.11.2005		0.5	9.3	24.1	157109.9	26.3	10.5	61.2	0.082	0.004	37.9	620
Lille Fossvatn	16.11.2005		1.7	17.5	36.4	43655.2	107.8	13.4	232.9	0.066	0.006	136.8	582
Lille Skillingen	20.10.2005		5.1	19.8	19.4	43942	963.9	26.3	80.9	0.07	0.005	1583.9	667
Longumvatn	17.11.2005		2.3	23.2	60	36276	403	25.9	66.8	0.069	0.006	389.2	676
Lutsivatn	11.11.2005		1.3	18.9	21.4	71560.3	12775.1	11.1	62	0.072	0.006	327.4	771
Monatjønn	15.11.2005		0.7	13.6	32.2	38593.3	38.3	18.6	102	0.061	0.004	80	617
Nedre Tjødna	16.11.2005		3.6	16.5	50.4	36828.2	218.6	23.8	207.8	0.072	0.008	498.2	578
Nesvatnet	28.11.2005		0.4	67.5	45.8	59777.8	3112	58.4	19.5	0.093	0.006	123.5	843
Nibbatjønn	15.11.2005		1.2	18.6	30.3	70840.2	3294.5	12.3	174.1	0.07	0.006	226.7	720
Nordbytjern	19.10.2005		11.2	27.5	82.1	106401.8	16500.5	287.6	43.1	0.08	0.008	911.4	760
Nybøtjern N	17.11.2005		1	29	45.4	28835.2	178.8	56.3	53.7	0.063	0.005	183.5	720
Patterødtjernet	22.11.2005		1.4	37	57.9	42432.7	435.2	35.5	98.9	0.073	0.007	317.1	760
Paulertjern nord	21.10.2005		0.8	27.8	25.2	41700	420.6	21.9	43.3	0.083	0.005	173.1	808
Paulertjern sør	21.10.2005		0.7	14.1	18.7	29818.1	492.3	8.9	29.1	0.087	0.006	121.9	824
Rungstadvatnet	28.11.2005		0.5	48.7	50.3	57878.3	1853.1	35.1	36	0.076	0.008	177.7	700
Råmarkvatn	16.11.2005		0.6	23.6	64.4	102775.6	300.2	21.4	83.9	0.075	0.008	129.9	661
Råtjern	10.11.2005		1.3	46	167	41671.5	970.6	41.7	54.1	0.072	0.016	489.5	626
Skeievatnet	10.11.2005		0.8	34.4	85.4	40973.7	529.6	32.2	40.4	0.069	0.011	300.1	689
Skeilbreivatnet	08.11.2005		0.7	42.9	36.4	43339.9	390.5	25.6	52.2	0.072	0.005	89.6	674
Steinsrudtjernet	22.11.2005		1.1	31.7	58.5	36369.7	645.3	33.1	64.8	0.087	0.006	324.7	670
Steinstjernet	20.10.2005		0.5	42.4	82.8	45319.7	1055.7	45.9	30.2	0.11	0.013	217.5	842
Stokkalandsvatn	11.11.2005		1.1	32	38	56568.7	939.8	18.7	54.9	0.073	0.006	341	766
Stovevatnet	09.11.2005		2.5	44.5	204.3	43244.7	508.6	27.1	112.4	0.078	0.012	1021.1	617
Søndbøvatn	18.11.2005		1.8	26.5	59.7	35667.8	192.1	43.5	115.6	0.064	0.006	230	481
Toskatjønn	11.11.2005		0.9	59.8	49.6	34013.8	431.4	38.5	96.9	0.071	0.008	195.1	672
Tussevann	18.10.2005		0.6	45.9	33.7	39434.7	760.3	42.3	39.5	0.083	0.005	231.7	883
Tveitvatnet	09.11.2005		1.2	52.4	154	139824.5	1117.2	41.3	82.5	0.081	0.009	754.8	715
Udlandsvatn	16.11.2005		1	5.7	13.4	24974.7	49.7	4.2	71.5	0.074	0.002	92.4	567
Ulvenvannet	23.11.2005		3.5	57.2	88.3	39228.6	6167	64.9	93.6	0.072	0.013	751.4	728
Vassbotnfjorden/Hallevatnet	21.10.2005		1.5	22.2	26.9	45749.2	802.8	14	73.4	0.067	0.007	211.4	640
Vollevatn	17.11.2005		3.3	38.1	170.6	64927.8	673	88	182.8	0.074	0.014	494.3	754
Ytre Kydlandsvatn	15.11.2005		0.8	22.3	27.3	106057.1	1230.2	11.1	200.8	0.069	0.006	163.3	639

Appendiks: Sedimentkjemi, metaller, referansesediment fra bunnen av sedimentkjernen.

Navn	dato	mg/kg Cd-R	mg/kg Cr-R	mg/kg Cu-R	mg/kg Fe-R	mg/kg Mn-R	mg/kg Ni-R	mg/kg Pb-R	mg/kg Pt-R	mg/kg Rh-R	mg/kg Zn-R	g/kg TGR-R
Apeitunvatnet	10.11.2005	0.809043	50.20579	97.18323	38265.08	451.5389	41.8774	59.9559	0.03	0.01	379.6595	807
Bakkevatt øst	18.11.2005	2.813192	27.24131	28.3089	37114.53	266.307	16.32694	121.0519	0.027	0.006	208.2144	706
Bankvatnet	10.11.2005	0.847054	116.9004	86.57052	32552.44	524.6745	72.74628	55.34725	0.02	0.007	180.2697	862
Barselvatn N	17.11.2005	4.4219	44.58218	104.5177	41270.07	398.4773	46.88713	204.4162	0.028	0.014	622.1405	607
Blekslitjernet	23.11.2005	0.783357	40.24742	23.03164	31205.13	858.0844	37.03241	58.20106	0.028	0.01	171.2463	687
Bondivannet	20.10.2005	0.696256	47.98201	51.8683	37050.2	386.4739	42.09903	96.8078	0.044	0.009	237.3402	858
Bongsatjønn	11.11.2005	1.721271	21.69362	27.54043	144.12.37	234.1013	13.3009	128.1839	0.026	0.009	130.0291	410
Edlandsvatn	15.11.2005	0.938167	17.77117	15.78695	23557.07	473.7889	9.219693	51.58066	0.032	0.006	99.45543	892
Elgsjøen	18.11.2005	1.056644	11.36861	27.31362	26970.25	756.6589	7.205788	41.43628	0.026	0.007	102.8941	482
Engsdammen	23.11.2005	0.743092	33.48816	16.94726	31328.02	626.294	30.63074	35.98702	0.076	0.005	101.9574	869
Farriskilen	21.10.2005	1.540795	18.92365	16.26075	20460.35	296.2633	13.89458	102.9496	0.036	0.007	230.1248	663
Fuglavatn	11.11.2005	0.371221	22.36055	10.37636	16322.97	223.5955	8.81973	77.5501	0.032	0.006	58.74557	748
Gaupmyrdammen	23.11.2005	0.911685	16.75193	17.6312	14474.17	822.4049	13.93365	43.37285	0.024	0.008	75.11141	258
Gjersrudtjern	18.10.2005	1.041775	39.14704	31.57076	33943.35	486.3627	34.19508	44.00949	0.034	0.006	423.3311	927
Gjersjøen	18.10.2005	1.114044	46.15857	41.08969	52686.51	17293.54	40.7897	69.41822	0.042	0.025	280.5469	878
Gjetsjovannet	22.11.2005	0.969847	37.55864	19.7439	56402.53	471.0112	26.50465	49.05811	0.036	0.011	160.4417	574
Griggstemma	07.11.2005	2.989532	44.74998	100.8061	37668.06	494.4725	34.93596	266.6162	0.024	0.014	638.8491	631
Hanevatn	16.11.2005	1.361426	29.24535	32.52304	29707.27	432.1652	12.32093	44.83201	0.029	0.007	172.4052	810
Harestuvannet	20.10.2005	3.039489	38.21949	17.4522	25603.39	735.7532	32.3281	51.77205	0.032	0.007	675.3414	705
Haukelandsvatnet	08.11.2005	1.772227	31.20478	68.5078	55112.21	727.4811	28.75456	159.6772	0.036	0.013	284.4804	614
Holstadvannet	22.11.2005	1.248321	41.92046	30.86296	35368.53	514.1501	37.25464	31.1115	0.075	0.006	167.3569	910
Husevatnet	08.11.2005	0.214698	24.46571	13.98812	27948.73	299.0943	13.98134	20.02898	0.03	0.008	69.70657	853
Kinnsettjern	28.11.2005	0.404367	11.40883	19.29057	16567.45	946.6407	22.60049	11.0182	0.054	0.01	49.75863	269
Kvernavatnet	09.11.2005	1.680351	9.516967	18.29561	16534.43	331.9353	7.770035	122.3845	0.08	0.009	71.57031	295
Langelandsvatnet	08.11.2005	0.15336	41.92149	17.80639	33867.37	1203.379	20.49157	8.718521	0.032	0.003	56.08542	828
Liavatnet	09.11.2005	0.385134	57.29094	25.56397	40705.24	760.8687	29.87113	39.8172	0.03	0.005	187.1957	899
Ligningsjøerna	15.11.2005	0.619051	12.24882	23.91467	19996.12	34.7512	13.95125	70.05223	0.079	0.004	63.15665	626
Lille Fossvatn	16.11.2005	0.674297	10.19684	11.07829	19982.87	77.64593	8.263152	138.5442	0.05	0.005	59.74517	429
Lille Skillingen	20.10.2005	3.030387	24.63646	13.19989	25492.02	931.75	24.13591	57.60005	0.067	0.006	979.8376	677
Longumvatn	17.11.2005	3.522344	28.08093	37.62389	29401.43	380.4476	21.66707	154.8159	0.047	0.008	281.2872	751
Lutsivatn	11.11.2005	0.521353	28.52006	22.27715	29929.03	576.2492	20.27689	46.12186	0.086	0.007	170.6166	927
Monatjønn	15.11.2005	0.710379	13.36735	20.1441	7380.68	30.12317	16.39013	36.50344	0.082	0.004	101.658	646
Nedre Tjødna	16.11.2005	1.435767	12.49492	27.31625	14644.04	127.6444	17.4395	104.4841	0.08	0.007	292.3323	510
Nesvatnet	28.11.2005	0.24511	67.38438	30.62864	44226.28	1188.392	51.33691	20.70358	0.073	0.008	104.5284	903
Nibbatjønn	15.11.2005	0.928802	19.14816	17.54911	26376.41	378.6635	8.666157	42.35965	0.052	0.005	80.09482	659
Nordbytjern	19.10.2005	5.176521	26.75329	29.86421	126063.6	11479.17	105.7265	76.44481	0.078	0.017	658.6758	695
Nybøtjern N	17.11.2005	0.816641	14.59138	27.38099	8828.743	54.11348	10.0325	52.85959	0.044	0.007	60.62311	436
Patterødtjernet	22.11.2005	0.583161	26.01761	16.34266	20046.61	330.5163	23.3532	19.04969	0.06	0.007	73.22291	886
Paulertjern nord	21.10.2005	0.99677	32.04473	22.5065	36145.99	472.117	19.9253	48.75706	0.068	0.008	212.9965	813
Paulertjern sør	21.10.2005	0.801513	22.33855	14.93413	27247.4	257.1173	13.14784	52.93797	0.06	0.005	153.3575	819
Rungstadvatnet	28.11.2005	0.418678	37.88728	41.34469	50209.95	1142.993	19.39385	19.13261	0.066	0.009	103.9057	630
Råmarkvatn	16.11.2005	0.180507	17.71723	24.38207	16598.13	165.7659	19.10776	18.5237	0.08	0.005	60.0638	854
Råtjern	10.11.2005	1.1946	60.22659	100.4384	39254.44	591.5139	43.60025	120.6625	0.084	0.015	507.4108	709
Skieivatnet	10.11.2005	0.624602	19.65532	34.19315	23100.97	308.8038	19.62161	18.16184	0.07	0.012	131.132	301
Skilbreivatnet	08.11.2005	0.198157	37.09943	23.45874	25385.44	257.0674	16.96628	37.1403	0.079	0.007	53.7909	610
Steinsrudtjernet	22.11.2005	0.247784	28.87302	20.32408	33587.47	790.4069	25.98374	27.22097	0.079	0.005	73.93775	837
Steinstjernet	20.10.2005	1.208761	32.0165	31.49182	35444.89	484.7228	16.89043	68.90511	0.067	0.008	320.0949	810
Stokkalandsvatn	11.11.2005	1.1129	34.30798	30.54283	40175.95	513.7058	16.4631	70.55217	0.067	0.008	330.7741	784
Stovevatnet	09.11.2005	1.740669	9.895269	27.61261	11939.36	277.2654	7.409775	85.9992	0.065	0.011	92.24776	831
Søndbøvatn	18.11.2005	1.894776	25.60974	39.63412	25156.06	163.336	28.30343	159.5481	0.1	0.008	173.0582	684
Toskatjønn	11.11.2005	0.689095	36.74746	34.32049	16931.13	301.7793	19.28337	96.4194	0.077	0.007	120.0169	613
Tussevatn	18.10.2005	0.420286	43.19931	23.72953	36267.04	579.5306	41.43217	34.00769	0.078	0.005	169.4139	925
Tveitvatnet	09.11.2005	0.820206	69.75308	87.6332	69043.13	822.503	44.89624	106.3228	0.079	0.009	338.4738	887
Udlandsvatn	16.11.2005	1.150011	9.883476	13.0874	22972.46	122.2127	5.780738	123.627	0.072	0.007	143.6663	500
Ulvenvannet	23.11.2005	1.717273	51.07746	27.17397	32150.31	1764.192	31.58277	70.0899	0.066	0.014	213.5836	820
Vassbotnfjorden/Hallevatnet	21.10.2005	0.348285	17.77897	13.47992	24845.55	350.5142	11.64274	28.46291	0.076	0.007	82.21053	828
Vollevatn	17.11.2005	2.482039	25.37925	22.76245	18076.93	447.5173	14.04976	189.6683	0.067	0.009	109.8507	522
Ytre Kydlandsvatn	15.11.2005	1.216782	22.99215	22.28072	41087.43	404.499	7.53432	338.9507	0.087	0.009	125.2077	580

Appendiks: Sedimentkjemi, PAH i overflatesedimentet.

	Acenafteen	Acenafteer	Benzo(a)lar	Benzo(a)k	Benzo(b)k	Benzo(k)k	Benzo(e)k	Benzo(f)k	Benzo(g)k	Benzo(h)k	Dibenz(a,h)k	Dibenz(a,h)k	Fluoranten	Fluoranten	Fluoren	Indeno(1,2,3-c)	Naftalen	Perylene	Pyrene	sum KPAH	sum NPD	sum PAH	sum PAHs	
Apellvatnet	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	
Bakkevann est	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Bankvatn	25	13	6,8	4,4	170	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	
Barselvann N	2,1	2,9	9,4	10	17	89	49	38	23	29	-10	-10	34	45	-10	46	-24	39	27	86	34	436	348	
Bleksiltjernet	-10	-10	-10	-10	17	89	49	38	23	29	-10	-10	34	45	-10	46	-24	39	27	86	34	436	348	
Bondsvannet	3	3,7	8,4	32	44	110	84	69	28	54	4,1	7,4	44	100	8,9	46	21	96	120	157,4	69,1	8825	699,4	
Bondsallmen	3	3,7	7,1	37	60	320	240	190	71	96	5,3	25	42	85	5,7	140	15	80	110	333	62,3	1535,8	1210,5	
Edlandsvatn	-2	3,1	5,5	28	32	190	110	84	42	42	7,0	3,1	12	39	8,0	47	75	18	79	189	60,1	951,4	759,3	
Eglsjeen	4,4	6,7	16	75	98	370	210	170	110	170	9,5	23	80	280	160	30	76	220	466	119,5	2113,6	1828,1		
Engsdammen	4,5	8,2	17	88	110	360	220	190	100	120	16	25	88	270	180	31	380	210	503	135	2436,7	1820,7		
Farnskillen	15	25	68	420	550	1300	770	660	410	540	24	100	300	980	31	670	110	140	840	2150	434	7953	7019	
Fuglavatt	2,6	-2	3,5	20	25	170	99	63	32	65	2,8	7,5	30	63	3	46	7	30	47	130,5	39,8	716,4	584,6	
Gaumyrddammen	7,9	6,1	19	53	70	370	230	240	100	140	15	22	140	280	27	170	52	190	170	415	207	2302	1867	
Gjersdudjenn	2,7	2,7	6	16	18	44	34	29	12	26	3,7	3	35	58	9,8	15	14	19	70	64	52,7	417,9	361,2	
Gjersjeen	2,7	2,7	6	16	18	44	34	29	12	26	3,7	3	35	58	9,8	15	14	19	70	64	52,7	417,9	361,2	
Gjersjøvatnet	-2	2	6,1	8,3	32	22	18	8,6	14	-2	-2	-2	12	20	2,7	11	6,2	31	28	34	18,2	221,9	168,9	
Gjettjøvatnet	8,8	22	42	110	170	480	650	600	94	250	19	62	290	460	81	180	78	240	950	616	387	4786,8	3877,8	
Griggasletta	2,7	6,7	14	97	120	700	360	260	150	300	8,9	38	90	310	10	220	26	400	240	645	124,9	3373,3	2604,4	
Harevatn	4,7	6,7	14	97	120	700	360	260	150	300	8,9	38	90	310	10	220	26	400	240	645	124,9	3373,3	2604,4	
Harevatnet	2,2	4,3	8,6	62	73	260	160	120	66	110	3,8	16	51	150	4,6	91	15	270	160	308	69,8	1627,5	1193,7	
Hølsdalsvatnet	-2	2,3	2,9	7,1	8,5	27	24	16	6,5	14	3,1	-2	22	29	7,2	9,9	12	15	51	32	37,1	257,5	215,4	
Husevatnet	-2	3,1	7,4	110	140	710	340	350	210	250	3,4	46	48	230	3,3	310	7,3	1500	180	816	58,7	4448,5	2605,1	
Kinnsetjenn	-3	6,7	5,8	21	23	67	48	46	17	41	4,2	4,5	55	98	9,9	25	14	360	90	90,5	73,2	936,1	523,9	
Kolbotvatnet	-4	7,5	17	58	62	130	140	120	29	78	7,5	9,5	91	170	15	51	33	220	290	209,5	131,5	1528,5	1161	
Kvernvatnet	-7	-7	-7	-7	8	38	31	22	8,5	15	-2	-2	17	26	9,5	16	-12	65	23	32,5	17	279	183	
Langelandsvatnet	-2	-2	-2	-2	-2	17	11	8,5	2,3	4,1	-2	-2	3,1	3,9	-2	6,1	-3	110	3,3	8,4	3,1	169,3	48,3	
Ljvatnet	3,1	14	18	79	120	290	310	290	79	100	7,3	30	90	180	7,5	150	37	770	210	458	134,3	2784,9	1697,6	
Ligningsfjerna	-2	5,5	8,2	35	40	260	150	100	59	91	5	13	51	91	3,7	84	15	410	74	231	71	1495,4	930,4	
Lille Fossvatn	9,4	13	34	230	300	2300	1200	860	560	320	30	120	230	680	34	750	82	130	500	1960	342	8382,4	7022,4	
Lille Skillingen	3	11	15	52	65	360	210	170	91	120	10	20	81	230	12	170	58	220	150	398	149	2068	1628	
Longumvatn	24	10	44	100	160	510	280	250	140	210	18	33	150	280	45	210	39	140	270	643	207	2913	2475	
Lutsvatn	-2	2,5	7,6	36	35	120	78	46	35	54	3,7	7,1	39	97	4,4	47	-12	160	84	160,1	42,7	856,3	614,6	
Monstjern	-2	4,2	5,7	24	34	220	130	96	44	79	6,2	12	46	93	4,7	92	26	410	70	206	78,2	1396,8	850,6	
Nedre Tjødna	8,4	6,8	38	180	280	1800	1100	870	410	510	19	110	150	470	20	840	52	230	310	1820	221	7404,2	6055,2	
Nesvatnet	-2	-2	-2	-2	-2	7,8	6	4	2,3	5,7	-2	-2	8	12	2,4	2,4	-3	200	10	4,7	8	260,6	54,6	
Nibbattjenn	4	4,7	11	63	75	960	420	250	140	210	7,2	39	91	190	7,2	280	33	380	130	597	131,2	3295,1	2487,9	
Nordbyjenn	-2	6	11	29	41	100	89	90	26	45	6,5	7,4	79	93	12	43	27	78	140	146,4	112,5	922,9	749,4	
Nybeljenn N	4,6	6,4	12	39	63	230	130	120	58	90	9	13	53	130	13	100	26	110	130	273	88	1337	1088	
Pattefjernet	5,3	8,3	24	65	96	280	200	180	82	91	12	22	68	170	17	140	35	260	170	405	115	1925,6	1453,6	
Paulefjenn nord	3,1	3,4	5,3	25	30	100	65	52	24	48	2,4	6,9	38	70	5,2	42	19	39	67	127,9	59,4	645,3	538,9	
Paulefjenn sør	4,3	5,1	11	35	53	130	84	80	31	58	2,2	9,5	46	100	8,1	67	20	59	120	195,5	68,2	923,2	778	
Rungstadvatnet	-2	4,2	2,4	6,1	7,8	28	20	18	7,6	15	-2	-2	17	30	2,9	13	19	1200	28	34,5	36	1419	199	
Råmakvatn	-2	4,6	7,2	29	46	330	190	140	70	100	6,7	10	67	88	5,7	140	31	180	84	305	86,7	1521,2	1144,5	
Råjern	17	17	40	140	200	390	380	350	100	400	19	42	210	390	52	200	75	570	630	682	304	4022	3053	
Skelevatnet	3,7	-4	9,4	49	68	180	130	110	48	83	8,9	17	58	120	10	86	15	920	150	268	81,9	2066	1007,1	
Skillevatnet	2,1	-4	8	35	42	160	94	79	39	76	5,2	12	63	110	7,7	76	15	210	82	204	83,2	1116	806,8	
Stensrudjernet	5,9	4,3	10	27	35	99	77	68	28	52	7,2	8,1	79	110	16	49	25	44	120	147,1	112	864,5	736,3	
Stensfjernet	3	4,3	7,1	16	21	64	52	41	18	33	5,8	4,9	54	77	9,4	29	17	25	84	88,9	76,8	565,5	482,7	
Stokklandsvatn	2,2	4,5	6,6	27	22	68	55	38	17	45	6,2	5,6	59	190	11	24	-8	97	170	95,6	65,2	848,1	689,9	
Stovevatnet	-2,0	-2,0	-2,0	81	120	530	520	460	110	170	-20	42	140	220	-20	220	64	230	760	573	204	3667	2917	
Søndebvatn	3,3	8,1	17	130	170	650	340	290	170	290	11	37	150	360	27	280	38	200	290	787	199	3461,4	2910,4	
Toskatjenn	8,8	8,6	18	120	160	510	310	240	140	260	14	37	110	360	18	210	14	850	310	667	138	3698,4	2524,4	
Tussevann	-2	2,5	3,6	12	12	12	31	22	17	7,8	18	3,1	2,5	24	3,9	6	11	9	24	52	45,3	36,1	296,5	247,4
Tvettdalsvatnet	3,9	7,3	10	56	100	230	230	180	55	78	5,4	22	68	130	7,8	98	21	70	260	52	331	94,4	1632,4	1327
Ullandsvatn	8,5	20	44	380	680	3700	1900	1500	940	840	28	250	250	800	40	1600	82	200	650	3850	360	13912,5	11784,5	
Ulvsvannet	-2	5,9	8,2	37	50	150	93	83	41	67	5,1	12	47	110	8,4	71	16	340	100	609	168,1	1244,6	806,5	
Vassbotnfjorden/Hallvatnet	3,2	8,7	14	89	130	520	270	220	140	200	5,4	30	100	210	10	220	62	66	210	609	168,1	1244,6	806,5	
Vollvatn	6,9	14	28	150	190	810	470	360	210	260	13	50	170	400	23	350	58	53	370	950	241	3985,9	3449,9	
Ytre Kyllandsvatn	3	4,3	7,9	47	57	670	340	300	110	280	10	28	80	170	7,3	220	36	39	110	462	125	2348,5	1960,5	

Statens vegvesen

Statens vegvesen Vegdirektoratet
Postboks 8142 Dep
N - 0033 Oslo
Tlf. (+47 915) 02030
E-post: publvd@vegvesen.no

ISSN 1890-2472